

Uvodnik

Ne smemo popustiti!

Po štirih letih. In vendar... Ni vredno jokati, pa vendar nas jezi in razganja, ker smo žrtve tako neresnih ljudi, kot so današnji vodilni politiki v italijanski vladi. V mislih imamo zunanjega ministra Finija, ki si je med svojim obiskom v Trstu upal naglas izjaviti, da je Italija uredila vsa vprašanja okoli svojih manjšin. Da ni nihče med italijanskimi komentatorji tega opazil in čutil potrebo, da bi na to opozoril, je dokaz, kako mediji površno spremljajo dogajanja doma in po svetu. Ali pa so morda vsi prepričani, da ima Fini prav...

Na hibe in šibkosti zaščitnega zakona smo opozarjali že takrat, ko se je zakon delal. Ena izmed glavnih napak je, da zakon ni določil teritorija, območja, na katerem bo veljal. To naj bi bila prva skrb paritetnega odbora, ki naj bi najprej določil občine, v katerih bo mogoče izvajati določila zakona in do kakšne mere. Mišljeno je bilo, da naj bi ta paritetni odbor predstavljal neke vrste manjšinsko vlado, da naj bi bil nekakšen posredovalni organ med manjšino in večino na eni strani ter deželno vlado, kateri je zaupano uresničevanje zakona, na drugi. Seveda ni nič lažjega, kot blokirati delovanje odbora, ki nima svojega pravilnika niti zapadlosti. Izkušen politik bi celo rekel, da je bil zamišljen nalašč za to, da ne uspe in da potem vzame zadevo v svoje roke neposredno vlada.

Vseeno smo se zakona veselili, ker smo upali, da bo kljub vsemu odprl vrata za uresničevanje naših dolgoletnih želja in pričakovanj, ki pa so nič drugega kot samo naše gole pravice, niti ne gre za popraviljanje preteklih krivic. Gre samo za spoštovanje dostojanstva jezika in kulture manjšine, ki je tu od nekdanj doma. Pa vendar si ta manjšina ne zasluži niti neposredne omembe v govoru zunanjega ministra Finija, za katerega smo pač ena izmed manjšin, s katerimi ima država Italija povsem urejene razmere. In to si upa minister izjaviti tik pred svojim napovedanim obiskom v Ljubljani.

Seveda ne bi bilo potrebno v vsem čakati na paritetni odbor. Avtonomno sekcijo na konservatoriju Tartini bi lahko že davno ustanovili (po zakonu celo v roku štirih mesecev, minila pa so že štiri leta) in bi lahko že v prvem letu črpali predvidena sredstva, toda zatika se na konservatoriju samem, ki očitno ne bi prenesel, da bi učitelji in gojenci pod njegovim okriljem učili in se učili v jeziku, ki bi ne bil italijanščina. Podobno velja za vračanje nepremičnin. Pred zakonom ni nihče verjel, da nam bodo kdajkoli vrnjeni Narodni dom v Trstu in Trgovski dom v Gorici ter še dom pri Sv. Ivanu v Trstu. Po štirih letih se lahko pohvalimo s simboličnimi prostori v Narodnem domu, za kar pa se moramo samo zahvaliti Univerzi in njenemu rektorju. Za Trgovski dom velja, da je bil zapolnjen do zadnjega kotička šele po odobritvi zakona, ko se je že vedelo, da se mu mora država odpovedati. Špekulacija ja bila očitna. Za oba domova smo tiho pristali, da se ne potegujemo za 100-odstotno vrnitev, pač pa da ju odstopamo mestu, da bosta postala skupni prostor za kulturo in za kulturne izmenjave med komponentami mesta. A tudi to bi pomenilo preveliko popuščanje manjšini.

In tako smo na začetku, po štirih letih se ni zgodilo nič in mi bi morali biti optimisti. Ne, nismo optimisti! Pač pa ne smemo popustiti in moramo najti v sebi tiste sile, ki nam bodo omogočile, da preživimo tudi to preizkušnjo, kot smo v 20-ih in 30-ih letih preživeli fašistično vihar. Če so fašisti dosledni, moramo biti mi še doslednejši in vztrajnejši.

“Žive naj vsi narodi...!”

Dan slovenske kulture 2005 v Gorici in Trstu

Foto DPD

Sedanje stanje je nevzdržno, saj gre za načrtno kratnje naših pravic!

Ljubezen med našo narodnostno skupnostjo in italijansko republiko oziroma italijansko vladno koalicijo noče in noče vzkleti. Ravno na Valentinovo sta krovni organizaciji Slovenska kulturno gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij sklicali tiskovno konferenco, ki je potekala v slovenski prestolnici v jutranjih urah, nekaj ur potem pa na sedežu časnikarskega krožka v Trstu, da bi poudarili mrtvo stališče, na katerem leži udejanjanje zaščitnega zakona, ki ga je natanko pred štirimi leti odobril rimski parlament.

“Ko smo pred štirimi leti nazdravljali sprejetju, smo vedeli, da se začneja nova pot, a vedeli smo tudi, da zadeve ne bodo tako enostavno potekale,” je dejal Rudi Pavšič na tržaški tiskovni konferenci, “vendar nismo verjeli, da bo po tolikšnem času zakon ostal popolnoma neizveden.” Razčlenitev tiskovnih konferenc je bila že sama na sebi dokaz zaskrbljenosti krovnih organizacij glede problema, ki ga manjšina sama dejansko ne more premostiti. Sem sodi tudi to, kar je predlagal predsednik SKGZ, in sicer, da bi podobno srečanje priredili tudi v Rimu ob prisotnosti medijskih operaterjev mednarodnih javnih občil, kar v bistvu pomeni internacionalizirati še vedno odprto in pereče vprašanje zakona št. 38 iz leta 2001.

Tako Pavšič kot Pahor sta soglašala, da stoji za neizvajanjem členov trdna politična volja vladajoče desnice. Predsednik SKGZ se je tudi ozrl na nesprejemljivo ozračje, ki se je v zadnjih tednih še bolj prevesilo v tako izkrivljeno prikazovanje preteklosti, ki nesramno blati naš življenj in vrednote narodno osvobodilnega boja ter nas predstavlja

kot genociden narod. Na takih postavkah je vsakršno spravno dejanje nesmiselno. Pavšič je dodal, naj se točno razčistijo odgovornosti preteklosti, vendar na jasni in strokovni podlagi, “ki jo po našem mnenju vzorno ponazarja dokument mešane italijansko-slovenske komisije”. Pavšič je še povedal, da sta s Pahorjem pred nedavnim pisala ministru Finiju in ga glede na njegov morebitni prihod v Ljubljano opozorila na dve zahtevi, “brez katerih ni mogoče pozitivno oceniti njegov obisk”: Fini naj s seboj prinese otipljive dokaze o uresničevanju zaščitnega zakona; podobno kot v Izraelu, naj se nato opraviči za vse gorje, ki ga je fašizem storil Slovincem. Predsednik SSO Sergij Pahor pa se je pobilje zazrl v člene neizvajane zaščitnega zakona. “Razen vključitve dvojezične šole v Špetru v italijanski državni šolski sistem so ostale točke zakona ostale na ničli!” Pahor je poudaril, da bi se dalo zakon udejanjati ne glede na to, ali je delo paritetnega odbora zaključeno ali ne. Vlada pa se je kratkomalo obesila na vozle odbora, katerega delovanje je zaradi načrtno odsotnosti nekaterih članov desničarskih strank nesklepčno. Na mrtvem tiru so med drugim ostali: ustanovitev slovenske sekcije na konservatoriju Tartini v Trstu, daleč od rešitve je tudi vrnitev narodnih domov v Trstu in Gorici, še vedno niso zajamčeni pogoji za razvoj družbenih, gospodarskih in okoljevarstvenih interesov v Benečiji itd. V Ljubljani je spregovoril tudi goriški predsednik SKGZ Livio Semolič, v Trstu pa tržaški predsednik SKGZ Igor Gabovec, ki je med drugim poudaril dejstvo, da se je napravil korak nazaj glede naših manjšinskih pravic, saj so župani okoliških občin še vedno pod avtoriteto vladnega komisarja, ki podpisuje enojezične osebne izkaznice na Krasu. Upajmo vsaj, da Kupido ne bo ostal vekomaj slep!

Igor Gregori

Paradoksi

Med plazom besed in komentarjev, ki spremljajo prvi dan spomina, sta izpadli dve ugotovitvi, ki ne terjata veliko zgodovinskega znanja niti ne veliko modrosti in razumevanja:

1. če bi fašistična Italija ne napadla Jugoslavije, bi še danes stala meja na rapalski črti;
2. če bi bili zavezniki zaupali Mihajloviću in bi Tito ne bil edini nosilec protinacističnega in protifašističnega odpora, bi Trst po vojni pripadel Jugoslaviji.

Iz tega nujno sledi kar nekaj paradoksov:

1. da moramo biti primorski Slovenci hvaležni Mussolinju (ker se je zapletel v vojno ter jo izgubil in omogočil, da smo Slovenci pridobili večino narodnostnega ozemlja);
1a. da morajo biti Italijani (in posebej ezuli) jezni na Mussolinija in fašiste (ker so oni vzrok njihovega begunstva);
2. da se morajo Italijani veseliti, če je v Jugoslaviji prevladal Tito (ker bi v nasprotnem primeru izgubili tudi Trst in Gorico);
2a. da moramo Slovenci biti jezni na Tita in jugoslovanske komuniste, ker smo zaradi njihove začetne navezanosti na Stalina izgubili Trst in Gorico.

Tako bi terjala logika, vendar nobena od omenjenih posledic ne velja, kar po eni strani pomeni, da zgodovine ne moremo pisati s “čeji”, in po drugi, da realnost ne sledi nobeni logiki.

p-doks

Televizijski film o tržaškem književniku

Deželni sedež RAI, slovenski programski oddelek, je pripravil film o pisatelju Alojzu Rebuli

Predsednik Janša sprejel Terpina in Smrtnika Za ureditev položaja slovenskih manjšin

Predsednik vlade Republike Slovenije Janez Janša je 10. februarja sprejel predsednika Enotne liste Vladimirja Smrtnika in

deželnega tajnika Slovenske skupnosti Damijana Terpina. Sogovornika sta premiera seznanila z aktualnim dogajanjem v slovenskem zamej-

stvu; opozorila sta na problematiko neizvajanja zaščite slovenske narodne manjšine v obeh sosednjih državah. Predsednik Janša je sogovornikom zagotovil, da si bo slovenska vlada v odnosu do italijanskih in avstrijskih oblasti še naprej prizadevala za takšno ureditev položaja slovenskih manjšin, ki bo temeljila na načelih partnerstva in evrovrednot. Smrtnik in Terpin sta to povabilo ocenila kot izjemno priznanje idej samostojnega političnega nastopanja Slovencev v Italiji in Avstriji. V izredno poglobljenem pogovoru v vladni palači v Ljubljani so se sogovorniki dotaknili tudi vprašanj, kot na primer zajamčenega manjšinskega zastopstva v deželnih in državnih parlamentarnih telesih, skupnega predstavnstva obeh manjšin, Evroregije itd. Ponovno je bila tako vzpostavljena vez med vlado Republike Slovenije in demokratično legitimiranimi zastopniki obeh manjšin.

Po zadnjem zdravljenju v bolnišnici Gemelli Ugibanja o "odstopu" papeža Janeza Pavla II.

Ob zadnjem zdravljenju papeža Janeza Pavla II. v rimski bolnišnici Gemelli so mediji ponovno sprožili vprašanje o njegovem morebitnem "odstopu" iz zdravstvenih razlogov. O tem se je prvič govorilo že leta 1991 po znanem atentatu nanj na trgu sv. Petra, vendar so v vatikanskih krogih dejali, da omenjena možnost nima stvarne podlage. V naslednjih letih je sam papež ob več priložnostih posredno dal razumeti, da želi služiti Bogu in Cerkvi, dokler bo to delo zmogel opravljati. Tudi kardinal Ratzinger in drugi cerkveni dostojanstveniki so pojasnjevali, da je odstop sicer teoretično možen v primeru, da papež ne bi mogel več dejansko opravljati svojega dela z vodenjem Cerkve. Sam Janez Pavel II. je leta 1993 dal vključiti v zakonik kanonskega prava določbo, ki predvideva papeževo "odpoved" vodstveni službi in da takšna odpoved mora biti podana prostovoljno in primerno izražena. Možnost, da bi sedanji papež odstopil, so sredstva javnega obveščanja sedaj spet pogrela.

Na zadevno vprašanje častnikarjev je državni tajnik kardinal Angelo Sodano takole odgovoril: "To prepustimo božji Previdnosti. Sveti oče, ki

ga vodi Sv. Duh, ljubi Cerkev najbolj od vseh in poseduje obširno znanje. Vanj moramo imeti veliko zaupanje, ker sam najbolje ve, kaj mu je storiti". Še prej pa je dejal, da vsi želimo, da bi Janez Pavel II. prekoračil Pija IX., ki je vodil Cerkev 32 let. Da bi se to zgodilo, bi moral sedanji papež ostati na Petrovem prestolu še dobrih pet

let. Spomniti tudi velja, da je papež Leon XIII. dosegel častljivo starost 92 let. Poznavalci delovanja vatikanskih zadev previdno ocenjujejo vsakokratne govornice oz. ugibanja, da bi se papež zaradi zdravstvenih razmer odpovedal vodenju Cerkve. V zvezi s tem pojasnjujejo in poudarjajo, da je Janez Pavel II. že leta 2002 na praznik sv. Petra in Pavla (29. junija) jasno povedal, da

ne razmišlja o nikakršnem umiku, temveč da bo nadaljeval svojo službo, dokler mu bo Bog omogočil izpolnjevati nalogo, ki mu jo je bil zaupal. Te svoje odločitve ni spremenil niti po zadnjem zdravljenju v bolnišnici Gemelli. To med drugim potrjujejo njegove besede, izrečene ob angelovem češčenju minulega 6. februarja: "Iz bolnišnice nadaljujem svoje služenje Cerkvi".

Ob vsem tem pa se moramo zavedati, da naravni potek Parkinsonove bolezni in drugi dejavniki postopno zmanjšujejo njegove telesne moči, ki pa za zdaj ne načenjajo njegovega duha in sposobnosti za odločitve. Zato v predvidljivi prihodnosti ni pričakovati, da bo papež spremenil svojo odločitve, da nadaljuje svoje poslanstvo. Bralce bo morda zanimalo, da navedemo papeže, ki so najdlje vladali katoliški Cerkev. Sv. Peter naj bi načeloval Cerkev 34 ali 37 let (od leta 30 do 64 ali 67 po Kr.), ker je datum njegove smrti negotov; Hadrijan I. 23 let (772-795), Pij VI. 24 let (1775-1799), Pij IX. 32 let (1846-1878) in Leon XIII. 25 let (1878-1903). Sedanji papež Janez Pavel II. je na Petrovem prestolu od leta 1978 (26 let).

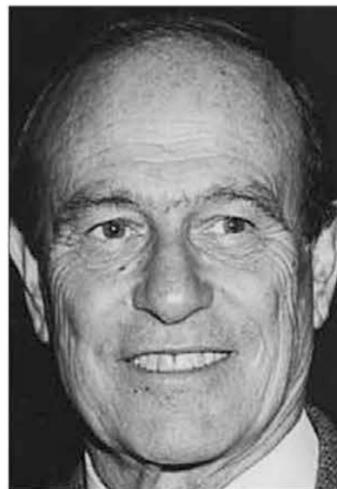
Alojz Tul

Italijanska notranja politika in mi

Izven zgodovinskega konteksta

"Dan spomina na fojbe in eksodus Italijanov iz Istre, z Reke in iz Dalmacije", ki so ga v Italiji letos prvič obhajali, je za nekaj dni odvrnil pozornost italijanske javnosti tudi od trenutno najpomembnejših notranje-političnih dogodkov. Za to ima predvsem zaslugo državna radiotelevizijska družba RAI s svojim filmskim izmislekom "Srce v breznu". Izrazito propagandni film pa je gledalo nič manj kot 10 milijonov ljudi, nad čimer bi se moral vsak poštenjak resno zamisliti. Zlasti starejši dobro vemo, koliko gorja so ljudem prizadele in kakšne velikanske zlorabe so v prejšnjem stoletju povzročile Goebbelsove propagandne metode. "Srce v breznu" namreč zlasti Slovence prikazuje kot rododomren narod, kot "zločinski tolpo", kot je v soboto, 12. t.m., pravilno dejal Jurij Paljk na Prešernovi proslavi v Kulturnem domu v Gorici. Povsem naravno je, da smo Slovenci globoko užaljeni; tisti, ki živimo v Italiji, pa še posebej, saj smo pred nekaj dnevi plačali RAI-ju letno naročnino, s čimer smo torej delno tudi sami financirali omenjeni film in torej svoje sramotenje. Nacionalno zavezništvo, ki je bi-

lo glavni pobudnik zakona o "Dnevu spomina" in je z ministrom Gasparrijem tudi režiralo potek obhajanja Spomina na fojbe in eksodus, ne skriva za-

dovoljstva nad velikim uspehom svoje pobude. Resnični italijanski demokrati pa bi se morali glede na potek dogodkov globoko zamisliti, kam pravzaprav zdaj plove italijanska država. Znani in priznani publicisti in pisatelj Giorgio Bocca (na sliki) je pred dnevi v tej zvezi dejal: "Dejstvo je, da so zdaj le

redki zaskrbljeni za našo demokracijo. Tudi LD (levi demokrati) se namreč bolj brigajo za ohranitev notranjega stranknega ravnovesja in za strankino birokracijo kot za usodo Italije. Zato ni gol slučaj, če je neofašist Gianfranco Fini na lestvici italijanskih oblastnikov na drugem mestu. Čuti se volja po ponavljanju napak iz preteklosti". Nič čudnega ni, če je torej Bocca svoji zadnji knjigi dal pomenljiv naslov "Italija je bolna" (L'Italia l'è malata), ki je izšla pri založbi Feltrinelli.

Če se vrnemo k prvemu obhajanju "Dneva spomina" z dne 10. februarja, naj predvsem poudarimo, da je dogajanje v obdobju 1943-45 povsem iztrgano iz zgodovinskega konteksta. Popolnoma je namreč zamolčano obdobje fašizma z njegovo agresorsko politiko vred in zlasti z njegovo zatiralno politiko na Primorskem in v Istri, kjer smo bili Slovenci in Hrvati obsojeni na narodno smrt, torej na izginotje. V tej zvezi navajamo, kar je pred 15 leti napisal prof. Guido Miglia v knjigi z naslovom "I sentieri della memoria", izdani leta 1990 v Trstu.

/stran 12
Drago Legiša

Prejeli smo

SSO ob dnevu spomina

Svet slovenskih organizacij z ogorčenjem in zaskrbljenostjo spremlja pobude ob prvem državnem dnevu spomina. Izkrivljenje zgodovine, netenje medetničnega sovraštva, revanšistična zartost v preteklost in prihodnost, apoloģija fašizma, nespoštovanje mednarodnih pogođb, blatenje slovenskega predvojnega in medvojnega upora nimajo mesta v novi Evropi, naše kraje pa potiskajo v oz-

račje prejšnjih desetletij. Ob dnevu spomina na eksodus in povojne žrtve je zato SSO pred nekaj dnevi s spremnim pismom poslal tridesetim najpomembnejšim italijanskim dnevnikom poročilo mešane komisije zgodovinarjev za preučevanje slovensko-italijanskih odnosov od leta 1880 do 1956. Kot znano, sta komisijo ustanovili slovenska in italijanska vlada leta 1993, dokončno besedilo pa so slovenski in italijanski zgodovinarji soglasno odobrili leta 2000. Slovenski parlament je poročilo že ratificiral, italijanski pa še ne.

Spoštovano uredništvo!

Sklicujem se na oddajo Izzvani ste na RTV Koper in oddajo Pod žarometom na RTV Slovenija 1 z dne 8. februarja. Upam, da se bo italijanskemu zunanjemu ministru g. Gianfrancu Finiju ob njegovem prihodu v Slovenijo slovenska vlada opravičila, da smo si primorski Slovenci drznili ubjati spomin na dvajsetletno zatiranje italijanskih fašističnih oblasti v prvi polovici prejšnjega stoletja.

S spoštovanjem!
Nada Komjanc

Povejmo naglas

Že na robu netenja sovraštva

Sobivanje med ljudmi, posamezniki, državami, narodi, civilizacijami, verami nikakor ni preprosta zadeva. V mislih imamo seveda prijetno in razumevajoče sobivanje, ki si ga vsi želimo. Bodisi zgodovine v splošnem pomenu bodisi življenje vsakega posameznega človeka učita, da na svetu ni in ni bilo vedno vse idilično in da se je sobivanje pogosto sprevrglo v skrajno neprijetne odnose, celo v mržnjo in sovraštvo. Lahko bi rekli, da je temeljno bistvo zgodbe človeštva in človeka prav v prizadevanjih, kako naj bi bilo trenj in napetosti vse manj, zato pa vse več posluha za iskreno izgrajevanje umirjenih in na ta način plodnih medsebojnih odnosov. In v kolikor v luči tukaj povedanega pogledamo na vse, kar se zadnje čase dogaja v Italiji, potem se zdi tukajšnje, tudi zaskrbljeno razmišljanje, več kot umestno in upravičeno. Poraja se namreč občutek, da gre za načrtno zaostrovanje navznoter in navzven, znotraj in zunaj države. Vladni predsednik je pričel svojo predvolilno kampanjo z glasnim opozarjanjem na grozečo nevarnost komunizma. Sedanja opozicija naj bi se zlonamernim in zahrbtnim idejam komunizma vse bolj približevala in če bi se zares zgodilo, da bi na prihodnjih volitvah zmagala, bi to privedlo državo v vsesplošen kaos. V času nastajanja nove Evrope, v času, ko je po šestih desetletjih od konca druge svetovne vojne več kot normalno, da pridemo do popolne odprave posledic, ki so jih zapustile nasilne ideologije, se najde nekdo, ki želi te ideolo-

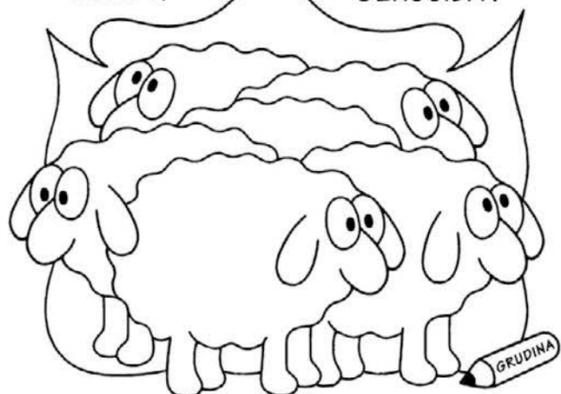
gije oživiti, se najde nekdo, ki očitno potrebuje umišljenega sovražnika, proti kateremu bo lahko uporabil svojo ostrino. Demokracija je res svoboda misli, vendar tudi zanjo obstajajo meje, in sicer tam, kjer politični nagovori obnavljajo tragična sovraštva preteklosti in želijo z njimi ločevati ljudi danes. Film o fojbah pa je zagotovo zaostrovanje navzven in se povsem ujema z ravnokar opisano notranjo strategijo. Tudi v primeru fojbre za takšno, v vseh smislih enostransko oživljanje tragične preteklosti, ki ni povzročila velikanskih razdalj golj znotraj italijanskega naroda, ampak tudi v odnosu do drugih narodov, v prvi vrsti seveda slovenskega in hrvaškega. V času nove Evrope torej, ko se zdi samo po sebi umevno, da vsi skupaj gradimo svoj novi dom v širokem razumevanju drug drugega in s tem tudi skupne preteklosti, se zgodi tovrstno, v bistvu protispravno dejanje, ki je več kot moteče, saj grobo obrača kolesje časa nazaj in z vso ostrino odpira že v dobršni meri zaceljene rane. Zaostrovanje navznoter in zaostrovanje navzven torej. Sprašujemo se, zakaj in s kakšnim namenom, s kakšno vizijo? Vsekakor si je želeli, da gre za trenutno usmeritev, ki bi se morala takoj umakniti povsem drugičnim pristopom. Če pa do tega preobrata ne bo prišlo, je zaostrovanje navznoter in zaostrovanje navzven šele pričetek tistega obdobja, za katerega smo bili prepričani, da se v dobro vseh ne bo nikdar več obnovilo.

Janez Povše

Na dnu...

LEPO VAS PROSIM, PAZITE NA VOLKA!

ČE SE MU KAJ ZGODI, NAS ŠE OBTOŽIJO GENOCIDA!

GRUDINA

Potrebna je brezkompromisna obsodba vseh totalitarnih ideologij

Italijansko-slovenski debati o fojbah na rob

Nemajhno pozornost slovenske in italijanske javnosti je pritegnila odločitev italijanskega parlamenta, da posveti 10. februar spominu zločinom Titove vojske nad italijansko populacijo v obmorskih predelih severovzhodnega Jadrana. Še večjo pozornost pa je pritegnil film Srce v breznu (Il cuore nel pozzo), ki ga je italijanska televizija pripravila za obeležje tega dogodka in ki so ga prvič predvajali na italijanski nacionalki v nedeljo, 6., in ponedeljek, 7. februarja. Vredno se mi zdi spregovoriti o tej debati še posebej zato, ker, kakor bi rad pokazal, razodeva neko usodno zgodovinsko ujetost, ki ni le ujetost trenutnega stanja razvoja slovenskega ali italijanskega duha, pač pa evropske zavesti nasploh.

Debato bi bilo možno povzeti v tehle bistvenih točkah:

1. Italijanska argumentacija desničarskega porekla očita "Slovanom" ("Slavi", mišljeni smo najbrž pretežno Slovenci in Hrvat), da so v mesecih okrog konca druge svetovne vojne izvajali etnično čiščenje nad Italijani na območjih Istre in Dalmacije, da bi tako "slovanizirali" omenjena (sicer domnevno izovorno-italijanska) področja. Pri tem misli seveda izključno na nasilje, ki ga je izvajala Titova

vojska na omenjenih področjih. To je v temelju tudi idejno sporočilo omenjenega filma.

2. Slovenska argumentacija se pred navedenimi stališči brani predvsem vključujoč povojno nasilje Titove vojske nad Italijani v širši kontekst, t.j. v kontekst predhodnega in nam Slovencem splošno znanega genocidnega ravnanja italijanskih oblasti do Slovencev in Hrvatov v t.i. Julijski krajini, t.j. na Primorskem (kasneje tudi na Kranjskem) v času od konca prve svetovne vojne do konca druge. V tem smislu je seveda treba razumeti ravnanje Titovih partizanov kot posledice, ki ima svoj vzrok v predhodnem italijanskem nasilju.

Pri tako zastavljeni debati je treba ugotoviti, da se nahaja na mrtvi točki, v negibnem položaju, ki je primerljiv medsebojnemu zmerjanju dveh zločincev. To dejstvo pride do izraza npr. v šibkosti argumentov slovenske strani: dejstvo, da so italijanski fašisti zagrešili nad slovenskim narodom celo vrsto zločinov, ne more opravičiti izvensodnega obračuna-

vanja z le-temi oz. z njihovimi italijanskimi simpatizerji. S tem, ko torej skušamo kontekstualizirati dogajanje v zvezi s fojbami, tega dogajanja ne moremo upravičiti. Lahko samo pokažemo, da so bili Italijani pred vojno prav taki zločinci kot mi po njej, vendar na tak način ostaja nad našim narodom še vedno upravičena italijanska obsodba za storjeni zločini. Tehnega zagovora pred to obsodbo ni slišati od niko-

der v našem javnem prostoru. Takšnega zagovora pa ni slišati predvsem zaradi temeljnega in usodnega strinjanja med slovensko uradno in italijansko desničarsko stranjo. Strinjanje se nahaja na točki, kjer tako eni kot drugi pristajajo na več ali manj popolno identifikacijo med slovenskim narodom in komunistično vodeno OF. Dokler bo slovenska javnost pristajala na dojemanje OF, ki jo prikazuje kot legitimno no-

silko slovenske narodne usode v obdobju 1941-45, bo italo-fašistično izenačevanje Slovenca in komunistična zloglasna formuli "slavo-komunista" imelo zadostno težo za zelen propagandni učinek. Do takrat tudi učinkovit zagovor slovenskega naroda pred italijanskimi desničarskimi obtožbami ne bo mogoč. Šele tedaj, ko bo slovenska javnost obsodila komunizem in njegovo partijo ter po njej vodeno OF kot v temelju zločinsko organizacijo, ki je hotela z nasiljem iztrebiti vse nekomunistične elemente na svojem področju delovanja, bo mogoče tudi v vsem miru pokazati na fojbe kot na enega izmed nešteti primerov komunističnega ideološkega in ne etničnega nasilja. Šele tedaj bo mogoče pokazati, da fojbe in trpljenje Italijanov iz Istre in Dalmacije niso posledice narodnega besa Slovanov, pač pa posledice hladnega revolucionarnega računa komunističnega vodstva. Šele tedaj bo mogoče pokazati, da je to, kar se kaže kot etnična čiščenja, v resnici ideološka čiščenja, ki se v ničemer bistvenem ne razlikuje od

dogajanja v Kočevskem Rogu in Teharjah v poletnih mesecih leta 1945. Šele tedaj bo torej mogoče pokazati na nedolžnost slovenskega naroda in na velikansko krivdo komunistične ideologije in njenih nosilcev.

Tedaj bo tudi mogoče k Italijanu pristopiti v roko sprave, saj obsodba komunistične ideologije bi ne bila iskrena, če se ne bi povezala z obsodbo vseh totalitarnih in v temelju zločinskih ideologij 20. stoletja, torej vključno s fašizmom. Ko bosta torej Slovenec in Italijan obsodila totalitarizem kot tak, ko si bosta torej skupaj pod spomenikom radikalne in brezkompromisne obsodbe vseh totalitarnih ideologij in zmage demokracije segla v roko. Šele tedaj se bo debata o fojbah premaknila z mrtve točke.

To seveda ni samo problem Slovenca in Italijana. Celotna Evropa dolguje krvi brezštevilnih žrtev brezprizivno in popolno obsodbo vseh treh velikih totalitarnih gibanj 20. stoletja. Dokler komunizem in fašizem ne bosta doživela svojega (vsaj simbolnega) Nürnberga, vse do tedaj se bo Evropa nahajala v tisti isti mrtvi poziciji duhovnega razvoja, v kateri se nahaja italijansko-slovenski razgovor o fojbah.

Ivo Kerže

Žrtve nacizma nimajo kaj iskati pri morebitni spravi med Slovenijo, Italijo in Hrvaško. Slovenija in Hrvaška ne potrebuje nobene medsebojne sprave, ampak morata čim prej urediti gospodarska in mejna vprašanja. Spravno dejanje med Hrvaško in Italijo je sicer treba podprati, vendar je suverena odločitev teh dveh držav in ga ni treba v ničemer povezovati s slovensko-italijansko spravo, je v pogovoru za tednik Mag povedal slovenski publicist in naš cenjeni sodelavec Milan Gregorič (na sliki), ki je o dogajanju v Istri po razpadu Jugoslavije, slovensko-italijanskih odnosih in obmejnih manjšinskih problematikah napi-

Publicist Milan Gregorič v pogovoru za Mag

"Italija ni doživela katarze"

sal vrsto besedil. Povod za pogovor je namreč 10. februar, ko je Italija prvič praznovala dan spomina na "izgubljena" italijanska ozemlja do rapalske meje.

Italija je bila agresor, zato se mora ona najprej opravičiti Sloveniji za to dejanje, bodisi v slovenskem parlamentu ali na kakem drugem simbolnem kraju, meni Gregorič in dodaja, da bi morebitno capljanje dveh "manjših" predsednikov za sosednjim "velikim" k spominskim obeležjem, ki si jih bo izbral slednji (Rižarna, bazoviška fojba, Gonars in Rab), pa bi za Slovenijo in Hrvaško

pomenilo čisto navadno razprodajo dostojanstva in bi bilo brez vsakršnega moralnega naboja.

O tem, ali se italijanska travma po razpadu Jugoslavije še stopnjuje, je primorski publicist dejal, da se je Italija spravila nad svoje vzhodne sosesede z vsakršnimi pritiski in surovimi posegi čez mejo. "Zlo na oni strani meje je pognalo preglobe korenine, da bi ga lahko preseglji zgolj z vključitvijo Slovenije v EU. Recikliran fašizem je namreč dočkal svoj ponovni vzpon na oblast znotraj Berlusconijske koalicije in nam spet začel greniti življenje ob

meji," je prepričan Gregorič. Omenil je še, da se Evropa načeloma ne vmešava v notranjepolitične razmere članic, na kar "režiserji zla ob naši zahodni meji računajo". Za film italijanske nacionalne televizije Srce v breznu pravi, da gre za pravo revizionistično operacijo v Evropi, ki bi "lahko pomenila precedens za še druge, na primer sudetske Nemce. V zvezi z drugim filmom, o fojbah, posnetem v zasebni produkciji pod režisersko taktirko le-

vičarja, pa Gregorič meni, da naj bi šlo za velik spektakel, ki

se ukvarja predvsem s prvimi procesi v Italiji proti pripadnikom hrvaškega odporiškega gibanja, in naj bi ga med drugimi financirala italijanska država. Oba filma naj bi se po vsej Italiji začela predvajati okoli 10. februarja.

O tem, kako naj se obnaša slovenska politika v teh razmerah, pa je slovenski publicist dejal, da "naj ravna dostojanstveno". "Zaradi njenega prepogostega pohlevnega prenašanja vsakršnih udarcev in posilitev iz vrst naših zahodnih sosedov me je večkrat sram lastne države," je opozoril Gregorič, ki v zadnji knjigi Sence nad oazo sožitja končuje z mislijo, da je sožitje v slovenski Istri mogoče, če bi Italija prenehala pritiskati na ta prostor.

Italijanski film "Srce v breznu", ki so ga pripravili črni italijanski levčarji, buri duhove pri rdeči levici tostran in onstran meje, ki ne more sprejeti dejstva, da v bistvu, četudi enostransko, pove resnico. Taka dogajanja so Italijani občutili le po letu 1943, ko je propadla Italija in se to v minimalni meri. Slovenci smo pa že prej doživljali isto nasilje in s tem filmom nam ne pokažejo prav nič novega. Italijani so izvajali nad našim življenjem genocid, katerega hočejo prikriti z obtoževanjem antagonistov, ki so ravno tako ravnali na slovenskem ozemlju z razliko, da so pobili več Slovencev kot okupator. Mislim na revolucionarje, ki se niso borili za narodno osvoboditev, ampak le za diktaturo proletariata z uničevanjem vsega, kar se z njimi ni strinjalo. Razredni boj je le v majhnem številu prizadel Italijane, medtem ko je imel za Slovence katastrofalne posledice. Italijanom lahko očitamo, da nič ne povedo o svojem divjanju na naših tleh in to že od leta 1918 naprej. Na Siol.net berem, da bodo v Trstu pripadniki društva "Promemoria" izvajali dele angleškega dokumentarca BBC (Fascist Legacy), ki ga ita-

Prejeli smo

Neverjetno sprenevedanje

lijanska TV ni hotela predstaviti javnosti. S tem se strinjam, ker dobro vem, da Italijani skrivajo resnico ravno tako vneto kot naši revolucionarji. Ne smemo pozabiti, da zločinsko divjanje okupatorske črne levice je imelo iste cilje kot rdeča levica. Zpomniti si moramo tudi, da oboji so propagirali

boj proti desnici (Angloameriškiemu imperializmu in njim podobnim). Oblast sorodnih zločinskih ideologij za vsako ceno. Obe ideologiji sta se obnašali do Slovencev genocid-

no. V Primorskih novicah 7.2.05 so objavili proslavo obletnice bunkerja komande mesta Koper pod naslovom "Resnica zdaj žrtev". Janez Stanovnik in tovariši so priredili zborovanje, ki je bilo res na nivoju pustnega časa. Zamenjali so ti-tovke s triglavkami in dodali

stavnik SV, veterani vojne za Slovenijo, združenja Sever in združenja sl. častnikov. Stanovnik je govoril po že znanim scenariju, kjer očita Italijanom pranje možganov. Vsaj bi molčal. Pranje možganov v Sloveniji je že več kot polstoletna praksa. Skrivanje zgodovinske resnice pa je stalnica v slovenski povojni politiki. Resnica v Sloveniji ni le zdaj žrtev, kot pravi naslovnica, ampak cel čas diktature jugo-boljševikov in se še danes z muko bojuje za uveljavitev. Kaj vse ne bi naredili ti tovariši, da bi prikrili zločine (saj ti ne morejo biti le napaka, kot je to označil Kučan po osamosvojitvi), ki so jih ovekovečili z revolucijo in jih ni mogoče skriti, naj si še tako prizadevajo z raznimi mitingi za oprane slovenske možgane. Že večkrat sem omenil, da take prireditve rdečih šamanov ne morejo ozdraviti raka polpretekle zgodovine, ki nas je pohabil in onеспobil za trezno vrednotenje današnjega političnega stanja v kontekstu EZ. Danes nihče več ne brani komunističnih zločinskih zablod, razen slovenskih internacionalistov rdeče levice, ki so notorično zaznamovani z ideološko indoktrinacijo in

lahka tarča zvitih pripadnikov črne levice. Italijani niti ne omenjajo svojih črnih voditeljev, ki so zakrivali hude zločine pri drugih narodih, posebno pri nas, in spretno pletejo pozabo okrog tega dejstva. Ne prirejajo mitingov v čast svoje sramote in ne obujajo svetlih dni svoje ideologije. Mi pa na vsakem koraku ovekovečamo zločince s prireditvami, postavljanjem spomenikov, imenovanjem ulic in trgov z njihovimi imeni v čast in spomin na genocid nad lastnim narodom. Namesto da bi našo rdečo sramoto pokopali s priznanjem zablod in katarzo, jo še naprej razkazujemo v veliko veselje sosednjih črnih antagonistov. Rdečelevičarski zgodovinar (ex pripadnik PSI - socialistične stranke Italije) Jože Pirjevec nam na slovenski televiziji soli pamet s komentarjem o omenjenem filmu. Tudi on vztrajno omenja že znano nadaljevanko resnice o delovanju nacifašizma pri nas, kar nam je vsem že zdavnaj znano kot resnica, a niti z besedico ne omenja slovenskega holokavsta pod komunističnim terorjem, kot da bi bilo to zanamljivo in nevredno zgodovinske obravnave, četudi je povzročilo obilnejše žrtve in je v omenjenem filmu glavna

tarča. Ravno tako se vede TV sobesednik, ki niti v enem vprašanju ne asocira problema revolucije, ki je bil glavni faktor povojne nesreče. Zraven Pirjevec še doda, da se bo ta italijanska gonja še nadaljevala vsaj še 60 let. V tem soglašam. Ne pove pa zakaj. Dokler bomo mi vztrajali v obrambi zločinskega komunizma, bomo zalagali z gorivom protislovensko mašinerijo italijanske črne levice. Zakaj naša TV gostuje skoraj izključno zgodovinarje tipa Repe-Pirjevec-Wohinc v razlagi važnih dogodkov polpretekle zgodovine in ne tudi drugih, ki bi lahko dodali tudi drugačen zornik kot do dogajanj v Sloveniji pred vojno, med njo in v povojnem času diktature proletariata? Npr. Dežman-Mlakar-Pečar idr... Smo še vedno obupno prilistranski. Hočemo po vsej sili dokazati svetu, da so vsi preostali Slovenci (celo mrtvi - gl. grobnice v Gonarsu in vse spomenike mrtvim) strnjena Komunistična partija brez revolucije. In to naj bi bila resnica. Kako si bodo drugi Evropejci razlagali ta anahronizem, ni težko predvidevati. Italijanom bodo dali prav. Tisti, ki resnico prikriva, ne more biti njen glasnik in to velja tako za črno kot rdečo levico.

Pavel Ferluga

Duhovni pomen postnega časa v današnji družbi

Post, privilegirani in blagoslovljen čas

Začel se je postni čas, ki nas vabi k spokornosti. Spodbuja nas, naj z odpovedovanjem poglobimo duhovni pomen svojega življenja. Stopiti v post je kot stopiti v predor, pravijo učitelji duhovnosti; na koncu nas čakata svetloba in veselje vstajenja. Moramo pa ga prehoditi.

Stopiti v postni čas pomeni se postaviti spet na noge. Že pepelnica nas vabi, da se oddaljimo od čezmernega uresničevanja vseh želja, da bi izkusili, kaj je v življenju res pomembno.

Besede starozaveznega preroka zvenijo danes kot razglašene strune, ko pravijo: "Mar ni to post, kakršnega sem izbral: da odpneš krivične spono in razvežeš vezi jarma, da odpustiš na svobodo zatirane in zlomiš vsak jarem? Mar ni v tem, da daješ lačnemu svoj kruh in pripelješ uboge brezdomce v hišo, kadar vidiš nagega, da ga oblečeš, in se ne potuhneš pred svojim rojakom? Tedaj napočijo kakor zarja tvoja luč in tvoje zdravje se bo hitro razcvetelo.

(...) Če odpraviš jarem iz svoje srede, kazanje s prstom in varljivo govorjenje, če daješ lačnemu, kar imaš sam rad, in siliš režežu grlo, bo vzšla v temi tvoja luč in tvoja temina bo kakor poldan" (Izaija 58, 6-10). Post je lahko blagoslovljen čas, ki nas vodi do pristnosti krščanstva. Zdržek ni le priložnost, da se - zlasti po božičnih pojedinah - razstrupimo od pretiranega uživanja hrane, obdobje, ko naj dosežemo fizično ravnovesje, ampak čas, ko naj z vsem svojim telesom začutimo, da nam je najdragocenejša hrana vsaka beseda, ki izhaja iz Božjih ust. Da bi se spet naučili, da nismo to, kar jemo, ampak to, s čimer se hrani naše srce.

Post je tudi čas, ko naj s preprostostjo razdelimo drugim to, kar imamo. Ni dovolj, da se zadržujemo pri hrani: odpovedati se moramo temu, da se "debelimo" na račun drugih, najšibkejših, da kopicimo bogastvo in oblast ter ne vidimo potreb sosedov. Spoštovati post in zdržek zato pomeni tudi boriti se, da bi vsi imeli kruh, da bi se premagale razširjene bole-

ni, da bi preživel v Jugovzhodni Aziji imeli streho nad glavo. To je privilegirani čas, ko lahko bolj kritično pretehtamo svoj potrošniški stil življenja ter odpremo srce lačnim in revnim, katerih prisotnost je velik izziv za vsakega kristjana. To je danes najtežji post, pa tudi tisti, ki je Bogu najbolj všeč.

Post kot asketska praksa poznajo vsa svetovna verstva, od budizma prek judovstva in hinduizma do islama. V krščanstvu

to ni moralno določilo ali kulturni običaj, ampak sredstvo, ki nam omogoča, da premaknemo os pozornosti od sebe na druge. Ne gre torej za to, da mrtvičimo lastno telo, ampak za to, da odpnemo spono lastnega trdovratnega egoizma in se odpremo solidarnosti. Držati na vajehtih svoje želje torej pomeni prijeti v roke svoje življenje in dati težo vrednotam, ki težo tudi imajo.

Danijel Devetak

Tržaška Karitas Zaskrblijujoči podatki

Število potrebnih v Trstu vse večje

Podatki o lanskem delovanju služb tržaške Karitas neizpodbitno pričajo o zaskrblijujočem naraščanju revščine v našem mestu. Službe, ki se ukvarjajo z najrazličnejšimi potrebami tako tukaj bivajočega prebivalstva kot priseljencev (pretežno število katerih se je k nam zateklo zaradi nevdržnega družbenopolitičnega položaja v domačih krajih), so glede delovanja v letu 2004 zabeležile porast stroškov, kar pomeni, da se vse večje število potrebnih obrača na škofijsko ustanovo. Breme, ki ga Karitas nosi, se je lani povečalo za kar 65 % v primerjavi z letom 2003. Dodati pa je treba, da gre porast pripisati povečani načrtovalnosti tržaške Karitas, ki pa lahko računa pretežno na prostovoljno delo operaterjev. Ravnatelj

Karitas Mario Ravalico je na dobro obiskani tiskovni konferenci, ki je minuli teden potekala na sedežu ustanove, poudaril dejstvo, da oskrbovanje potrebnih občina in druge ustanove rade prepustijo Karitas: zgovorni dokaz tega je samo dejstvo, da občina od novembra lani ne izplačuje več podpor osebam, ki to potrebujejo. Ravalico je še razblinil nekatere govorce, češ da bi rada Karitas bolj suvereno razpolagala z občinskim denarjem: ravnatelj je poudaril, da razpolaga Karitas z lastnim denarjem (od dajatev 8 od 1.000 za katoliško cerkev do deželnih prispevkov indr.).

Da je nelagodje med občinsko upravo in škofijsko ustanovo dokaj zasnavno, je pričala na tiskovni konferenci tudi prisotnost občinskih svetnikov iz vrst opozicije.

Polemično razmišljanje

Sprovocirani Kocbek

Uvodno predavanje za letošnje akademsko leto Inštituta za družbeno in versko zgodovino v Gorici je imel prof. Alojz Rebula. Ob koncu ga je prof. Luigi Tavano vprašal, kaj misli o Kocbeku. Odgovoril je: "Obožujem ga kot poeta in umetnika, ne pa kot katolika, ki se je postavil zunaj Cerkev. Vse bolj sem prepričan, da njegovo krščanstvo ni vzor za slovensko prihodnost." (Po Primorskem dnevniku 29.1. 2005.)

Kocbek je bil pisatelj, poet, mislec, iskalec ... Bil pa je tudi človek, ki v svojih ideoloških predstavah in javnem delovanju ni uspel. In ni bil edini! O tem se je napisalo že marsikaj in se še bo. Ne strinjam pa se z mislijo prof. Rebulu, da njegovo (Kocbekovo!) krščanstvo ni vzor za slovensko prihodnost. O vzorih so se v slovenski zgodovini velikokrat motili. Motili pa so se tudi o vzorih, iz katerih naj bi rastla

slovenska prihodnost, ob tem pa tudi slovenska Cerkev in slovenska vernost. V spominu so mi prelepi sprehodi, ki sva jih enkrat mesečno imela z dr. Lojzeto Škerlom po poti, ki vodi mimo sežanskega pokopališča proti Repentabru. Zatrjeval mi je, da on vidi slovensko versko prihodnost na Tržaškem tudi v tem, da bosta tam vsakih petnajst let vsaj dve novi maši. Nato je našteval, kaj vse imajo od Marijanišča, skavtov, Vesele pomladi, razgibanih župnij - pa do slovenskega mladinskega živčava v Trstu. Gotovo je zelo dobro poznal tedanje tamkajšnje versko stanje in je bil v to tudi trdno prepričan, saj je bil vikar za Slovence na Tržaškem. Čas pa je pokazal svoje ...

Te dni sem prebral dve razpravi, ki govorita, po kakšnem vzoru naj bi se oblikoval mladi slovenski kristjan, da bi bil primeren času, ki ga čaka. Obe končata z dokaj klavno ugotovitvijo, saj družba ni sestavljena

samo iz mase posameznikov, iz katerih se sestoji, iz ozemlja, ki ga ti zasedajo, iz stvari, ki jih uporabljajo, iz kretenj, ki jih izvaja, temveč predvsem iz ideje, ki jo ima sama o sebi! Iz velikih revolucij zadnje dobe je Cerkev izšla nepoškodovana, ker je v svojo zgodovinsko obliko oblekla svojo božjo avtoriteto. Njena oblika in

njen slog sta se komaj spremenila, spremenil pa se je prostor, v katerem mora Cerkev govoriti in biti sprejeta. Časi, ko jo je priznavala vsa družba, so mimo, saj danes vedno bolj prehaja v geto. Velika družba danes sploh ne opaža več, kaj se dogaja v Cerkvah. Mimogrede jo zanimajo cerkveni škandalčki, ne pa onostranost, ki jo oznanja. Tudi pri odločitvah, ki premikajo zgodovino nekega naroda, je danes vloga Cerkev zelo krhka. Krščansko dejstvo je lahko v svetu dejansko prisotno le po krščanskem bivanju verujočih. To bivanje pa ni nekaj izjemnega, ampak le izpolnjena človečnost. Kristjan dokazuje svojo vero z delom za sočloveka, ne pa s takšnim ali drugačnim govorjenjem o vzoru, še manj pa z najrazličnejšimi osladnimi zapiranjmi v udobne duhovne vrtičke, ki so danes

sila moderni! Končno: "Ali se je Kocbek res postavil zunaj Cerkev?" Drži, da vodstvu tedanje slovenske Cerkev ni bil naklonjen. Če kdo ne sprejme, kar se v lokalni Cerkvi dogaja, še ni odpadnik. Vsi časi so in bodo poznali disidente. Tudi Cerkev jih je in jih bo poznala in danes ima sorazmerno drugačen odnos do njih, kot smo ga poznali v preteklosti. Krivično je tudi Kocbeku očitati, češ da je imel slabotno vero, kar se je tudi govorilo. Bil je človek močne vere! Ko se je že omenil izraz "zunaj Cerkev", mi je v spominu prišla misel, ki se je pojavila pred leti, da Kocbek ni nikoli govoril ali pisal o molitvi. Ne vem, zakaj naj bi? To je osebna stvar, o kateri običajno vprašamo kristjana, ko pride k spovedi, se ne pa razobeša na veliki zvon! Sam pa imam nekaj spominov prav na to temo. V bogoslovju je bil literarni večer. Še isti popoldan je v knjigarno prišla Kocbekova zbirka Groza. Iz nje smo zvečer recitirali njegovo pesem Molitev. Vodstvo, ki je Kocbeka dobro poznalo, ni pa poznalo te pesmi, me je po končani predstavi poklicalo

na zagovor, češ da smo nekaj o Kocbeku šušmarili; ko pa sem jim pokazal zbirko in pesem, so nam verjeli. Iz srca sem hvaležen ge. Jolki Milič, da je v dvojezično zbirko "Siam nati per i miracoli - rojeni smo za čudeže", uvrstila tudi to pesem. Pri pripravljanju zbirke sem jo najlon opozoril in odgovorila je: "Bom, verjemite mi, bom!" Iskrena zahvala tudi g. Mariju Maverju, ko je poskrbel, da je ta enkratna zbirka izšla. Za zaključek pa še to: Ko smo Kocbeka srečevali na sprehodih, smo se redno pozdravili. Če je bil razpoložen, smo z njim izmenjali tudi nekaj besed ali krajših pogovorov, če pa je bil zatopljen v "svoje misli", kar bi bila lahko tudi molitev, nam je običajno odgovoril samo z rahlim poklonom in vedeli smo, da želi, da ga ne motimo. Videval pa sem ga pogosto v ljubljanski nunski cerkvi v prvi skupini stolov na desni spredaj, ko je bil sam v cerkvi. Prav tako sva se čisto slučajno srečala v vrsti pred spovednico, v kateri je spovedoval dr. Anton Strle ... Tudi takšen je bil ta zagonetni slovenski mislec.

Ambrož Kodelja

Evangelij
g. Viljem Žerjal

2. POSTNA NEDELJA

1 Mz 12, 1-4a; Ps 33; 2 Tim 1, 8b-10; Mt 17, 1-9

Ves postni čas, ja, vse življenje je pot k Jezusu. Vsa Stara in Nova zaveza nam ga polagoma odkrivata. Višje doseže v Očetovem razodetju: "Ta je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam veselje; njega poslušajte!" (Mt 17, 5; 3, 17). Ljudje pa se kaj lahko ustrašimo te poti, ki jo Sv. pismo slika kot hojo za ponižnim in ponižanim Jezusom.

Že pri poklicu Abrahama, poznejšega Abrahama (ime pomeni očeta množice) je Bog zahteval. Kar naravnost mu namreč ukaže, naj zapusti svoj rojstni kraj, svojo domovino in naj se poda v neznanje (1 Mz 12, 1-3). Naslanja se lahko samo na Božji klic. Abraham zdrži sredi vseh preizkušenj, celo pri najtežji zahtevi, naj namreč Bogu v čast zakolje edinojenega sina. Ker se je pa popolnoma zanesel na Boga, mu je Bog razodel, naj se ne ravna po navadi poganov, ki so z zmotno vestjo darovali svoje sinove in hčere (gl. npr.

Jeftaja, Sod 11.31.39; Ps 106, 37; 1 Mz 22, 1-22) ne samo božanstvom-malikom, pač pa tudi pravemu, živemu Bogu. Zaradi tega traja Božja šola vse življenje. Za cilj pa ima večno življenje. Zato tudi vse življenje poteka pod edinstvenim varstvom Boga. Tudi takrat, ko bi se človek najraje umaknil od iskanja, ker se ustraši trpljenja, ga Bog ljubeznivo spomni na cilj.

Ko Jezus govori apostolom o svojem trpljenju in smrti, se ti užalostijo (Mt 17, 23), a kmalu nato pozabijo na križ. Prevzame jih hlepenje po prvem mestu v nebeskem kraljestvu (Mt 20, 20 nss). Ko jim Jezus, trem po številu, razodene veličastvo in v spremitvi na gori, jih prevzame strmenje nad Božjo lepoto. Toda tudi to bo zahtevalo trajno zorenje v Božje misli, ki so drugačne od človeških (Mt 16, 23). Celu v najtežjem trenutku, ob krvavem potu na Getsemaniju, ob aretaciji in v vsem groznem trpljenju ga bodo najožji prijatelji pustili samega in zbežali. Peter ga bo zatajil (Mt 26, 31. 34. 70 nss). Sramujejo se izdanega in predanega prijatelja (Mr 14, 50).

A luč, tudi neznan, premaga temo. Tako tudi Abraham, edini v svoji družini in so-

rodstvu, kljubuje neveri množice in zaradi vere postane oče množice in vseh verujočih (Rim 4, 3. 9-12. 16-25).

Sv. Pavel je zapisal, da lahko veren sozakonec izprosi vero za nevernega zakonca po svojem lepem zgledu (1 Kor 7, 14).

Moč vere se mora izkazati v zakonu, v družini, v skupnosti, v organizacijah, v pevskem zboru.

Današnji časi so bolj kot drugi pred nami časi "male črede" (Lk 12, 32). Od posameznika zahtevajo pogum in medsebojno povezanost z drugimi. Kljubujejo pa sektam, ločinam.

Laiki imajo dandanes v Cerkvi široko polje delovanja. Nevsiljivo dosežejo občudovanje ljudi, ki stojijo ob strani tako Cerkev kakor vere, s svojim življenjskim pričevanjem za poštenje in delo ter možato pobožnostjo. Kot taki laže vodijo ljudi k Bogu. Kajti opraviti imamo s prekletstvi, ki so se nas polastila. Je prekletstvo kače (1 Mz 3, 14); nato zemlje (1 Mz 3, 17; 5, 29), potem Kajna (1 Mz 4, 11) ter še Kanaana (1 Mz 9, 25).

Toda veselimo se kar petkratnega blagoslova, ki smo ga deležni po Abrahamu (1 Mz

12, 1-4a). Blagoslov pa se je izpolnil po Jezusu Kristusu in v njem, ki je vzel nase vse prekletstvo in ga je izničil na križu (Gal 3, 13-14).

Apostol Pavel v drugem današnjem berilu bodri škofa Timoteja, naj z njim trpi za evangelij, oprt na Božjo moč. Kajti Bog je prvi začel obnovo človeka in sveta. Začel je blagoslavljati, uresničevati sklep, ki ga je imel od vekomaj v načrtu, v srcu (2 Tim 1, 8b-10).

Jezus pri spremnitvi na gori opogumi apostole Petra, Jakoba in Janeza za zahtevno delo oznanjevanja vere v nevidnega Boga, zlasti ko bodo zaradi Jezusa v preši trpljenja, posmehovanja, bičanja, ko jih bodo vlačili pred kralje in oblastnike ter v smrt (Jn 15, 18-20; 16, 2; Mr 13, 9.13).

Čudovita spreminitev zbudi tudi dobro mero strahu, toda nebeski Oče jih pouči, naj bodo tesno združeni s Sinom trpinom, ki sprejme tolažilno srečanje z Mojzesom in Elijo tik pred smrtjo.

Jezus je zato tudi z nami v vsakršni, tudi v najhujši preizkušnji (Mt 17, 1-9). Blagoslavljajta nas z vsakršnim blagoslovom (Ef 1, 3. 10).

13. svetovni dan bolnikov Pismo Odbora za pastoralo zdravja pri SŠK

Evharistija, zdravilo za življenje in upanje

Papež Janez Pavel II. je pred dvanajstimi leti izbral 11. februar za svetovni dan bolnikov. Meni, da bolniki zaslužijo tolikšno pozornost, da se jih moramo vsaj po vsem katoliškem svetu enkrat na leto posebej spomniti.

11. februar je izbral zato, ker se ta dan spominjamo Lurške Matere Božje, na priprošnje katere je ozdravelo že mnogo bolnikov. Lurd, kjer se je leta 1858 Marija osemnajstkrat prikazala pastirci Bernardki, velja za mesto čudežev. Čudeži se dogajajo pred votlino prikazovanj, med kopanjem v lurški vodi ter zlasti med evharistično procesijo in blagoslovom z Najsvetejšim.

Dogajajo pa se tudi med mašno daritvijo. V Lurdu so ozdraveli bolniki z zelo različnimi neozdravljivimi boleznimi. Ozdravljenja presegajo naravne zakone. Za kar so se zdravniki dolgo zaman trudili, to v Lurdu nenadoma uspe. Ni dvoma, da je tu na delu moč, ki je višja od moči narave. In to je Bog, ki ozdravlja po Marijini priprošnji. Papež je s tem namenom spominski dan Lurške Matere Božje, 11. februar, razglasil za svetovni dan bolnikov.

Sv. oče za ta dan vsako leto napiše posebno poslanico. Letošnja nosi naslov *Kristus, upanje Afrike*. V njej je sporočil, da je letos po desetletnem premoru Afrika spet gostiteljica osrednjih slavij ob svetovnem

navzočnost med nami pod podobama kruha in vina. Oblikuje vsakdanje življenje kristjana, ga usposablja v družini in družbi, mu zagotavlja zakramentalno milost, ki podpira človekova prizadevanja in ga očističuje človeških slabosti in nepopolnosti. Evharistija je skrivnost navzočnosti, po kateri se na odlični način ureničinje Jezusova obljuba, da bo ostal z nami do konca sveta. V apostolskem pismu z naslovom *Ostani z nami, Gospod!* je papež ob začetku evharističnega leta zapisal: "Vi, dragi verniki, vnovič odkrijte dar

dnevu bolnikov. Odvijala se je v svetišču Marije, Kraljice apostolov, v Yaounde v Kamerunu. S tem je izražena konkretna vzajemnost do ljudstev afriške celine, ki jih preizkušajo velike zdravstvene stiske. Tam je veliko ljudi bolnih, ranjenih, nemočnih, odrinjenih na rob družbe in zapuščenih. Afriško celino posebej pesti bič aidsa, ki na tem področju marsikje seje hudo trpljenje in veliko smrti.

Letos je leto evharistije. Evharistija pomeni Kristusovo trajno

evharistije kot luč in moč za vaše vsakdanje življenje v svetu, pri nalogah vašega poklica in v najbolj raznolikih okoliščinah!"

Pri sveti evharistiji ločimo tri vidike: mašno daritev, čiščenje Najsvetejšega in sv. obhajilo. Vse to pomeni dragocen zaklad in veliko duhovno moč tudi za bolnike. Ti so tako ali drugače telesno prizadeti in prav sveta evharistija jih dviga in jim daje moč v težkem položaju.

V večini slovenskih bolnišnic so že urejene kapele ali kakšen drug prostor, kjer se lahko opravlja sv. maša. Bolniki radi prihajajo k sv. mašam, seveda kolikor jim zdravstveno stanje dopušča. Pri maši se bodo srečevali z Odršenikom, ki jim bo v obilju delil milosti svoje enkratne kalvarijske daritve. Poleg tega bodo poslušali Božjo besedo, ki jim bo vlivala poguma v prenašanju bolezni. V srca bodo prejeli Jezusa, ki jim bo velika pomoč v trpljenju. Kjer so v bolnišničnih kapelah tabernakliji s trajno Jezusovo navzočnostjo, naj bolniki prihajajo pred Najsvetejšega. Tam se bodo notranje umirili, se prijateljsko pogovorili z Odršenikom, si olajšali dušo, ublažili bolečine in pridobili novih milosti, ki jim bodo pomagale na poti k telesnemu in duševnemu zdravju.

Bolniki naj tudi v bolniških sobah prejemajo sveto obhajilo. To je duhovna hrana, tolažba in mir, kar jim lahko pomaga tudi pri telesnem zdravljenju. Na to naj bi mislili sami in njihovi svojci, še preden gredo v bolnišnico. Če je mogoče, naj že v domači župniji opravijo spoved ter prejmejo bolniško maziljenje in obhajilo, sicer jim bo zakramente podelil bolniški duhovnik. V vsakem primeru pa naj sami, svojci ali domači župnik bolniškim duhovnikom sporočijo, kateri bolniki so v bolnišnici, da jim bodo leti lahko tako ali drugače pomagali. To jim bo v veliko oporo, tolažbo in pomoč pri zdravljenju in bivanju v bolnišnici.

V letošnjem letu vas bo ob svetovnem dnevu bolnikov spremljal plakat z naslovom: *Evharistija, zdravilo za življenje in upanje.*

Kratke

Umrla s. Lucija, pastirica iz Fatime

Pred nekaj dnevi je v 97. letu starosti umrla s. Lucija, portugalska pastirica, ki se ji je skupno z bl. Franciškom in Jacinto 13. maja 1917 in nato vsak mesec do 13. oktobra 1917 prikazovala Marija v Fatimi. T.i. naša Gospa je Francišku (1908-1919) in Jacinti (1910-1920) napovedala, da bosta kmalu v nebesih. Lucija pa, da bo živela dalje. In res je prebila kar 84 let v karmeličanskem samostanu. Trem otrokom je razkrila tri skrivnosti; tretjo je l. 2000 razkril Janez Pavel II.

Postni govor po Radiu Trst A

V postnem času Radio Trst A dvakrat tedensko oddaja postna razmišljanja. Tudi letos bodo na sporedu vsak torek in petek, ob 18.45. Letošnji niz bodo oblikovali primorski bogoslovci in njihov spiritual, prof. dr. Primož Krečič. Tretjo oddajo iz niza, v petek, 18. februarja, bo oblikoval Bor Seušek, ki je doma iz Kopra in obiskuje prvi letnik bogoslovja. Govoril bo na temo Evharistija kot daritev. V torek, 22. februarja, pa bo govoril Marko Sabotič, ki je doma iz Borjane na Tolminskem in obiskuje drugi letnik, njegovo razmišljanje nosi naslov Evharistija in Božje usmiljenje. V petek, 25. februarja, pa bo poslušalce nagovoril Andrej Vončina, ki obiskuje drugi letnik in je doma iz Prvačine. Govoril pa bo na temo Evharistična skupnost - dvorana zadnje večerje. To so torej postni govori za mesec februar, marčne pa bomo napovedali konec meseca.

Februarska številka Ognjišča

Med stranmi priljubljenega katoliškega mesečnika lahko tokrat dobimo izredno zanimiv intervju z beneškim Slovencem Ezimom Gosgnachom (Gošnjakom), odgovornim urednikom tednika videmske nadškofije Vita Cattolica. Boža Rustjo, ki se je z njim pogovarjal, je zanimala predvsem "medijska scena" italijanskega katoliškega tiska v primerjavi s slovensko. Vita Cattolica je najbolj branjen med vsemi na videmskem področju, nekatere članke objavlja v furlanščini, odkar je odgovorni urednik Gošnjak, pa ima enkrat mesečno tudi stran v slovenskem jeziku.

V rubriki "Življenje nas uči" nam Alja Napatnik opiše družino, ki je izbrala neobičajno življenjsko pot. Mlad par je na prvo mesto dal svoje tri otroke in se tako odrekal verjetno zelo uspešni karjeri. Zakonca menita, da je večina materialnih potreb umetnih in nepotrebnih, kajti prepričana sta, da kakovost življenja ni v sredstvih, ampak v ciljih.

Ta mesec praznujemo pedesetletnico smrti dr. Franca Kotnika, profesorja in narodopisca, dolgoletnega ravnatelja Družbe sv. Mohorja, najstarejše slovenske knjižne založbe, katere pobudnik je bil sam Anton Martin Slomšek. Življenje in osebnost Kotnika sta izčrpno orisani v članku Marka Čuka.

Med raznoraznimi rubrikami dobimo kup in pol zanimivih tematik, katerih je ta številka Ognjišča res polna. Priloga je tokrat posvečena Lurški Materi Božji in svetovnim dnevom bolnikov skozi oči svetega Očeta Janeza Pavelja II., vroča tema meseca pa je žal tiho izumiranje slovenskega naroda. Padanje števila rojstev postaja zaznavno. O vzrokih in rešitvah tega problema nam pripovedujeta Janez Drobnič, minister za delo, družino in socialne zadeve ter Anton Bajec, direktor Inštituta za starševstvo in družino.

Opisali smo vam le nekaj strani revije, da vam ne bi odkrili preveč. Branje vam bo tako brezdvomno bolj zanimivo in prijetno.

Decembrska številka revije Vzgoja: preobremenjenost učencev

Kako se mora učitelj prilagoditi vstopu Slovenije v Evropsko unijo? Katere nove vrednote mora posredovati svojim učencem? Ta in podobna vprašanja si postavlja v uvodniku glavni urednik revije magister psiholog, defektolog in teolog Silvo Šinkovec, ko razmišlja o vlogi, ki bi jo morala imeti Slovenija, kot članica Evrope. Osrednji argument revije pa je preobremenjenost učencev v devetletki. Obremenjenost zaradi prevelike količine ur, ki jih otrok preživi na šolskih klopih in zaradi fizičnega in psihološkega napora čestokrat privedejo učenca do pravega odpora do šole in vzgojiteljev. Kaj torej storiti? Učitelj se mora naučiti pravega pristopa do svojih gojencev. Odločilno vlogo pa imajo brez dvoma tudi starši, ki svoje otroke, zaradi šole, večkrat dobesedno trpinčijo, tako na psihološki kot pa na fizični ravni. Vzgjajati je zato treba tudi starše, poleg tega pa otroka skušati na razne načine razbremeniti.

Okoli te tematike se vrtil tudi pogovor z Jožetom Zupančičem, ki kot profesor geografije in ravnatelj deluje v šolstvu že skoraj štirideset let. tako izkušen pedagog lahko zares veliko postori v dobro otrok in mladine.

Obleka naredi človeka in zato tudi učitelja. O tem je prepričan ravnatelj Škofijske klasične gimnazije v Ljubljani Jože Mlakar, kajti se v rubriki Biti vzgojitelj zgraža nad modnimi spremembami, ki so v letih doletele tudi učitelje. Učitelji se vedno bolj oblačijo na tak način, da jih je že skoraj nemogoče ločiti od dijakov. Oblačiti pa se je treba priskoro. Vsa mora imeti obleko, ki se pritiče delu, ki ga opravlja.

V reviji dobimo tudi nekaj strani, v katerih se profesorice Nuška Železnik, Božena Opara in Rozalija Saje dotaknejo problema razredništva, ki pomeni delo z učenci, s kolegi in starši, pa tudi povezovanje vseh treh delov v celoto. Vse to ni lahko, a je kljub temu nujno, če hočemo, da je proces vzgoje in izobraževanja zares učinkovit. Vzgoja se vsekakor začne doma, če pa med starši obstajajo problemi, bo problematičen in negotov postal tudi otrok. Kakšna bi torej morala biti idealna družina? (če je perfektnost sploh možna seveda) To vprašanje si postavlja Jerneja Dimec, ki skuša starše prepričati, naj se obnašajo na tak način, da jim bo otrok hvaležen.

V Vzgoji je še mnogo rubrik, med katerimi tudi ocene nekaterih knjig, ki se od blizu ali pa na daleč dotikajo vzgoje. Vsega pa vam ne bomo razkrivali, kajti, če ne, vam ne bo treba revije niti kupiti. To pa bi bila velika škoda, kajti v njej dobite še dosti vrednega, da preberete.

Ukmarjev pogled nad zvezde (1)

Uvod v razmišljanja o Ukmarjevi eshatologiji, poslednjih rečeh

Od 12. do 16. septembra 2005 bo v Sloveniku v Rimu potekal Ukmarjev simpozij. Številni poznavalci njegovega življenja in njegovega bogatega opusa bodo predstavili svoja razmišljanja, ki bodo nato izšla v posebnem zborniku 23. rimskega simpozija v Sloveniku. Potekajo priprave za razglasitev monsinjorja Jakoba Ukmarja za blaženega, katerim želimo, da bi bile učinkovite in dovolj hitre. V ta okvir bi rad vvrstil tudi razmišljanja o Ukmarjevi zadnji knjigi z naslovom Eshatologija, ki je izšla leta 1972 v Ljubljani, leto dni po Ukmarjevi smrti. Njeno izdajo je omogočil Dom Jakob Ukmarja v Šklednju pri Trstu.

Ob nedavnem praznovanju 80-letnice Dušana Jakomina, "škedenjskega kaplana", kot se rad sam predstavlja, vsekakor pa zaslužnega tržaškega duhovnika, novinarja in publicista, ki je zrastle ob Jakobu Ukmarju in je skrbni varuh njegove dediščine, je z nekaj stavki poročala tudi slovenska televizija v svojem osrednjem dnevniku. Besedilo se je glasil približno takole: "Te dni praznuje svojo 80-letnico v Šklednju pri Trstu duhovnik, publicist in novinar Dušan Jakomin ...". Ta medijski skrat, ki je škedenj spremenil v Šklednju, se mi zdi pomemben in skoraj simboličen. Kako malo pozna Slovenija kraje in ljudi slovenske avtohtone manjšine na Tržaškem, Goriškem,

Koroškem. Še veliko manj seveda njihovo zgodovino in okoliščine, v katerih so zrasli številni veliki ljudje. S tem seveda premalo pozna tudi sebe in korenine, iz katerih je zrasla današnja samostojna država in enakovredna partnerica Evropske zveze.

Ali ne velja nekaj podobnega za vse Slovence, v zamejstvu, po svetu in v domovini, ko spregovorimo o imenu velikana duha, svetniškega kandidata Jakoba Ukmarja? Goreč duhovnik in iskan spovednik, prodoren pridigar, dober učitelj, neuklonljiv Slovenec v petih tujih režimih - avstrijskem, fašističnem, nacističnem, komunističnem, italijanskem - , znanstvenik na bibličnem, teološkem in jezikoslovnem področju, zvezdoslovec, plodovit pisec, iskan svetovalec, predvsem pa dosleden pričevalec za Kristusa. Kraško trden, nemško dosleden in do kraja zvest tradiciji rimskokatoliške Cerkve je s 93 leti življenja dosegel zrelost svetnika in v svojem zadnjem spisu o poslednjih rečeh že gledal v obzorja novih nebes in nove zemlje, nad zvezde, ki jih je po-

leg reda in glasbe se posebej ljubil.

Vsi vemo za podatek, da je oče slovenske pisane besede, tudi oče slovenske zavesti in slovenskega naroda, Primož Trubar, tudi on goreč duhovnik in Kristusov pričevalec in neupogljiv

Slovenec, na smrtni postelji pri 78 letih prevajal Lutrovo hišno postilo. Z zadnjimi močmi je v svojem "nigdirdomu", v Derendingnu pri Tübingnu, dokončal projekt, o katerem je sanjal že od prve slovenske tiskane knjige, Katekizma in Abecednika, naprej. Nekaj podobnega lahko rečemo o Jakobu Ukmarju. V zadnjih letih življenja, pri polni duhovni in intelektualni zavesti, je posvetil vse svoje moči "pogledu nad zvezde", smrti in večnosti, poslednjim rečem, ki jim v teološkem izrazoslovju z grško besedo rečemo "eshata", od tod tudi izraz in naslov Ukmarjeve knjige: eshatologija, nauk o poslednjih rečeh človeka in človeštva (nauk o smrti, osebni in univerzalni sodbi, koncu sveta itn.).

Poslednje, zagrobne reči ..., Ukmar jih je imenoval "skrivnostna dežela", nedoumljiva za človeški razum, dostopna edino v duhu vere. Vabim vas, drage bralke in dragi bralci Novega glasa, na to zanimivo potovanje s svetniškim Jakobom Ukmarjem.

/dalje
Zvone Štrubelj

Kratke

Slovenski kulturni praznik v Trziču

Društvo Trzič v sodelovanju z odborništvom za kulturo občine Trzič prireja v četrtek, 17. t.m., ob 20.30 v občinskem gledališču v Trziču Prešernovo proslavo. To bo priložnost za srečanje s tržaškim pisateljem Borisom Pahorjem. Večer bo vodila prof. Tatjana Rojc. Sodeluje mešani pevski zbor Vox 13 iz Kamnika. Vabljeni!

Slovenski kulturni praznik v Podgori

V Podgori bodo obeležili slovenski kulturni praznik v petek, 25. februarja (in ne 18. t.m., kot je bilo napovedano). Ob tej priložnosti bo PD Podgora gostilo pesnika Miroslava Košuto, ki bo spregovoril o svoji poeziji, delu in življenju. Na večeru bodo nastopili recitatorji domače dramske skupine, ki bodo podali nekaj Košutovih pesmi, MePZ Podgora, moška skupina Akord in otroški pevski zbor. Prireditev bo v župnijski dvorani v Podgori ob 19.30 uri.

SD Sončnica: drugo predavanje

V sredo, 23. februarja, bo ob 20.30 v domu Franc Močnik ob cerkvi sv. Ivana v Gorici govoril Bogdan Žorž na temo **Kazen in pohvala: učinkoviti vzgojni sredstvi**. Drugi gost niza predavanj, ki jih prireja Skupnost družin Sončnica, je, dipl. psiholog, ki se ukvarja zlasti z vedenjsko motenimi otroki in mladostniki. Vrsto let vodi tovrstni zavod v Čepovanu.

Občina Miren-Kostanjevica / Zbornik ob desetletnici

Občina Miren-Kostanjevica je izdala zbornik ob desetletnici rojstva: ustanovljena je bila namreč 3.10.1994. Uvodnik je napisal župan Zlatko Martin Marušič, ki občino pozna najbolje. Ne le zato, ker je njen župan, ampak tudi, ker je njen edini župan, kajti izvoljen je bil leta 1994 in že deset let odlično opravlja isto funkcijo. Zanj so tako prizadeva že od vsega začetka in v uvodniku izraža upanje, da bi bila občina še naprej tako uspešna na vseh področjih delovanja. V zborniku, ki ga je uredil podžupan Peter Budin, je občina zelo podrobno opisana z vseh vidikov. Lahko spoznamo njen nastanek in delovanje, njene organe, geografske značilnosti, investicije in finančne podatke, naselja, krajevne skupnosti, vrtce in šole, vsa kulturna, športna, humanitarna in ostala društva, razne pobude in manifestacije, tradicionalna praznovanja, praznovanje ob desetletnici in še mnogo drugega. Zbornik bogatijo številne slike, ki so zapečatile najvažnejše trenutke občine, med katere seveda spada praznovanje obletnice. Zadnje strani zbornika vsebujejo prozni tekst Stanka Vuka Vrnite pred Kras. Pesnik in pisatelj Vuk je bil doma iz Mirna. Objava njegovega teksta je posvečena šestdesetletnici njegove tragične smrti med drugo svetovno vojno.

Dramski odsek PD Štandrež gostoval v Kranjski Gori

Dramski odsek PD Štandrež v svoji 40. ustvarjalni sezoni nepretrganega delovanja nadaljuje beleženje vedno novih uspešnih gostovanj po Sloveniji. S svojo pretresljivo interpretacijo vsebinsko bogatega teksta Alda Nicolaja Stara garda v režiji Janeza Starine so se trije najiminitnejši štandreški ljubiteljski igralci, Marko Brajnik, Božidar Tabaj in Majda Zavadlav, izkazali tudi pred občinstvom, ki je napolnilo lično dvorano Ljudskega doma v Kranjski Gori v soboto, 12. t.m., zvečer. V to znano letovišče so štandreški igralci prišli v goste na povabilo tamkajšnjega Kulturno prosvetnega društva Josip Lavtižar. Staro gardo, najboljšo amatersko predstavo v letu 2004, odlikovano z Linhartovo nagrado, je omenjeno društvo uvrstilo v svoj abonma ljubiteljskih odrov, ki ga je v veliko veselje domačih gledalcev razpisalo že drugo leto in je vseboval kar pet predstav ljubiteljskih skupin z raznih koncev Slovenije. Štandreški izvajalci so ob podpori nepogrešljivih zakulisnih sodelavcev s pronicljivo igro očarali tudi Kranjskogorčane in ob toplem ploskanju upravičeno poželi prisrčno odobravanje in zahvalo zadovoljne publike, ki se je ob komičnih utrinkih, sicer žalostne vsebine, znala tudi nasmejati.

ŠTEVERJANSKA SEKCIJA SLOVENSKE SKUPNOSTI
sklicuje

OBČNI ZBOR

v četrtek, 17. februarja 2005, v prvem sklicanju ob 20. uri
in v drugem sklicanju ob 20.30

v župnijskem domu F.B. Sedej v Števerjanu
Vabljeni!

Vsak dan
preberite sveži
slovenski tisk v

Kavarni
Vittoria

Društvo Ars in študijsko raziskovalni forum za kulturo Predstavitev dela "Platon" v Galeriji Ars

Platon v interpretaciji Gorazda Kocijančiča aktualen tudi danes

Foto DPD

Slovenski mislec, prevajalec, publicist in pesnik Gorazd Kocijančič je prejšnji četrtek, 10. februarja, na predstavitvi svojega prevoda Platonovih del želel navdušiti prisotne za "avanturo branja" besedil slavnega atenskega filozofa, ki je s svojo mislijo zaznamoval zahodno civilizacijo. Mirno lahko zapišemo, da je gostu iz Ljubljane "podvig" popolnoma uspel. Ker je Sokratov učenec očitno zvest Kocijančičev sopotnik celi dve desetletji, se njegov duh očitno pretaka v krvi slovenskega filozofa, ki je s svojim briljantnim nastopom pokazal, da pred 2400 leti pisana besedila še vedno "dihajo" in lahko navdihujejo kateregakoli prebivalca našega planeta v 21. stoletju. Predstavitve dveh knjig z naslovom *Platon. Zbrano delo* (skupno 3168 strani), ki ju je nedavno izdala in založila Mohorje-

va družba Celje, se je v Galeriji Ars nad Katoliško knjigarno na Travniku udeležilo precej ljudi; pohvaliti je treba nekatere šolnike, ki so znani nanj pritegniti tudi študente. V imenu prireditelja, Društva Ars, je prisotne uvodoma pozdravil Saša Quinzi; gostu se je zahvalil, da Slovenci lahko imamo Corpus Platonium v svojem jeziku, na kar "smo čakali celih 2400 let". Goriški večer je želel biti nekak simpozij, kakršne so prirejali v času velikih grških filozofov in jih - t.i. filokafe, sproščene razprave ob kavi - v slovenski prestolnici spodbujala tudi Kocijančič. Dejavnega in poliedričnega izobraženca je v imenu soprireditelja goriškega večera, študijsko raziskovalnega foruma za kulturo, predstavil Damjan Hlede. Poudaril je njegovo vlogo v sodobni krščanski filozofiji in pristno duhovno

Gorazd Kocijančič

iskateljstvo, ki zaznamujeta njegova dela in prevode patristike ter svetovne filozofije od antike do danes.

Prevodi Platonovih del so v ožjem smislu nastajali deset let, v širšem smislu pa dvajset, je povedal Kocijančič in s tem že na začetku odgovoril na vprašanje, ki ga je ob pogledu na dve žlahtni in zajetni knjigi gotovo imel vsakdo na jeziku.

Poleg predgovora, opomb, kazal, bibliografije, zemljevidov in skic ter drugih spremnih tekstov vsebujeta Platonova besedila, ki predstavljajo sam temelj zahodne misli, saj, kot pravi prevajalec, je atenski filozof na preprost način razprl osnovna obzorja temeljnih vprašanj o življenju in svetu, ki si jih postavljamo še danes. Filozofske probleme uprizarja na literaren način, ne v obliki traktata, ampak kot "dramo mišljenja", kar je nekaj edinstvenega v filozofski produkciji. Zato je Platon učinkovit učitelj razmišljanja, ki spodbuja k temu, da uvidimo zapletenost življenja. "To je šola kompleksnega mišljenja, ki pa vodi v realnost." Prevajanje je bilo pravi "maraton" v fizičnem in psihičnem smislu; to pa ni bilo "akademsko telovadba", ampak "tiho razmišljanje o osnovnih vprašanjih človeške eksistence".

Tudi Kocijančič, kot vrsta uglednih sodobnih filozofov, pristaja na t.i. novo branje Platonovih del, ki se razlikuje od tradicionalnega v tem, da išče Platonovo misel v celotnem opusu in ne v besedah posameznih likov raznih dialogov ali pisem. Poudariti pa je želel ključne, "nevalgične" točke Platonove misli, ki so odločilno vplivale na okvir mišljenja velikih mislecev vseh časov, tudi postmoderne. Zato so še vedno živ izzivi tudi za razmišljujoče osebe našega časa.

DD

PD Štandrež Gostovanje društva Tojva

Duhovit opis ustvarjenja Vrtejbe, Vrtejbna in Vrtejbna

O srednji skupni goriški in tržaški proslavi ob dnevu slovenske kulture vsako leto sledijo še marsikatero druge po obsegu in vsebini skromnejše, a nič manj pomembne prireditve v naših vaških dvoranah na Goriškem. Tudi Prosvetno društvo Štandrež že vrsto let prireja svojo domačo proslavo ob tem pomenljivem prazniku. Letos si jo je zamislilo nekoliko drugače. V nedeljo, 13. t.m., je medse povabilo člane društva Tojva A.D. 1200 iz Vrtojbe, s katerimi je spet navezalo prijateljske stike v maju leta 2004 ob vstopu Slovenije v EU. Kot je pred predstavo povedal predsednik PD Štandrež Marko Brajnik, naj bi se to zblizanje sčasoma spremenilo v trdnjavo vez med včasih kar tesno povezanimi vasema. Vrtojbenci so delovanje svojega društva ponovno oživili v polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja in upajo, da ga bodo mladi še dolgo obdržali pri življenju. Člani društva Tojva, Černe Pavel, Černe Ljiljana, Mojca Ma-

Foto Bumbaca

ver Podbersič in Ivo Podbersič so ob pevski pomoči ali petih komentarjih zbora Društva žena z mlado dirigentko Mojco Maver Podbersič izvajali oz. pripovedovali v sočni pisano-sti domačega narečja, kako je Bog ustvaril Vrtejbo, prvega Vrtejbna in Vrtejbna. Zgodba stvarjenja po vrtojbensko se je razkrivala iz besedila domačine g. Renata Podbersiča, sedaj župnika v Kopru, ki je tudi avtor publikacije Vrtojbenska pamet, izšla 2001. Pripovedovanje se je v čitalniškem duhu vilo med motivi znanih narodnih pesmi z na novo napisani-

mi hudomušnimi besedili ob spremljavi harmonike in pripovedjo omenjenih izvajalcev, ki so bili s poslušalci v neposrednem stiku. Prireditev je bila namreč v polnozasedeni spodnji dvorani župnijskega doma A. Gregorčič v Štandrežu in publika je sedela ob mizah, na katerih je bila domača kapljica in druge pijače. Iz zgodbe pod naslovom Kakou je Buh ustvaril Vrtejbna ali štorja od Vrtejbne in številnih pesmi so poslušalci izvedeli, kako je v šestih dneh Stvarnik ustvaril vrtojbensko zemljo, jo osvetlil z

dnevno in nočno lučjo, založil z najrazličnejšimi rastlinami in živalmi ter rečico in kako ji je postavil za gospodarja prvega Vrtejbna, ustvarjenega iz glinice - zaradi tega (so) se Vrtojbenci tako radi ukvarja(l)jo z zemljo! -, in iz njegovega rebra Vrtejbna, ki je bil Vrtejbenc prav kmalu sit, saj je Bogu rekel, naj postavi rebro na staro mesto. Nadalje so spoznali, kakšno je bilo nekoč življenje v Vrtojbi in kako je bila točno določena meja med moškim in ženskim delom ter njunimi dolžnostmi. Sedaj je pač vse drugače: namesto da bi moški vodili vole na njivo, vozijo pse najrazličnejših pasem na sprehod po vaških ulicah, medtem pa ženske posedajo po barih, kadijo in se pozdravljajo z italijanskim ciao. Sploh ni več starega reda, toda kljub temu je v vasi lepo, saj so v njej še zmeraj dobra, pridna dekleta zlatih rok, ki sicer doma kar dobro nadkriljujejo moške, ker pač že dolgo nosijo same hlače. Še mnogo duhovitosti je Podbersič v slikovitih podobah natosil v svoj "dramski" zapis, po vrsti že deseti tovrstne humorne vsebine o ljudeh, njihovih značajih in navadah iz te vasi, ki se je lani spet zblizala s štandreškimi "vrzoutarji". Leti so se krepko pozabavali ob šegavi, neobičajni prireditvi in se z iskrenim ploskanjem zahvalili gostom za prijeten nedeljski popoldan.

Iva Koršič

V duhovnjiki sv. Ivana v Gorici

25. in 26. februarja bo duhovno obnovo vodil msgr. Alojz Uran, 27. februarja pa bo srečanje s Francetom Cukjatiem

Petek, 25. februarja: ob 19.30 maša in nagovor; ob 20.30 srečanje s starši, starimi starši, vzgojitelji, kateheti (krščanski pristop vzgoje).

Sobota, 26. februarja: od 8.30 do 12. ure obisk bolnikov; od 15. do 16.45 srečanje z goriškimi skavti (volčiči, izvidniki), birmanci, prvoobhajanci; ob 17. uri srečanje s kulturnimi delavci; ob 18.30 kateheza mladih - predstavitev Svetovnega dneva mladih v Kölnu; ob 19.30 maša - nagovor; po maši družabnost.

Nedelja, 27. februarja: pri maši ob 10. uri bo prisoten France Cukjati, predsednik državnega zbora Republike Slovenije; ob 11. uri srečanje na temo: Kaj lahko pričakuje kristjan od politike in politika od kristjana?

Velikonočne skrivnosti so cilj duhovnih priprav v postnem času in bogoslužnem letu. Mestna duhovnjika sv. Ivana želi spodbuditi vernike h globljemu pristopu do teh praznikov in skupno razmišljati o večplastnem pomenu družine kot osnovne celice, ki se rojeva iz ljubezni staršev in njihove verske vzgoje otrok, o družini kot širši ali pa duhovniški skupnosti in, ne nazadnje, kot družbi (narodni skupnosti) v celoti. Kristjan je poklican, da gradi celosten pogled na življenje, zato ni nezamisljivo dejstvo, da je njegova občutljivost v družbi lahko, poleg duhovne in kulturne, v najboljšem in prečiščenem smislu besede, politična, torej v službi skupnosti. Zato bomo po dveh intenzivnih dneh (25. in 26. februarja), ko se bomo veselili prisotnosti ljubljanskega nadškofa, ki nas bo duhovno, cerkveno in kulturno okreplil, imeli v gosteh predsednika državnega zbora RS (27. februarja), da nam spregovori o odgovornosti, ki jo imamo vsi, posebno kot verniki, v družbeno-političnem življenju, poleg versko-duhovno-kulturne.

Večerni maši v petek, 25., in soboto, 26., bosta ob 19.30, tako da se ju bodo lahko udeležili tudi trgovci. Oproščamo se starejšim osebam, ki jim kasnejša ura manj ustreza. Prosimo za razumevanje za skupno dobro in blagor. Pristno vabljeni!

V imenu mestne duhovnije p. Mirko

Praznovanje v Štmavru ob koncu tedna

Sv. Valentin vabi

V soboto in nedeljo se v Štmaver vrača praznik sv. Valentina, slavje in družabnost, vaška veselica in kulturni dogodek, ki spada v zgodovinsko tradicijo vasice pod Sabotinom ter predstavlja priljubljeno srečanje za vse Goričane.

Nosilec pobude je v zadnjih letih kulturno društvo Sabotin iz Štmavra, ki prireja že vrsto let sobotni večerni kulturni program in nedeljsko družabnost, v resnici pa segajo korenine omenjenega srečanja daleč nazaj, lahko mirno trdimo kar stoletja, saj je bila sv. Valentinu posvečena cerkva na Sabotinu, h kateri je peljala znana romarska pot. Ko so proti koncu 18. stoletja podli cerkvo na Sabotinu, se je cerkveni praznik preselil v štmavski božji hram; tradicija se je ohranila vse do danes. V prejšnjem stoletju so se goriški obiskovalci udeleževali darovanja sv. maše v domači cerkvi in se nato pomudili v kateri od gostiln in osmic, ki so bile nekoč prisotne v vasi in jih danes ni več.

Praznik sv. Valentina prireajo v zadnjih letih dva dni, in sicer v soboto zvečer, ko poskrbijo

za kulturni program, ter v nedeljo popoldan, ko sv. maši sledi veselica pri bivši osnovni šoli, kjer je sedež društva. Tudi letos ob KD Sabotin sodelujejo pri organizaciji še domača župnija, krajevni svet, ZSKP in osnovna šola.

Sobotni kulturni večer bo potekal v poslopju štmavrske osnovne šole ob 20.30; na njem bosta nastopila dva pevka zbora; ob društveni moški skupini Štmaver še solkanski mešani zbor Slavec, ob zborovskem petju pa bo tudi odprtje posebne razstave z naslovom Ko zaživita kamen in les. Na njej se predstavljata Alojz Breščak in Julko Florenin, ki vsak s svojo govorico vlivata življenje v kamen in les ter ustvarjata prave umetnine. Nedeljski del slavlja se bo pričel že v jutranjih urah, ko bodo ob 10. uri za poslopjem šole odprli kioske z jedmi in predvsem z znanimi štmavskimi štruklji, ki jih vsako leto pripravljajo domačinke. Ob 14.30 bo v domači cerkvi sv. Mavra slovesna maša, ob 15.30 pa bo nastopil Pihalni orkester Goriška Brda, ki je v teh krajih na dan sv. Treh kraljev že oblikoval občuten in uspel praznik.

SDZPI: dva tečaja

O vinogradništvu, vinarstvu in vodenju kmetijskih obratov

Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje je v Gorici vse intenzivneje prisoten s svojimi tečaji na različnih področjih. Krepi se zanimanje tudi za tečaje na področju kmetijstva, ki so se že dobro obnesli in predstavljajo na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji konkretno priložnost za kmetovalce, ki želijo izpopolnjevati svoje znanje in strokovnost.

Zavod sedaj prireja v sodelovanju z goriško Kmečko zvezo dva tečaja, ki bosta gotovo vzbudila zanimanje.

Prvi je tečaj o gojenju trt oziroma vinogradništvu in enologiji. Zadeval bo torej tako delo v vinogradu kot v kleti in bo podrobno obravnaval vse faze pridelovanja grozdja, od priprave terena do tehnike postavljanja vinograda in njegovega gojenja. Drugi del tečaja bo obravnaval vse postopke predelave grozdja v vino, vključno s spoznavanjem sodobne tehnologije in njene uporabe v kakovostnem vinarstvu.

Drugi tečaj bo prikazal vse teh-

nike upravljanja kmetijskega podjetja, kar je danes za uspeh v kmetijstvu bistvenega pomena. Tečaj bo razdeljen v okvirno informacijo o kmetijskih obratih, nakar bo prešel bolj specifično v tehniko organizacije posameznega kmetijskega obrata. Sem sodijo tudi vsa vprašanja fiskalnosti, kateri so tudi kmetijski obrati danes podvrženi v veliki večji meri kot v preteklosti. Nadalje se bodo tečajniki lahko seznanili z osnovami marketinga, posebna poglavja pa bodo namenjena tudi vprašanju kakovosti kmetijske proizvodnje.

Vsak od obeh tečajev bo trajal po štirideset ur, za oba tečaja pa je odprto vpisovanje. Začela se bosta takoj, ko bo doseženo potrebno minimalno število vpisanih.

Kdor je zainteresiran, se lahko obrne na urad Kmečke zveze na Verdijevem korzu, tel. 0481 82570 v jutranjih urah (od 8. do 13.) od ponedelja do petka, prav tako pa je možen vpis na goriškem sedežu Slovenskega deželnega zavoda za poklicno izobraževanje, tel. 0481 81826.

Obvestila

Združenje Concordia et Pax s pokroviteljstvom goriške občinske in pokrajinske uprave prireja v petek, 18. t.m., ob 17.30 v dvorani pokrajinskega sveta srečanje z naslovom Poti spomina in sprave. O svoji knjigi Ducejeva taborišča bo govoril prof. Carlo Spartaco Capogreco.

Godba na pihala Kras in SKD Hrast prireja Prešernovo proslavo ob dnevu slovenske kulture v petek, 18. februarja, ob 20.30 v župnijski dvorani v Doberdolu. Toplo vabljeni!

Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje obvešča, da je še nekaj prostih mest na teh tečajih: začetniški ECDP (Word, Excel, Internet) 72 ur, sestavljanje spletnih strani web 48 ur, nemščina-nadaljevalna stopnja 72 ur, angleščina-nadaljevalna stopnja 72 ur, začetniški tečaj slovenščine 80 ur. Vpis in dodatne informacije na sedežu SDZPI v Gorici, Korzo Verdi int. 51, tel. št. 0481 81826; e-mail: go@sdzpi-irsip.it.

Razstava likovnih del Tatjane Floreancig, Luise Tomasetig, Dimitrija Brajnika, Štefana Pahorja, Mateja Susiča in Ivana Žerjala v Kulturnem centru Bratuž bo odprta do 24. februarja ob prireditvah.

PD Rupa-Peč vabi na izlet v Španijo z ogledom Barcelone, Saragoze, Montserrat in Valencije, od 25. do 30. avgusta 2005. Informacije in vpisovanje pri Ivo Kovcu (tel. 0481 882285).

Prosvetno društvo Rupa-Peč prireja izlet na sneg v Badkleinkirchheim v Avstriji v nedeljo, 27. februarja 2005. Vpisovanje in informacije: Ivo Kovic, tel. 0481 882285.

Novi glas vabi na osemdnevno potovanje z avtobusom od 17. do vključno 24. maja 2005. Pot nas bo vodila po sledah sv. bratov Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško. Odhod iz Trsta in Gorice preko Gradca do Bratislave. Obiskali bomo glavno slovaško mesto Bratislavo, nato

Brno, Velehrad, Mikulčice in Staro mesto. Pot nas bo vodila tudi do glavnega moravskega mesta Brna, nato Olomouca in drugih znamenitosti. Končno bomo obiskali tudi Prago, kateri smo namenili dva dni našega obiska. Na poti domov bomo obiskali tudi Solnograd-Salzburg. Pri vpisu akontacija 200,00 evrov. Na upravi so na razpolago programi celotnega potovanja. Za potovanje zadostuje veljavna osebna izkaznica za tujino. Z vpisom, prosimo, pohitite!

Darovi

Za poplavljenec v Aziji: M.D. 5,00 evrov.

Za lačne otroke: namesto cvetja na grob bratranca Antona Pintarja Anica Viki 55,00 evrov.

Za Pastirčka: Jože Vrtovec 50,00 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 18.2. do 24.2.2005)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 18. februarja (v studiu Andrej Baucon): V diskoteki 103 z Andrejem: domače viže, zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta.

Ponedeljek, 21. februarja (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: moderna glasba, zanimivosti in obvestila.

Torek, 22. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 23. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Bo preživel človek ali podgana? - Izbor melodij.

Četrtek, 24. februarja: Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

Razpis 5. srečanja Zlata grla

Mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela razpisuje 5. Srečanje otroških in mladinskih pevskih zborov Zlata grla 2005. Revijalni del srečanja bo v soboto, 9. aprila 2005, ob 18. uri v Kulturnem domu v Sovodnjah, tekmovalni del pa v Kulturnem centru Lojze Bratuž v nedeljo, 10. aprila, ob 16.30. Na srečanju lahko nastopijo naslednje zasedbe: - otroški zbori, v katerih pojejo pevke in pevci, rojeni v letih 1994-1998 (osnovnošolci); v zboru lahko 15% pevcev presega starostno omejitev; - mladinski zbori, v katerih pojejo pevke in pevci, rojeni l. 1991 in mlajši (srednješolci). Zbori morajo pred nastopom predložiti seznam pevcev z rojstnim datumom. V zboru lahko 15% pevcev presega starostno omejitev.

Srečanje bo potekalo v kategoriji A (tekmovalni del) in B (revijalni del). V revijalnem delu lahko nastopa vsak zbor. Program naj obsega dve pesmi slovenskih skladateljev po lastni izbiri. Spremljava po želji.

Vpisni rok: najkasneje do 5. marca 2005. Pisna prijava mora vsebovati: uradno ime pevskega zbora, vrsto zasedbe, poštni naslov, predvideno število sodelujočih, opredelitev, v katero kategorijo se zbor prijavlja (A ali B), program nastopa. Prijave pošljite po faksu (0481 882488). Za dodatne informacije se lahko obrnete na tel. 333 1706760 (ga. Nerina).

In memoriam

Terezija Berginc

V 92. letu starosti se je prejšnji petek skoro neopazno poslovila od tega sveta Terezija Berginc.

Rojena na Drežnici v daljnem letu 1913, se je že kot dekle priselila v Gorico, se tu zaposlila kot hišna pri nekaj pomembnih in zahtevnih družinah ter preživela takorekoč celo, samsko življenje sredi trdega in skrbnega dela. Drobna, majhne postave, žilava in vztrajna kot ljudje njenih podkrnskih planin, je bila pri gospodarjih priljubljena zaradi dosledne resnosti in poštenja.

Krog njenih znanstev in prijateljev ni bil velik, njene vrstnice so po neizprosnih zakonih narave postopoma zmanjkale, naposled je ostala vrsto let skoro sama, a brezhbno organizirana

vztrajala v majhnem podstrešnem stanovanju pred goriškim spominskim parkom. V zadnjih letih so se njeni sprehodi v neposredni bližini doma razredčili, doma se je kratkočasila z radiom in branjem, ostala je takorekoč sama; slabost s padcem pred letom dni, ki se je bližnji niso zavedli nekaj dni, jo je usodno privezala na bolniško posteljo med nepokretnimi pri sv. Justu, kjer je vdano dočakala epilog svojega zemeljskega bivanja ob skrbni negi osebja in zvestih obiskih sester Čudodelne svetinje. Njeno življenje ni bilo praznik.

Pogreb je bil na goriškem pokopališču v ponedeljek, 14. februarja.

D.

PROSVETNO DRUŠTVO PODGORA

vabi na

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK

POSEBNI GOST: Miroslav Košuta

SODELOVALI BODO: recitatorji domače dramske skupine, MePZ Podgora, moška skupina Akord in otroški pevski zbor.

Župnijska dvorana v Podgori,

petek, 25. februarja, ob 19.30 uri

Toplo vabljeni!

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

Predavanja 2005

Bogdan Žorž

KAZEN IN POHVALA: UČINKOVITI VZGOJNI SREDSTVI?

Sreda, 23. februarja, ob 20.30

Dom Franc Močnik, Gorica, ul. San Giovanni 9

KD SABOTIN v sodelovanju z ŽUPNIJO SV. MAVRA IN SILVESTRA, KRAJEVNIM SVETOM PEVMA-ŠTMAYER-OSLAVJE in OSNOVNO ŠOLO J. ABRAAM IZ PEVME

KO ZAŽIVITA KAMEN IN LES SV. VALENTIN

Sobota, 19. februarja:

ob 20.30: nastop MPZ Štmaver (dir. Nadja Kovic); predstavitev in odprtje razstave KO ZAŽIVITA KAMEN IN LES: razstavljata Alojz Breščak in Julko Florenin; koncert MePZ Slavec - Solkan (dir. Julica Faganel)

Nedelja, 20. februarja:

ob 10. uri: odprtje kioskov z jedmi na žaru in domačimi štruklji ob 14.30: slovesna sv. maša ob 15.30: nastop KD Pihalnega orkestra Goriška Brda (dir. Stojan Ristovski)

Toplo vabljeni!

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

vabijo na podelitev prvega priznanja

KAZIMIR HUMAR

dramskemu odseku
Prosvetnega društva Štandrež

torek, 22. februarja 2005, ob 20.30
v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž

SODELUJEJO: prof. Lojzka Bratuž,
Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel,
Pevska skupina Musicum

Program bo povezovala Valentina Pahor

Ob filmu Srce v breznu Za objektivno zgodovino (1)

V dnešni splošni vzemirjenja zaradi filma *Srce v breznu*, ki rani in ponižuje nas Slovence, želim spomniti bralce na svoja stališča, ki so bila napisana v knjigi *TIGR na straneh 333 do 335*, ki jo je izdala Mladinska knjiga leta 1997. O povedanem ni bilo v osmih letih nobenega odziva in nobenih polemik. Morda je dozorel čas za razmišljanja o potrebnih premikih za odkrivanje resnične zgodovine in objektivno presojanje odnosov med mejaši. (Mira Cencič)

Zgodovina naših odnosov z mejaši se nadaljuje v naš čas in odpira nova politična in diplomatska vprašanja.

Med najaktualnejšimi je danes vprašanje, ali ima italijanska vlada pravico ovirati vključevanje mlade slovenske države v zvezo evropskih držav in postavljati pogoje za uveljavljanje svojih interesov. Ali je ravno sedaj najugodnejši čas za reševanje vprašanih premoženja optantov, ko ni več tiste države in ne oblasti, ki bi bila s temi problemi neposredno povezana. Ali je sedaj najprimernejši čas za razjasnjevanje množičnih pobojev, znanih pod imenom fojbe, iz tistih 34 dni leta 1945 ob osvoboditvi Trsta, ko ni več ne prejšnje oblasti ne socialistične Jugoslavije, ki je bila vzročno povezana s

tedanjimi dogodki. Odgovori so možni le, če ustrezno presodimo dejstva. Gotovo je potrebno pri ocenjevanju zahtev italijanske vlade do imetja oziroma svojih državljanov do premoženja na naši obali

okoli 100000), ne uničenih trdnih domačij in izumrlih številnih stoletnih rodov, ki nam jih ne more nihče povrniti in nihče plačati. Globlje se je potrebno zamisliti tudi ob fojbah. Fojbe so dejstvo, so neizpodbitno

in krivice, ki so jih prestali Primorci in del drugih Slovencev pod italijansko okupacijo, kakor jih opravičujejo nekateri naši uradni zgodovinarji. Da fojbe niso posledica narodnega sovraštva, da niso posledica maščevanja za prestano trpljenje, da nimajo zveze z genocidnim revanšizmom nad Italijani v Trstu in Gorici, dokazujejo številna dejstva in okoliščine. Če bi bile fojbe posledica narodnega maščevanja, bi našli v njih le fašiste in

njihove sodelavce, ne pa tudi nemške vojne ujetnike, slovenske civiliste in vojake, nasprotnike revolucionarnega nasilja, pa tudi velike antifašiste in narodnjake. Če bi šlo za maščevanje za prestano trpljenje, bi se to udeležilo že septembra 1943, ko so se vojaki, financarji, karabinjerji in uradniki neorganizirano vračali v svoje domače kraje. Nasprotno, ljudje so jim pomagali s hrano in z obleko, da so se varneje

umikali. Tudi primorski partizani so zajete italijanske vojske razoroževali in jih usmerjali naprej v domače kraje. To prepričljivo dokazuje, da v ljudeh ni bilo sovraštva do Italijanov kot naroda in da so znali razlikovati med ljudstvom in krivično oblastjo.

/ dalje

upoštevati, da je ostalo naše morje, od Štivanja do Barkovelj, pod Italijo. Ne smemo tudi pozabiti množičnega uničevanja premoženja in kulturne dediščine imetja Slovencev pod fašizmom in ne množičnih izseljevanj Slovencev iz Julijske krajine (v dvajsetih medvojnih letih

velik zločin, ki ga je treba priznati in obsojati. Vendar jih nima nihče pravice poveževati s slovenskim narodom in jih obravnavati kot genocidno ravnanje Slovencev z Italijani, kot trdijo nekateri italijanski politiki in publicisti. Ne moremo jih obravnavati niti ne kot maščevanje za trpljenje

"Razbiranja"

PRISPEVEK ŽENSKÉ K SLOVENSKE POEZIJE

Antologija slovenskih pesnic - 1: 1825 - 1941. Izbrala in uredila Irena Novak Popov. Ljubljana: Založba Tuma, 2004.

Spet antologija. Spet poezija.

Očitno je današnji čas, čas obračunov, saj je v preteklem letu izšel že marsikateri "cvetober", ki je v sklenjeni celoti skušal predstaviti delo tega ali onega avtorja ali skupine avtorjev, ki jih družijo ista časovna, stilna ali kaka druga opredelitev. Tudi založba Tuma se je odločila za podobno dejanje in pričela objavljati Antologijo slovenskih pesnic, in sicer njeno prvo delo. Načrt predvideva namreč, da bi v treh letih izšla tridelna antologija, ki bi prekrivala celotno področje "ženskega" pesniškega ustvarjanja do današnjih dni.

Tokratna antologistka, predavateljica novejših slovenske književnosti na ljubljanski slovenistiki, dr. Irena Novak Popov, je v prvi del uvrstila pestro paleto pesnic, ki izhajajo iz slovenskega kulturnega prostora od Prešernovega časa do let pred drugo svetovno vojno. Tako se v isti "starostni skupini" znajdejo Ivana Lepušič, Ivana Hausman, Jospina Urbančič Tumograjska, Milica Ž., Luiza Pesjak, U. Vičičeva, Klara R., Majarčičeva, Ivanka K., Pavlina Pajk, Marija Adamič, Plavica, Kristina Šuler, Vida Jeraj, Ljudmila Poljanec, Franja Trojanšek, Ivana Krenžar, Marica Strnad, Ljudmila Prunk, Vera Albreht, Dora Gruden, Mara Lamut, Maksa Samsa, Anica Černež, Ana Praček Krasna, Ruža Lucija Petelin, Avgusta

Gabrišček, Ana Gale, Vida Taufer, Ljubka Šorli, Ema Muser in Lili Novy.

Biografski podatki, ki so skrbno zbrani ob koncu antologije, nam pričajo, da mnoge izmed pričujočih avtoric, ki so objavljale v osrednjih slovenskih literarnih revijah, so uporabljale psevdonim ali samo ime brez priimka, kar je nanoslo, da nam je o njih znan samo ta podatek. To je eno izmed pomembnih pričevanj, ki bralcem povedo, da se je položaj ženske med 19. in 20. stoletjem nujno spreminjal tudi na literarnem področju. Najnovejše pesnice so namreč že tako uveljavljene, da jih razgledani bralci poznajo tudi po njihovem delu (Šorlijeva, Novy).

Če je težko sestavljati antologijo z merilom, ki je ne-literarno (v našem primeru spol avtorjev oz. avtoric), je toliko težje iz tega izbora ovrednotiti najpomembnejše predstavnice oz. predstavnice. Antologija sega tako v osrednje slovensko literarno življenje in zbira razkrojene pesnice po literarnih revijah, ki so krojile književnost Slovencev od romantike dalje: Ljubljanski zvon, Novice, Dom in svet, največ pa v pretežno "ženskih" revijah, kakršni sta bili Slovenka in ženski svet, ki sta izhajali v Trstu. Prav Trst igra pri ženskem delu slovenske poezije pomembno vlogo, ker je bil zaradi svoje pregovorne odprtosti (bilo je glavno pristanišče avstro-ogrske monarhije) prizorišče nastajanja feminističnih revij.

Največje presenečenje, ki nam ga pripravlja antologija, pa se kaže v vsebini in formi pesmi, ki so v nji zbrane. Če si bo kdo pričakoval stereotipno žensko čustve-

no poetično izlivanje, bo ostal razočaran. Presenetljivo je namreč pahljača vsebin, ki se kažejo kot izredno tenkočutna doživljanja narave, ljubezenskega razočaranja, predvsem ob vsiljenih porokah, celo igrive in lahkotne parodije in zabavljivi zapisi (kakor je npr. Oda kavi neznanice pesnice Klare L.) ter nenadni vpogledi v primerjanje dela moških "kolegov", kakor sta Murn in Kosovel, ki sta imela očitne stike z ženskimi pesnicami. Ti stiki pa so rojevali literaturo na netipični "ženski" način, ki je zagotovo globlji od moškega, zato tudi formalno manj strog. V delu slovenskih pesnic je namreč le majhno število formalno izoblikovanih in kanoničnih pesniških oblik, v glavnem sonetnega značaja. Nezanemarljivo je tudi dejstvo, da je antologija slovenskih pesnic pripravila ženska, kar nam je lahko v pomoč pri razumevanju določenih kriterijev izbiranja. Ki se v glavnem naslanjajo na uveljavljanje ženske v slovenski literaturi in v tem primeru specifično v poeziji. Irena Novak Popov nam skozi verze naših včasih pozabljenih in "izbrisanih" pesnic pripoveduje zgodbo o nastajanju drugačne, skrite, intimnejše poezije, ki se primerljivo lahko kosa z "uradnejšo" - moško. Odstiranje te neraziskane pokrajine postaja s tem ključem branja zanimivejše in pričakovati je, da nas bosta naslednji dve knjigi Antologije slovenskih pesnic v marsičem presenetili. Upamo si tvegati, da predvsem v - nepričakovani in končno izkazani - kvaliteti slovenskega ženskega pesništva, ki je (pre) dolgo ostala za uradnimi kulisami slovenske lirike.

David Bandelli

Odmevi

Spomini

Tak je bil naslov dokumentarca, ki ga je Tretja mreža RAI v slovenščini ponovno predvajala 30. januarja (s ponovitvijo 3. februarja) ob 60. obletnici osvoboditve nemškega koncentracijskega taborišča Auschwitz. Gre za dokumentarec, ki ga je po scenariju zgodovinarke Marte Verginella - mislim, da lani - posnela in režirala Mirjam Koren. Film predstavlja posamezne postaje iz življenja nekaterih povratnikov iz nacističnih taborišč: njihovo otroštvo pod fašizmom, njihov odpor in sodelovanje v narodnoosvobodilnem boju, aretacijo, zapor in predvsem deportacijo ter trpljenje v taboriščih Auschwitz, Bergen Belsen, Ra-

vensbrück, Dachau, Buchenwald... Odlika tega dokumentarca je predvsem natančna režija, ki je uskladila in dopolnila kadre pričevanj Save Rupel, Ljubomira Susiča, Riccarda Goruppia, Vilme Brajnik in Nerine Walderstein s slikami ljudi in krajev, z odlomki dokumentarcev iz takratnega časa, z glasbenimi poudarki, celo z izbranimi črkami napisov ter glasom komentatorja v off-u. Vse to je dajalo dokumentarcu neko skorasketsko, umirjeno podobo brez vsakega patosa, ki pa ni bi-

la zato nič manj pretresljiva. Tudi po radiu smo lahko prisluhnili spominom iz taborišč. 27. januarja je namreč radijska urednica Alenka Florenin sprejela temo svojih običajnih Pogovorov sredi dneva in jo posvetila Dnevu spomina. (Mimogrede: tako je dokazala, da lahko izbere urednik ob nekaterih priložnostih in praznikih drugačno vsebino, ne pa da se avtomatično vrstijo programi tistega dne ne glede na praznik). Žal sem zamudila prvi del oddaje,

la intervjuju urednice z Vilmo Brajnik. Lepo se mi je zdelo, da je Floreninova tudi pobrskala po arhivu in predvajala dva dragocena odlomka iz pogovora Petra Šorlija in Slave Mezgec z nekdanjo radijsko urednico Lido Turk.

V obeh oddajah je bil poudarek na nemških zaporih in taboriščih, vendar se ta niso dosti razlikovala od drugih, za katere niso bili odgovorni Nemci - Gonnars, zapor na Miklošičevi, Rab, Ferdreng...

"Kako strašna slepota je človeka!" bi lahko vzkliknili s Prešernom, ki ga v teh dneh imamo še posebej v srcu in na ustih.

Eho

Kratke

Prihodnji gost DSI bo arh. Jure Vombergar

V ponedeljek, 21. februarja, bo gost Društva slovenskih izobražencev in Knjižnice Dušana Černeteta v Trstu arh. Jure Vombergar iz Buenos Airesa. Gre za enega izmed najvidnejših slovenskih javnih in kulturnih delavcev v Argentini, ki je znan tudi po svojem likovnem delu. Te dni je arh. Vombergar na obisku v Sloveniji, saj je Založba Družina izdala njegov "Letopis 1947-1997, 50 let slovenskega dušnega pastirstva v Argentini". Gre za 709 strani debelo knjigo, ki kot podrobna kronika beleži vse pomembnejše dogodke v povojnem življenju Slovencev v Argentini, in to ne le na verskem, temveč tudi na kulturnem, publicističnem in na drugih področjih. Letopis, ki so ga prvič predstavili 11. februarja v Ljubljani, bomo v ponedeljek mogli spoznati tudi pri nas. Poleg pisca bo spregovoril direktor Založbe Družina dr. Janez Gril. Večer pa bo posvečen tudi razgovoru z arh. Vombergarjem o sedanjem položaju rojakov v Južni Ameriki in o perspektivah skupnosti, ki je v zadnjih šestih desetletjih pokazala izjemno življenjsko silo in vsestransko ustvarjalnost.

Ljubljana / Zborovski seminar

V Ljubljani bo 4. in 5. marca 2005 potekal 44. republiški zborovski seminar za otroško in mladinsko zborovstvo. Predstavitev dveh notnih zbirk za otroške in mladinske zборе: - Albinca Pesek: Svetovne uspavanke (za glas ali otroški zbor s klavirjem), avtorji priredb: I. Kopecky, M. Feguš, T. Svete, M. Šijanec) - Petr Eben Rastemo s pesmijo, pesem pa z nami (36 eno-, dvo- in triglasnih skladbic s klavirsko spremljavo v slovenski prepesnitvi Jožeta Humra). Ebnove plesne igrice v povezavi z gijbom in malimi glasbilo. Ogled razstave ob 15-letnici smrti Branka Rajštra. Projekcija francoskega filma Zboristi (Les Choristes) - letošnjega nominiranca za tujejezični film za nagrado Oscar Sodelujejo: študenti pedagoškega oddelka Akademije za glasbo v Ljubljani pod vodstvom Marka Vatovca, zbor Carmina Slovenica Junior pod vodstvom Franje Kmetec, Bernarda Rakar, Albinca Pesek, Marjan Šijanec. Organizacija: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Štefanova 5, 1000 Ljubljana, Seminar bo v dvorani dijaškega doma Tabor, Vidovdanska ulica 9, Ljubljana. Urnik: petek, 4. 3. 2005, od 13.00 - 20.30, sobota, 5. 3. 2005, od 9.00 - 18.30. Prijavnice: www.jskd.si, mihela.jagodica@jskd.si ali po tel.: 01 24 10 525. Pošljite jih na Štefanovo 5, 1000 Ljubljana - s pripisom za zborovodski seminar. Kotizacija: 24.000 (DDV vključen), študenti - samoplačniki 12.000. Rok prijave: petek, 25. februar 2005.

Tri nova knjižna dela pri celjski Mohorjevi družbi

Pri Mohorjevi družbi Celje sta izšli dve pesniški zbirki, Sacra Luka Paljetaka v prepesnitvi Cirila Zlobca in nove pesmi Toneta Pavčka z naslovom Starožitja. Jože Stabej pa je prevedel kratki roman Življenje in čas Michaela K. južnoafriškega Nobelovca J. M. Coetzeeja.

Paljetakova pesniška zbirka poetično aktualizirane odrešenijske zgodovine - od oznanjenja Mariji do Jezusove smrti na križu - nosi naslov Sacra. Pesmi "totalnega intelektualca, kakršnih je dandanes malo", kot je Ciril Zlobec po poročanju STA označil hrvaškega ustvarjalca, premorejo močno humorno-intelektualno in etično noto, ki bralca pozove k dialogu in preizpraševanju lastnih načel in dejanj. Sodobna poezija, ki temelji na krščanskih načelih, je pri Mohorjevi družbi Celje izšla v dvojezični izdaji, hrvaščini in slovenščini. Luko Paljetak je med slovenskimi bralci poznan predvsem po prevodu celotnega Prešernovega opusa v hrvaščino.

Nova pesniškega zbirka Toneta Pavčka Starožitja prinaša pesmi, ki se ustavljajo ob predmetih, ki počasi izginjajo iz vsakdanjega življenja sodobnega mestnega Slovenca. Butaro, pajkelj, sklednik, kolovrat in druge predmete je uporabljal Tonček ali Toni, spominja pa se jih Tone. Ta je na tiskovni konferenci ob vznesenem prebiranju poezije dejal, da je bilo življenje v starih časih kljub revščini "strašno imenitno". Pavčkove pesmi je ilustriral Matjaž Schmidt. Potem, ko je južnoafriški pisatelj J.M. Coetzee leta 2003 za svoje delo prejel Nobelovo nagrado za literaturo, se je zanimanje zanj tudi pri slovenskih založbah zelo povečalo. Jože Stabej je založbo, ki bi izdala Coetzeejev roman Življenje in čas Michaela K., iskal kar 20 let, zato je zdaj toliko bolj zadovoljen, da je zgodba o preprostemu črnem vrtnarju iz Capetowna in njegovem trmastem vztrajanju pri lastnem spoznanju med državljansko vojno, ki mu sledi, kamorkoli gre, končno našla založniško hišo. Stabej je roman Življenje in čas Michaela K. označil za pesem v prozi, pravo pripovedno mojstrovino, ki odkriva človeško modrost, skrito za navidezno primitivnostjo.

Za naš jezik

Razumljiv ali razumevajoč?

Zgodi se, da slišimo stavek: *Starši so bili zelo razumljivi do sinovega obnašanja*. Če se nam zdi, da je s stavkom nekaj narobe, imamo prav! Narobe je pridevnik *razumljiv*. Zakaj? **Razumljiv** (ital. *comprensibile*) pomeni, "ki se da razumeti", npr.: Njena razburjenost je razumljiva, saj je bila priča nezgodi. Materina skrb za otroke je razumljiva. Moderna umetnost je premalo razumljiva. Matematika je marsikomu težko razumljiva.

Razumevajoč (ital. *comprensivo*) pa pomeni "poln razumevanja, naklonjen". Vedno se nanaša na ljudi, npr.: Oče je bil zelo razumevajoč do hčerinega obnašanja. Predstojnik je preveč razumevajoč do zamujanja podrejenih. Starši so pretirano razumevajoči do sinovih napak. Bodite torej **razumevajoči** do mojih pripomb! Sama bom pa skušala pisati **razumljivo**, zato da me boste vsi razumeli!

Dobrodošel glas iz tujine Francoski slikar o slovenskem narodu

V času, ko se pri nas razvema polemike, ki jih je sprožil film *Srce v breznu*, in ko nas desničarski krogi obtožujejo vsakovrstnih krivd, nam še posebno dobro de glas neslovenskega opazovalca, francoskega slikarja Michela Pocheta. Ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo je njegovo mnenje o slovenskem narodu junija 2004 objavila rimska dvomesečna revija *Citta' nuova*, decembra lani pa tudi dvomesečna revija *Novi svet*, ki izhaja v Ljubljani. Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije je besedilo vložilo na spletno stran. Nam ga je iz Turina poslal prijatelj, in naš zvesti bralec. (Ured.)

Narod, katerega heroj je pesnik

Če bi mi bilo dano spremeniti narodnost, bi želel postati Slovenec. In to govorim iskreno.

Narod, ki po stoletjih zatiranja, ob težko pričakovani samostojnosti, izbire za državni praznik obletnico smrti nekega pesnika in ga ne obhaja z vojaškim mimohodom, s tanki in reaktivnimi vojaškimi letali, temveč tako, da ob navzočnosti predsednika republike, vlade in diplomatov podeljuje nagrade svojim najboljšim slikarjem, kiparjem, glasbenikom in književnikom, takšen narod je velik narod, četudi je po številu majhen. To velja tudi zato, ker si je ta narod izbral za državno himno pesnitev istega pesnika, ki pa ni junaški ep, temveč izbrana napitnica, zdravica..., ki povečuje vesoljno bratstvo. Takšen narod se je po mojem mnenju prvi napotil po poti, po kateri se bodo - to upam in zato si prizadevam - prej ali slej napotili vsi drugi.

Michel Pochet,
francoski slikar

Knjižna novost

Monografija o Francetu Goršetu pri založbi Družina

Založba Družina je izdala svojevrstno knjigo Kipi govori, ki je hkrati monografija o kiparju Francetu Goršetu in pesniška zbirka pesnika Smiljana Trobiša. Slovenska tiskovna agencija je poročala, da osemindeset izbranih Goršetovih kipov, nastalih med letoma 1926 in 1980, s svojo transcendentalno govorico bogati slovenski ožji in širši kulturni prostor, ga povezuje in opogumlja za naslednje usodne zgodovinske korake našega bivanja v Evropi. Ob Goršetovih kipih nas pesnik Smiljan Trobiš opominja, da bi to, kar smo, znali biti z vso polnostjo - v srcu Evrope, knjigo opisuje spletna stran založbe Družina.

"Knjiga Kipi govori že z naslovom pove bistvo: Goršetove umetnine nam pripovedujejo o lepoti in o presežnem - kipi na svoj način, ob njih napisane pesmi na svojega. V knjigi sta ti dve pričevanji združeni v samosvojem ritmu, ki pusti bralcu, da sam ustvarja sebi lastno presežno podobo o temah, v katerih mu je ponujena refleksija pesmi in tiho pričevanje kipov. V kretanjah Goršetovih kipov se skriva tisoč kretanj, zlitih v eno; pripovedujejo o življenju, ki je vrednota in dar. Prav o tem razmišlja pesnik Smiljan Trobiš v svojih poetičnih meditacijah. Kot bi kipi pripovedovali z besedami, ujame poetičnost teh kipov v verze, ki v duhu, lastnem tudi kiparju, govori in nagovarja," je v uvodu h knjigi zapisal dr. Janez Gril.

Knjigo je uredila Odeta Gorše, spremno besedo o Francetu Goršetu je napisal ravnatelj Narodne galerije dr. Andrej Smerak, o Smiljanu Trobišu pa pesnik in dramski igralec Tone Kuntner. Fotografije so delo Marjana Smerketa. Knjigo so predstavili v galeriji Družina na Krekovem trgu 1 v Ljubljani minuli ponedeljek, 14. t.m.

Več uglasbitev Prešernovega besedila

Kdaj ob Zdravljici vstanemo?

Vstanemo, ko gre za slovensko himno, to je za skladbo Stanka Premrla na Prešernovo besedilo. V 5. členu Zakona o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije je zapisano: "Himna je sedma kitica pesmi Franceta Prešerna 'Zdravljica', na melodijo iz zborovske istoimenske skladbe skladatelja Stanka Premrla." Besedilo himne je torej predzadnja kitica Zdravljice (Žive naj vsi narodi...).

Zato vstanemo ob tej skladbi in ne ob vsaki uglasbitvi Prešernovega besedila. Kakor je znano, jih je več, saj so Zdravljico uglasbili še drugi skladatelji, med njimi Fran Venturini in Ubaldo Vrabec. Slednji si je svojo skladbo zamislil tako, da je dal vsem trem izbranim kiticam drugačno glasbeno obliko in s tem še bolj podčrtal njihovo vsebino. Naši zbori največkrat izvajajo prav njegovo Zdravljico. Njen sklepni del lahko poslušamo vsak dan na začetku in na koncu slovenskih radijskih programov na Radiu Trst (lahko bi ga uporabili tudi za televizijske). Premrlova uglasbitev Zdravljice je za himno vsekakor primernejša, zato je bila po našem mnenju njena izbira zelo posrečena. Največkrat jo slišimo v instrumentalni zasedbi, orkestralni ali solistični. Letošnja osrednja proslava ob dnevu slovenske kulture v Cankarjevem domu v Ljubljani se je npr. začela z neobičajno, a učinkovito orgelsko izvedbo Premrlove skladbe.

Če bi bili dovolj pozorni, bi se ne dogajalo, da vstanemo vselej, kadar zaslišimo Prijatelj, obrodile so trte..., kakor se je dogodilo na goriški proslavi v Kulturnem domu, pred leti v Kulturnem centru Bratuž in še kje. To povzroča nepotrebno zadrego in nevoljo, saj nekateri vstanemo, drugi se obotavljajo ali pa vztrajno sedijo še naprej. V tej zmedbi skladbo, v našem primeru Vrabčevu Zdravljico, na odru že odigrajo in odpojejo. Želimo si, da bi se to ne ponavljalo.

LB

V Trstu predstavili televizijski film deželne hiše RAI Epifanija zemlje in duha Alojza Rebule med besedo in vero

Foto JMP

V petek, 11. t.m., so na deželnem sedežu italijanske televizijske hiše RAI v Trstu predstavili slovenski televizijski film o pisatelju Alojzu Rebuli, ki nosi naslov *Epifanija zemlje in duha* in podnaslov Alojz Rebula: V zanosu besede in šepetanju vere. Scenarij za film sta napisala Marija Breclj in Igor Škamperle, režirala pa ga je urednica kulturnih programov Radia Trst A Marija Breclj. Zelo dobro obiskane predstavitve dokumentarnega filma se je udeležil tudi pisatelj Alojz Rebula s soprogo, Republiko Slovenijo pa je zastopal konzul RS v Trstu Zorko Pelikan.

Režiserka je odlično napravila film tako, da je besedo dala pisatelju samemu, izbrala mozaik literarnih utrinkov, ki naj-

bolje označujejo tržaškega pisatelja (podajal jih je Vladimir Jurc), predvsem pa sta pred kameero postavila tudi vrsto njegovih prijateljev, sodobnikov, a tudi slavistov in njegovih učencev, saj je Alojz Rebula bil dolga leta profesor klasičnih jezikov v Trstu in je tudi na predstavitvi filma duhovito ponovil, da "se še danes zelo težko ima za pisatelja, prej za profesorja klasičnih jezikov v pokoju".

V filmu spregovorijo o pisatelju Alojzu Rebuli tudi italijanski pisatelj Guido Botteri, Manlio Cecovini in Claudio Magris, ki so

poudarili predvsem njegov pomen pri gradnji mostov med slovenskim in italijanskim svetom v Trstu, medtem ko je slovenski Rebulov sodobnik Boris Pahor v svojem posegu predvsem podčrtal, kako sta po drugi svetovni vojni skupaj z Rebulom začela oživljati slovensko literaturo v Trstu, Igor Škamperle pa poudarja, da je "Rebulovo življenje dejansko presek slovenskega kulturnega življenja zadnjih petdesetih let v Trstu", Diomira Fabjan Bajc o prevajanju, Pavle Merku' o prijateljstvu. Na lepi predstavitvi so spregovorili direktor deželne se-

deža RAI v Trstu Roberto Colini, vodja slovenskega programskega oddelka Nataša Sosič, režiserka Marija Breclj in scenarist Igor Škamperle. Film pa so prvič predvajali minulo nedeljo. Pozabiti ne gre tudi dejstva, da je film opremljen z glasbo Pavla Merkuja, Marija Kogoja in Ubalda Vrabca, Tržačanov torej.

Samo upamo lahko, da bo film našel pot v šole in bo nagovoril mlade, da bodo segli po Rebulovih knjižnih delih. Dobro bi bilo, da bi film predvajala tudi slovenska televizija v domovini.

JUP

Foto JMP

Dragoceno delo o slovenskih izseljencih Pričevanji o dušnem pastirstvu med Slovenci v Ameriki

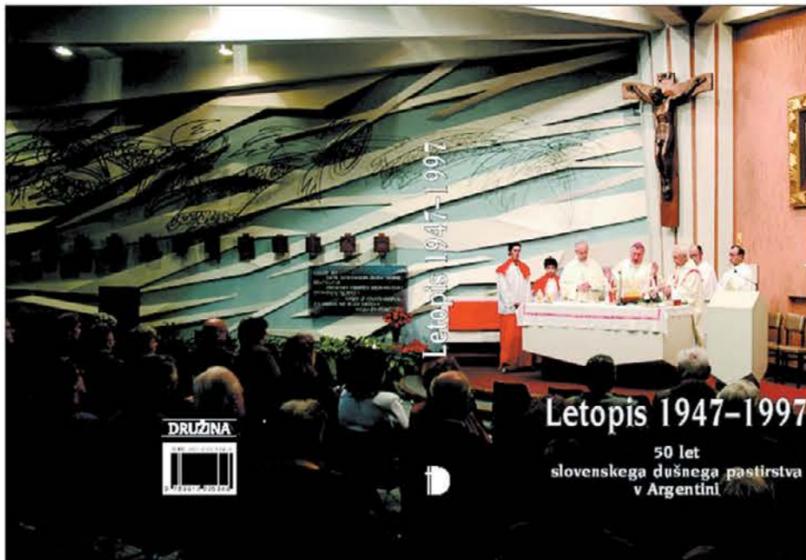
Malo je knjig, za katere se ob njihovem izidu pokaže, kako dolgo so manjkale, ob tem pa zbudijo v nas vprašanja, kako to, zakaj ...

Za zadnji knjigi z izseljensko tematiko založbe Družina je v odgovor na ta vprašanja mogoče naštet kar nekaj razlogov: obdobje, o katerem pričata, velja za najbolj razburkano, negotovo in težko v preteklosti Slovencev; sprožilo je valove izseljevanja, kar je v tistih casih pomenilo resno grožnjo za sam obstoj naroda; temu so se pridružila še ideološka nasprotja in razcepljenost naroda, ki so v drugi polovici prejšnjega stoletja zadala družbi globoke rane. Zato ni nenačudno, da je mnoge sive lise vednosti o naši zgodovini, ki se jih zavedamo kot praznin, mogoče stvarno in neobremenjeno zapolniti in predstaviti šele danes - domala poldrug desetletje po osamosvojitvi.

Letopis 1947-1997 s podnaslovom 50 let slovenskega dušnega pastirstva v Argentini je zajetna knjiga, ki obsega več kot 700 strani. Njen urednik Jure Vombergar ni zgodovinar, a kot človek, ki je preživel večino življenja v Argentini, sodelavec in dober poznavalec takšnih razmer, je sprejel prošnjo pokojnega delegata, msgr. Jožeta Škerbca, da takšno knjigo

pripravi. Letopisno gradivo je črpal iz kronik in zapisov v tednikih Oznanilo in Svobodna Slovenija ter revije Duhovno življenje. Uredil ga je krono-

luciji. Te in take skupnosti niti "argentinskega čudeža", kot ga imenujejo nekateri zunanji opazovalci, ne bi bilo brez zavzetih, skrbnih ter Cerki in na-

loško. Jedrnate opise dogodkov iz bogatega verskega življenja skupnosti v posameznih letih dopolnjujejo podatki iz narodnega, kulturnega in družabnega življenja, pa tudi mnenja, kritike, prošnje, zahvale, pogovorov in razmišljanj ob teh priložnostih - posamezna poglavja oziroma leta pa uvaja izpovedna poezija izseljencev, kar obilico podatkov umešča v duhovno razsežnost časa.

V ospredju letopisa ostaja versko življenje skupnosti emigrantov, ki so v Argentino prišli po drugi svetovni vojni in revo-

čiškana, duhovnika, pisatelja, pesnika in izdajatelja verskih časnikov, ki je med drugim zaslužen za ustanovitev frančiškanske komisariata (v ZDA je to omogočilo odprtje dvanajstih pastoralnih centrov), za ustanovitev izseljenske družbe sv. Rafaela v New Yorku ter nekaj kasnejše Izseljenske zbornice v Ljubljani.

Knjigo je uredil zgodovinar Bogdan Ciril Novak, dolgoletni

profesor na Univerzi v Toledu (Ohio), ki je - tako kot pater Zakrajšek - pri nas sorazmerno neznan. Domovino je kot diplomant prava zapustil leta 1945, nato je do leta 1951 učiteljeval v Trstu in okolici, zatem pa se je odselil v ZDA in v Chicagu z doktoratom končal še študij zgodovine. Mednarodni ugled si je Novak pridobil s knjižno objavo svoje doktorske disertacije o Trstu in tržaškem vprašanju (1941-1954), ki je kot referenčno delo prevedena tudi v italijanščino, v sloven-

ščino pa še ne. Predstavitev omenjenih knjig sta s svojo navzočnostjo počastila tudi ljubljanski nadškof in metropolit Alojzij Uran ter provincial slovenskih frančiškanov pater Viktor Papež. Nadškof Uran, ki je ob svoji novi zadolžitvi še vedno odgovoren tudi za Slovence po svetu, je izrazil željo, da bi slovenska vlada, civilna družba in Cerkev s skupnimi močmi storili več za vračanje potomcev slovenskih izseljencev v domovino - tistih, seveda, ki si tega želijo in si za to prizadevajo.

DR

Kratke

Zakaj ni zvočnih pregrad na avtocesti pri Devinu?

Deželni svetnik SSK Mirko Špacapan je posegel pri deželni odborniku za mobilnost in prometne infrastrukture Sonegu v zvezi s pomanjkanjem zvočnih pregrad na nekaterih predelih avtoceste, ki povezuje Trst s cestninarsko postajo v Tržiču. Špacapan si namreč ne razlaga, zakaj na področju pri Devinu, ki je obljudeno s stanovanjskimi hišami do bližine cestišča, ne obstajajo tovrstne zaščite, medtem ko se na primer nahajajo na območju Sesljana. Kot znano, povzroča hrup fizične in psihološke motnje pri osebah, ki so mu podvržene, poleg tega pa predstavlja negativni gospodarski učinek pri vrednosti hiš in stanovanj, ki ležijo v neposredni bližini avtocestnih tras.

Deželni odbornik se je obvezal, da bo zadevo sprožil na prvi seji, ki jo bo imel v bližnji prihodnosti z družbo Autovie venete.

Utrjevanje slovenščine z igro

V soboto, 12. t.m., je bilo na sedežu študijskega centra Melanie Klein živahno kot še nikoli doslej. V poznih popoldanskih urah sta se namreč v ul. Cicerone 8 zvrstili dve jezikovni delavnici, v okviru katerih si članice nadejajo, da bi malčkom iz slovenskih oz. mešanih in italijanskih zakonov s pomočjo ludičnih, glasbenih, pevskih, likovnih in gibalnih momentov pomagale utrjevati znanje slovenščine.

Veliko zanimanje je izzvala pobuda, ki so jo organizatorke poimenovala Slovenske urice. Ob 15.30 je tako steklo prvo od desetih srečanj, namenjenih otrokom med 3. in 6. letom, ki obiskujejo vrte s slovenskim učnim jezikom, a izhajajo iz italijansko govorečega družinskega okolja. Po uvodnih igrah so se mali tečajniki tokrat posvetili pisanemu svetu barv. Kot je pri dejavnostih študijskega centra v navadi, se tega niso lotili z golim opisovanjem, temveč so malčki imeli možnost, da so z njimi risali in balinali, nanje sedli, po njih hodili in jih šele nato poimenovali.

Za novimi sobotnimi gosti so prišli na svoj račun 'stari znanci' ali bolj udeleženci Besednega ringaraje, ki so se lotili imen najrazličnejših živali: divjih, domačih, džungelskih, puščavskih, morskih in rečnih. Ena takih je bil npr. krokodil, za katerega marsikaj slišimo, da ravno najmlajši radi uporabijo napačno verzijo 'krokodril'. Prijazna lutka, palček Pripovedovalček, je prav na temo krokodila izbral sobotno pravljico, ki so jo kot običajno prebrali člani Radijskega odra.

Naslednji februarjski srečanja Slovenskih uric in Besednega ringaraje bosta v soboto, 26. t.m. Prijave in informacije so na razpolago v društveni pisarni ob sredah (18.00-19.30) ali na telefonski številki 328-4559414. AL

Prejeli smo

Društvo Edinost o zaščitnem zakonu

Ob četrti obletnici izglasovanja tako imenovanega "zaščitnega" zakona za slovensko manjšino v Italijanski republiki je društvo Edinost naslovlilo na vladno Republiko Slovenije, na slovenski parlament ter na državljane in državljanke Republike Slovenije odprto pismo z naslovom "Zadržanje pravne države ob pobalinskem obnašanju sosedov".

V njem opozarja vladno Republiko Slovenije na ustavno dolžnost, da skrbi za slovenske manjšine v sosednjih državah, kakor tudi na dolžnost, da kot članica mednarodne skupnosti in njenih organizacij skrbi za spoštovanje načel, na katerih temeljijo mednarodna skupnost in njene organizacije. Zato je dolžna poseči v mednarodnih organizacijah in postaviti vprašanje kršitve navedenih načel s strani Italijanske republike glede ravnanja s slovensko jezikovno in narodno manjšino.

Že več kot poldrugo stoletje traja odrekanje enakopravnosti slovenskega prebivalstva s strani italijanskih nadutežev, odkar je bilo s Slovenci naseljeno ozemlje priključeno italijanski državi, se je tako ravnanje še poslabšalo in tudi po drugi svetovni vojni ni prišlo do bistvenih izboljšav. Italijanska država krši obveznosti, ki izhajajo iz njene ustave, in obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnih dogovorov, pogodb in konvencij. Z zakonom št. 38 z dne 23. februarja 2001 je protiuustavno in v nasprotju z mednarodno sprejetimi obveznostmi omejila celo najnižjo stopnjo varstva (tute-la minima). Poleg tega pa sabotira tudi izvajanje tega zakona.

Društvo ob enem izraža prepričanje, da bi bilo v teh pogojih kriminalnega ravnanja s slovensko manjšino vsako dejanje "sprave" bogokletna farsa, medtem ko ne more biti noben "dan spomina" nadomestek za dolžno dejansko skrb za manjšino v sosednji državi.

Trst, 14. februarja 2005, ob četrti obletnici izglasovanja protiuustavnega zakona

Za družbeno politično društvo Edinost
Samo Pahor

V Veliki dvorani Narodnega doma

V Trstu predstavili knjigo Slavjanska sloga

Ravno v tem času je nova knjiga zgodovinarja in ravnatelja NŠK Milana Pahorja Slavjanska sloga - Slovenci in Hrvati v Trstu nad vse potrebna. O tem je pričal tudi sestav predavateljev, ki so sedeli za predavalno mizo velike dvorane Narodnega doma. Prisotni so namreč bili senator v rimskem parlamentu Miloš Budin, nekdanji senator Stojan Spetič, poslanec slovenske narodnosti v deželni svetovi Furlanije-Juljske krajine Igor Canciani, novinar slovenskega uredništva pri tržaškem sedežu RAI Ivo Jevnikar in predsednik Hrvatske zajednice v Trstu Damir Murković. Osebno razmišljanje o Pahorjevi študiji je bila slehernemu govorniku iztočnica, da se ob enem poda v presojo današnjega dogajanja, ki je po mnenju vsakega prisotnega zelo zaskrb-ljujoče.

Knjiga obravnava sodelovanje med Slovenci in Hrvati v Trstu v času avstroogrske monarhije, italijanskega fašističnega režima in povojnega obdobja v italijanski republiki. Časovni razmak, ki ga knjiga zaobjema, je obdobje med leti 1848 in 1954. Delo so izdali pri Založništvu tržaškega tiska (ZTT), predstavitev pa so priredile Slovenska kulturno-gospodarska zveza (SKGZ), Zveza slovenskih kulturnih društev (ZSKD) ter Narodna in študijska knjižnica (NŠK).

O delu, ki je razdeljeno na se-

dem poglavij, je po uvodnem pozdravu Aceta Mermolje v imenu ZTT spregovoril zgodovinar Salvator Žitko, ki je opozoril, kako sta bila želja in potreba po slovensko-hrvaškem sodelovanju v Trstu vedno prisotni. Iz knjige se zrcali podo-

enakopravni državljani mesta. Če se o Trstu govori kot o večnarodnem in večkulturnem mestu, je po Pahorjevih besedah zasluga ne toliko Italijanov kot ostalih narodnosti: Slovencev, Hrvatov, Srbov, Čehov, Grkov, Judov in drugih.

Foto Kroma

ba slovensko-hrvaškega gospodarskega potenciala, ki je bil tik pred prvo svetovno vojno v bistvu enakoveren italijanskemu. Odnos med Slovenci in Hrvati v Trstu je temeljil na skupnem poreklu, botrovala pa mu je tudi nevarnost italijanskega nacionalizma in irendentizma, ki sta pokazala svoje zobe takoj po prvi svetovni vojni. Žitko je nato izpostavil tudi širok znanstveni aparat, na katerega se je Pahor opiral. Avtor Milan Pahor je dejal, da je želel pokazati slovenskemu bralcu, kako so Slovenci in Slovani pomagali sooblikovati Trst in kako so takrat postali

Predstavitev knjige Slavjanska sloga je bila tudi priložnost za razgovor o aktualnem političnem trenutku, predvsem zaradi pravkar zaključenega obhajanja italijanskega dneva spomina na fojbe in eksodus istrskih, reških in dalmatinskih optantov. Medtem ko se je Canciani zavzel za čimprejšnji italijanski prevod Pahorjevega dela in za to, da bi Slovenci v Italiji začeli pisati o sebi in italijansko-italijanske sodržavljane, je Murković poudaril potrebo po obnovitvi slovensko-hrvaškega sodelovanja v Trstu, čeprav na drugačnih temeljih kot nekoč.

Predsednik Hrvatske zajednice je ob enem opozoril, da je danes slovensko - hrvaška sloga še kako pomembna, to pa morajo podpirati tudi matični domovini. Po mnenju Miloša Budina mora Slovenija v središču Trsta, ki ga je označil kot danes italijansko mesto, katerega smo pomagali oblikovati tudi mi Slovenci in Hrvati, odpreti svoj kulturno-umetniški center; poleg tega bi morale naša matična domovina, Hrvaška in tudi Srbija vlagati znatno prizadevanje v smer večje vloge Trsta kot pristanišča Srednje Evrope. Slovenija in Italija pa naj dosežeta dogovor, po katerem naj bi učenci slovenskih osnovnih šol v Italiji preživeli nekaj tednov pouka v slovenskih šolah. Spetič se je navezal na nedavno obhajanje dneva spomina na fojbe in eksodus ter posvaril pred poenostavljanjem zgovine, ki služi kot podlaga za tezo o izvajanju etničnega čiščenja nad Italijani, ki naj bi ga bili izvedli Slovenci in Hrvati. Proti takemu poenostavljanju, ki ima v Italiji podporo založb in televizije, se je treba boriti z drugač-

nimi sredstvi. Jevnikar se je strinjal z obnovitvijo slovensko-hrvaškega sodelovanja, vendar se je vprašal, koliko otrok iz hrvaških in srbskih družin obiskuje slovenske šole v Trstu. Glede Pahorjeve študije pa je Jevnikar mnenja, da bi morala knjiga posvetiti večjo pozornost slovensko-hrvaškemu sodelovanju na verskem in kulturnem področju, ob enem pa tudi v povojnem poglavju osvetliti nekoliko bolj življenje slovensko-hrvaških političnih krogov, ki se niso prepoznavali v levičarskih strankah.

Igor Gregori

Kulturni dom Odprtje razstave

Ivan Trinko, spodbujevalec medkulturnega dialoga

Ivan Trinko je stal kot stoletno drevo prijateljstva med dvema svetoma in skušal kljub vsem viharjem ugajati pota sožitju in razumevanju". Ivan Trinko ni bil buditelj le Beneških Slovencev, ampak celotnega našega življa. Njegova zapuščina ne pripada le Benečanom, ampak nam vsem. Njegov lik je bodril vsem Slovincem, ki živimo v Italiji, njegove korenine segajo do srca njegove zemlje, ki je ob enem tudi naša, tako da vihar bo mo-

gel oskruniti le kako vejo, sicer drevo bo nenehno obrodilo nove sadeže, ker imajo ti v sebi sladke vonj po pravičnosti človekove in narodne biti. Kanček Trinkovega širokega svetovljanstva in njegove obširne kulturne vedrine bo obiskovalcem na ogled do 1. marca v veži Kulturnega doma. Minuli teden so namreč odprli razstavo z naslovom Mons. Ivan Trinko - Spodbujevalec spoznavanja in dialoga med kulturami. Pobudniki razstave so ZSKD, Narodna in študijska

knjižnica, Kulturno društvo Ivan Trinko iz Čedad, Goriška knjižnica France Bevk, SSG in SKGZ.

Razstava se obiskovalčemu očesu ponuja preko prelepih črno-belih fotografij Maria Magajne, ki upodablja našega buditelja v različnih držah in ga ob enem postavljajo v njegov svet; posebno zanimiva so tudi izbrana dela, rokopisi in neobjavljena korespondenca, ki so na ogled v steklenih omarah. Vsa ta papirnata zapuščina priča o vsestranski vlogi, ki jo je Trinko poosebljal skozi svoje življenje: korespondenca priča o tesnih vezeh, ki jih je Trinko gojil s priznanimi jezikoslovci (Po-

ljakom Baudouinom De Courtenayem, zamejskim Antonom Kacinom in drugimi), izdaja prevedenega Gogoljevega dela Taras Bulba kaže na njegovo prizadevanje na poti prevajanja, druga pisma izpričujejo Trinkovo delovanje v vlogi politika, razni rokopisi začitajo njegovo osebnost v smer dušnega pastirstva in skladateljstva. Ves ta material priča o njegovi globoki želji po medkulturnem dialogu in posredovanju slovenske kulture italijanskemu svetu. Čeprav je izbor Trinkove korespondence na tržaški razstavi nekoliko okrnjen glede na potencialu, ki ga v svojih arhivih hrani novogoriška knjižnica, je vsekakor pomemben doprinos k osvetlitvi raznolike palete Trinkove duše.

Časnikarski krožek Predstavitev knjige Claudie Cernigoi

Resnica temelji na dokumentih

Začnimo s sklepno mislijo, ki jo je z iskrenim pristopom izrazil predsednik časnikarskega krožka Fabio Amodeo na predstavitveni konferenci knjige Operazione fojbe tržaške publicistke Claudie Cernigoi (založba Kappavu). Z umirjenim, a odločnim poudarkom je razblinil po lastnem mnenju napačno idejo, da sodijo film 'o fojbah' in druge sorodne operacije v "skrivnostne načrte" italijanske politike; gre enostavno za zakoreninjeno nesposobnost vsedravnih kadrov, da bi se soočili z zago-

netno stvarnostjo naših krajev, kar pa je seveda ravno tako hudo. "Nesposobni so namreč gojiti tak odnos, ki bi kljub tolikim dejanskim težavam prepustil našemu obmejnemu prostoru, da končno zaduha." Gotovo je Amodeov zorni kot lojalen in intelektualno pošten ter spada k tisti odprtosti, ki kaže, da je postala v Trstu in po Italiji vedno bolj redka vrlina. Morda je Amodeo s svojo mislijo preletel puščavo podlosti, ki je zrastle v naših krajih, in zadel srž problema, ki pa je vsaj za zdaj predaleč, da bi se ga lotili. Me-

nim vsekakor, da, če se vsaj za trenutek sprehodimo po tej sahari, ki nima nič romantičnega ne šarmantnega, lahko opazimo marsikateri rimski manever, ki cilja k revanšistični prerazporeditvi meja. Upajmo vsaj, da bo knjiga Claudie Cernigoi pripomogla k oranju globoke struge v tem puščavskem svetu in se dokopala do zavesti nevesčega in neinformiranega italijanskega naroda ter pripomogla k rasti zelene oaze sožitja.

Tako sožitje pa ne temelji na zgrešenem fikcijskem prikazovanju dogodkov, ampak na

hladni in večkrat marsikomu neprijetni, vendar nepristranski teži podatkov ter dokumentov. Na tovrstni podlagi je namreč Cernigojeva zasnovala svojo študijo. Avtorčina publikacija je v bistvu razširjena in poglobljena, ponekod tudi popravljena, izdaja študije iz leta 1997 vedno o t.i. fojbah. Cernigojeva ne zanika dejanskega obstoja fenomenov fojbe, kakor tudi ne prekomernega nasilja in primerov osebne maščevanja, ki so se takrat dogajali, ampak skuša uokviriti ta dogajanja v čas, ko so potekala. Na tak način izvzame pojav fojbe iz svoda mitološko nacionalistične zlorabe, kamor so zdrknili že takoj po vojni, in jih postavi na police zgodovinskih

arhivov. Pri svojem raziskovanju se je zgodovinarica opirala na edini obstoječi seznam izginulih, ki ga je konec petdesetih let sestavil tržaški župan Bartoli. Slednji je zabeležil 4122 izginulih na področju Primorske, Istre, Reškega in Dalmacije. Cernigojeva je vendar pojasnila, da veliko teh ljudi ni umrlo 'zaradi' partizanov, nekateri pa so padli v vojnih posegih. Avtorica je navedla tudi številne izginulih po posameznih področjih: po letu 1943 je v Istri izginilo od 300 do 400 oseb, po letu 1945 jih je v Trstu izginilo 500 oseb, z Goriškega okrog 600, z Reke od 300 do 400. Večina teh je bilo vojakov, ki so bili internirani v taboriščih, veliko je bi-

lo tudi odvedenih v Ljubljano, da bi jim sodili. Kar se zloglasnega bazovskega šohta tiče, pa je zgodovinarica prepričana, da je v njej edini 'infojbiranec' bivši šofer tramvajev, ki je bil član Collottijeve tolpe. Na srečanju, ki je obeležilo izredno visoko število udeležencev, so spregovorili še Alessandra Kersevan v imenu založbe Kappavu, predsednik tržaške ANPI-ja Giorgio Marzi in zgodovinar Sandi Volk v imenu društva Promemoria. Film o fojbah je še vedno - in Bog ne daj, da ne bi - razgaljal čustva omenjenih. Med drugim je Sandi Volk ostro nastopil zoper zgodovinarje, ki so nudili 'strokovno podporo' pri spor-nem filmu, s posebnim ozir-rom na tržaškega Raoula Pupa.

Gledališče Verdi Svetovni shod ezulov

Ali se je Italija otresla starih strahov?

V natanko pripravljenem naelektrenem vzdušju, ki so ga dobro gledani Negrinov film in njegovi občudovalci pred nedavnim pripravili, je v četrtek minulega tedna potekala slovesnost ob tako imenovanem dnevu spomina na fojbe in eksodus. Če ostanemo zgolj pri kroniki dogodkov, naj povemo, da sta se v Trstu mudila visoka predstavnik Berlusconijske vlade, zunanji minister Gianfranco Fini in minister za Italijane po svetu Mirko Tremaglia. V zgodnjih jutranjih urah je na fojbi pri Brazovici položil venec minister Tremaglia in pri tem napadel nekdanjega voditelja KPI in Titovega somišljenika Palmira Togliattia. Ostro je tudi označil tiste, ki si upajo trditi, da so partizani osvobodili Trst.

stavnikov begunskih združenj. Posamezne posege govornikov je povezoval predsednik Unije

Istranov Silvio Delbello. Pred mikrofonom sta se nato zvrstila podžupan Paris Lippi in predsednik pokrajine Scoccimarro:

njuna posega sta temeljila pretežno na isti podlagi, to se pravi na ostri in nenehni obsojni nasilja Titovih partizanov. Na isti valovni dolžini se je izrazil tudi nekdanji poslanec MSI

Renzo de' Vidovich. Glasni žvižgi so prizadeli gledalca predsednika Illyja, ki je bil v svojem posegu dokaj

spravljen. Kazalo je, da bo zunanji minister Fini zlahka razvnel čustva občinstva, vendar ni bilo ravno tako: glede italijansko - hrvaškega odnosa Fini ni omenil vračanja ezulske imovine, a le svaril Zagreb, naj izroči Haaškemu sodišču svoje vojne zločince, ker je tudi od tega odvisen njen vstop v EU. S slednjimi besedami je bilo občinstvo res razočarano, saj je pričakovalo popolnoma drug nastop zunanjega ministra glede vprašanja zapuščenih imovin: v dvorani se je tako dalo slišati marsikateri žvižg. Občinstvo pa je nato Finiju ploskalo, ko je zunanji minister svaril sosednje države, naj se otresejo starih strahov, saj je Italija to že storila...

Nastop ministra Tremaglie pa je bil enostransko naravnani proti vzhodnim sosedom italijanske države, češ da teptajo pravice italijanske manjšine na njihovih ozemljih... Dodati je še treba, da so v okviru jutranjega srečanja v gledališču Verdi prebrali tudi poslanico predsednika republike Ciampi.

Obvestila

V nedeljo, 20. februarja, ob 16.30 bo v domu Jakoba Ukmarja v Škednju prireditelj ob dnevu slovenske kulture, ki jo prirejajo KD Ivan Grbec, PD Kolonkovec in dom Jakoba Ukmarja. Toplo vabljeni!

Radijski oder obvešča, da bo naslednja predstava Gledališkega vrtijaka v nedeljo, 20. februarja, v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu (Ul. Brandesia 27). Na sporedu bo predstava Storklja in lisjak v izvedbi Mojega gledališča iz Ljubljane. Začetek prve predstave ob 16. uri (red SONČEK), druge pa ob 17.30 (red ZVEZDA).

V Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu bo v ponedeljek, 21. februarja, v prireditvi Društva slovenskih izobražencev in Knjižnice Dušana Černeta srečanje z vidnim slovenskim javnim in kulturnim delavcem iz Buenos Airesa arh. Juretom Vombergarjem ob izidu njegove knjige "Letopis 1947-1997, 50 let slovenskega dušnega pastirstva v Argentini". Sodeloval bo tudi direktor Založbe Družina iz Ljubljane dr. Janez Gril. Začetek ob 20.30.

Prisrčno vabljeni na Prešernovo proslavo oziroma na dan slovenske kulture, ki jo prireja Klub prijateljstva v četrtek, 24. februarja, ob 16. uri v ul. Donizetti 3. Med priložnostnim programom bo podal osrednjo misel dr. Drago Štoka.

Postni govori v Trstu. Potekali bodo v cerkvi sv. Jakoba: ob 16. uri križev pot, ob 16.30 postni govor. 2. postna nedelja: Sonce in kruh. "Njegov obraz je zasijal kakor sonce in njegova oblačila

so postala bela kakor luč." (Mt 17, 2) (p. Mirko Veršič). 3. postna nedelja: Voda in kruh. "Gospod, daj mi te vode, da ne bom žejna in ne bom hodila sem zajemat." (Jan 4, 15) (p. Danilo Holc). 4. postna nedelja: Oči in kruh. "Dokler sem na svetu, sem luč sveta." (Jan 9, 5) (p. Gavdencij Skledar). 5. postna nedelja: Duh in kruh - spokorno bogoslužje v cerkvi Novega sv. Antona ob 16. uri. "Vi pa ne živite po mesu, ampak po duhu, če le prebiva v vas Božji Duh." (Rim 8, 9) (p. Danilo Holc). 6. cvetna nedelja: Pot in kruh. "Blagoslovljen, ki prihaja v gospodovem imenu!" (Mt 21, 9b) (p. Mirko Veršič). Vabljeni!

Novi glas vabi na osemdnevno potovanje z avtobusom od 17. do vključno 24. maja 2005. Pot nas bo vodila po sledah sv. bratov Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško. Odhod iz Trsta in Gorice preko Gradca do Bratislave. Obiskali bomo glavno slovaško mesto Bratislavo, nato Brno, Velehrad, Mikulčice in Staro mesto. Pot nas bo vodila tudi do glavnega moravskega mesta Brna, nato Olomouca in drugih znamenitosti. Končno bomo obiskali tudi Prago, kateri smo namenili dva dni našega obiska. Na poti domov bomo obiskali tudi Solnograd-Salzburg. Pri vpisu akontacija 200,00 evrov. Na upravi so na razpolago programi celotnega potovanja. Za potovanje zadostuje veljavna osebna izkaznica za tujino. Z vpisom, prosimo, pohitite!

Darovi

V spomin na Valerijo Žerjal daruje I.Ž. 20,00 evrov za Vincencijevo konferenco v Trstu - Sv. Ivan.

Sklad Mitja Čuk Dan slovenske kulture

Glasba, poezija in likovna umetnost: moč združevanja

Foto IG

V razstavnih dvorani sedeža Sklada Mitja Čuk na Opčinah so v petek minulega tedna obhajali dan slovenske kulture. Prireditelji so v svojo sredo povabili likovnega ustvarjalca Edija Žerjala, pesnika Aleksija Pregarca in flavtistko Olgo Sosič ter na tak način zadovoljili sleherni umetnostni okus. V imenu gostiteljev je prisotne pozdravila predsednica Sklada Stanka Čuk in poudarila povezovalno vlogo umetnosti "tudi ta teden, ki je bil za nas Slovence tako težak". Takoj pa je prepustila besedo izvajalcem. Iz glasbenih pentagramov, ki jih je z mladinskim čutom interpretirala Sosičeva, je tempe-

ramentni Pregarčev glas privabil občinstvo med svoje verze in misli, ki se v današnji potrošniški družbi vedno tesneje prerivajo preko zasebnosti in družbene zadržanosti, ki teži le k lastnemu uspehu: v takem položaju je še toliko bolj pomembno, da se umetnik sprašuje o potrebi otrok, predvsem tistih, ki imajo drugačne potrebe kot ostali. Nazadnje se je občinstvo podalo med tople, umirjene barve, ki jih Žerjal tako mojstrsko uporablja pri upodabljanju svojih ljubljenskih marin. Prijateljeve najnovejše likovne stvaritve je prisotnim predstavila Jelka Cvelbar. Razstava bo v prostorih Sklada na ogled do 28. februarja, vsak dan od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure ob nedeljah popoln-

IG

S tokratnim pesniškim večerom je Janko Petrovec zadel v črno: priljubljen slovenski kantavtor Vlado Kreslin je namreč privabil v foyer Kulturnega doma precejšnjo množico ljubiteljev poezije, ki so zapolnili vsa razpoložljiva mesta. Pri tem naj še omenimo, da je bila publika tudi precej raznolika, bodisi po starosti kot po

Kulturni dom Pesniški večer

Poezija, ki je bila najprej glasba

Kreslin brez svoje kitare, čeprav naj bi tokrat nastopil kot pesniška osebnost. Čeprav nas je Petrovec v svojem vabilu opozoril, naj si ne obetamo koncerta, je že sam na začetku predstavil slovenskega kantavtorja kot ustvarjalca "poezije, ki je bila najprej glasba", kar je tudi kasneje potrdil Kreslin v drugem delu večera v pogovoru s Petrovcem. Prav tu pa sta kitara in pesem utihnili, spregovoril je le kantavtorjev glas, kar je bilo sicer nekoliko nenavadno, a prav zato toliko bolj zanimivo, saj je stekel pogovor, prav tako kot v katerikoli kavarni, zelo sproščeno in prijateljsko. V takem okviru je Kreslin gotovo zelo priljubljen: rad ima stik s publiko, pristen stik s poslušalci. Sam je tudi razkril, da sicer veliko kroži po svetu in nastopa pred različno publiko, ki je ne pozna in je tako po koncertu spet le eden od mnogih pevcev. V domačih krajih pa, med katere spada tudi Primorska, in to predvsem zaradi prijateljskih vezi, se počuti čudovito, saj pozna ljudi, ve, komu poje in po koncertih se lahko z njimi tudi zadrži ob kletu in kozarcu osvežitne

pijače. Pogovor se je nato nadaljeval z izzivalnim vprašanjem, kje je pravzaprav meja med besedilom za pesem in poezijo. Gost večera je poudaril, da je on v prvi vrsti pevec: "Ker pa ne morem peti samo 'lalalala', moram ponavadi še napisati kaj zraven..." S prefinjeno ironijo in humorjem je tako Kreslin pripovedoval še o svojem prihodu s prekmurskega podeželja v Ljubljano. Tematiko mesto-podeželje je namreč razkrila Kreslinova pesniška zbirka, razdeljena na dva dela: Kolovozi in Pločniki, kar daje misliti,

da je pesnik razpet med oba sveta. Sam je priznal, da pri njem ta razpeta ni negativna, saj se oba svetova med seboj prepletata in dopolnjujeta. Sicer pa je res, da, "ko grem mimo najdaljšega mostu v Sloveniji, čez Muro, se mi mišice na obrazu sprostijo..." Med načrti za prihodnost je Kreslin naštel nekatera sodelovanja, ki ga bodo vodila okrog po svetu, sicer pa se na splošno ne dolgočasi, ker se hitro "spajdaš" z ljudmi. Večer je zaključila še vedno zimezelena pesem Namesto koga roža cveti, ki je poslušalce ponovno zapeljala preko Mure, k močvirjem, k "Storkljam pod vsečo meglo"...

JC

SKLAD NADE PERTOT IN GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabita

na predstavitev knjige

BESEDE MLADIH SRC

Zbornik proze in poezije mladih ustvarjalcev.

Na predstavitvi bodo sodelovali dijaki tržaških višjih srednjih šol.

Četrtek, 24. februarja 2005, ob 18. uri
Tržaška knjigarna, Ul. sv. Frančiška 20 v Trstu

Foto Kroma

jeziku, večer je namreč v celoti potekal dvojezično, saj je bil s Kreslinom v gosteh tudi Riccardo Baldassari - prevajalec Kreslinovih pesmi v italijanščino. Avtorja sta v prvem delu večera predstavila svoje delo: Baldassari s tem, da je prebiral Kreslinove pesmi v italijanščini, sam pevec pa jih je kar zapel. Saj tako tudi je: Vlado Kreslin ni Vlado

Matjaž Rustja

Izjave predsednika avstrijskega parlamenta dr. Andreasa Khola, da se ne namerava pogovarjati o nasledstvu Slovenije v zvezi z Avstrijsko državno pogodbo ter o zaščiti slovenske manjšine, ki izhaja iz tega dokumenta, ni presenetila samo slovensko parlamentarno delegacijo, ki se je mudila na Dunaju (Slovenija je na njegove izjave ostro reagirala z diplomatsko noto), temveč tudi širo slovensko javnost na Koroškem.

Dr. Andreas Khol je tudi po lastni biografiji tako rekoč blizu manjšinski problematiki. Rodil se je leta 1941 na Južnem Tirolskem, od koder se je po vojni s starši preselil v Avstrijo. Dr. Khol je bil med drugim "idejni" pobudnik pritožbe odvetnika Rudija Vouka na avstrijsko ustavno sodišče v zvezi z manjkajočimi dvojezičnimi napisi na Koroškem. Na predavanju v Tinjah je dr. Khol pač nakazal juridično možnost, kako priti do dvojezičnih napisov, in sicer s hitrostrnim prekrškom v bližini enojezične krajevne table.

To se je kasneje tudi zgodilo v primeru Škocjana. Po dolgoletnih prizadevanjih je zadeva priromala na avstrijsko ustavno sodišče, ki je razsodilo, da gre za pomanjkanje dvojezičnega napisa. Kljub dejstvu, da je razsodba prišla od najvišjega avstrijskega sodnega organa, ga na Koroškem niso vzeli na znanje. Tudi na Koroškem se pač dogaja podobno kot z našo zakonsko zaščito. Nova pritožba na avstrijsko ustavno sodišče s strani prebivalcev Libuč, ki so zahtevali tudi dvojezičen napis, pa letos ni obrodila zaželenih sadov, ne nazadnje morda tudi zaradi močnega

Zaskrbljujoče izjave Andreasa Khola Table, vrtci in film

političnega pritiska, ki ga je bil deležen zlasti predsednik avstrijskega ustavnega

Dr. Andreas Khol

sodišča, ki je razsodil v prid Voukovi pritožbi. Izjave predsednika avstrijskega parlamenta Khola pa so še bolj zaskrbljujoče, saj je v isti sapi izjavil, da si Slovenci na Koroškem nedvomno želijo raje vrtce ali solo kot kako dodatno tablo. Spletna stran avstrijske radiotelevizije ORF ugotavlja, da se je s temi izjavami Khol nedvomno približal stališčem, ki jih na Koroškem zagovarja deželni glavar Haider. Drugi razlog za zaskrbljenost slovenske manjšine na Koroškem glede Kholovih izjav pa je tudi dejstvo, da Khol velja za zelo tesnega sodelavca avstrijskega kanclerja Schüssla. Slednji namerava še v letošnjem letu izvesti tako

imenovano konferenco o konsenzu, katere namen je dokončno zapečatiti vsa odprta vprašanja slovenske narodne skupnosti. Tako slovenska država kot slovenska narodna skupnost na Koroškem sta pred začetnimi pogovori in med njimi na Koroškem izjavili, da Avstrija še vedno ne izpolnjuje v celoti določil, ki izhajajo iz sedmega člena Avstrijske državne pogodbe. Slednja je edini dokument, ki na mednarodni ravni zavezuje Avstrijo, da izpolnjuje svoje dolžnosti do slovenske narodne skupnosti. Novo stališče, ki ga je Khol podal slovenski in

avstrijski javnosti, da Slovenija ne more biti naslednica Jugoslavije, pri državni pogodbi pa postavi ponovno v ospredje ne samo odnos do manjšine, ampak tudi odnose s Slovenijo. Trditve, da Slovenija ne more biti naslednica Jugoslavije, pri ADP pa za Khola ni v antitezi z drugo njegovo trditvijo, da je pač na Koroškem težko postaviti druge dvojezične napise, ker naj bi Jugoslavija imela v povojnem času ozemelske zahteve do Koroške. Film Srce v breznu je odmeval tudi v

nemških medijih. Konservativna Frankfurter Allgemeine Zeitung je film zelo negativno ocenila, saj ne prispeva k boljšemu razumevanju problematike, ampak dejstva še dodatno pomeša. Na Koroškem pa so na film reagirali drugače. Koroški brambovci so nad produkcijo italijanske televizije kratkomalo navdušeni: na njihovi spletni strani lahko preberemo pohvalno oceno nad filmom, ki predstavlja grozodejstva titovih partizanov. Odlomke iz filma bodo vrteli 17.2.2005 zvečer, ko bodo predstavili tretji del dokumentarca, ki ga je posnel evropski poslanec Andreas Mölzer z naslovom *Kaj je bilo prizaneseno Koroški - izgon in partizanski teror na spodnjem Štajerskem*. Brambovci si nadalje želijo, da bi avstrijska radiotelevizija sama posnela podoben film in ga predvajala v letošnjem jubilejnem letu, nadalje pa si obeta, da bo ORF odkupil pravice filma in ga sinhroniziral za predvajanje.

Peter Rustja

Wolfgang Schüssel

Z 2. strani

Izven zgodovinskega...

Miglia je kot mlad učitelj-suplent dobil prvo službeno mesto na osnovni šoli v notranjosti Istre. O tem takole piše: "Govorim v edinem jeziku, ki ga poznam, in ugotovim, da me najmlajši učenci ne razumejo. Med odmorom jih slišim, kako med seboj potihovo govorijo v svojem hrvaško-istrskem narečju; tedaj menim, da jih moram okregati, naj govorijo italijansko. Šele na lastni koži in v zrelih letih, ko sem sam bolj razmišljal o mnogih nesrečah, ki sem jih doživljal na svoji zemlji, bom spoznal zablodo, ki obstaja v tem, da hočeš drugi narodnostni skupnosti preprečiti, da se svobodno izraža v maternem jeziku. Toda ko sem to spoznal, se ne bo mogla več niti za las spremeniti usoda mojega polotoka": (Iz knjige: I sentieri della memoria,

Unione degli Istriani, TS, 1990, str. 40). O notranjepolitičnem dogajanju je treba predvsem omeniti priprave na volitve, ki bodo v nedeljo, 3., in v ponedeljek, 4. aprila. Volitve bodo v 14 deželah, 10 pokrajinah in 956 občinah. Zdaj so v teku še zadnje priprave na deželne in upravne volitve, kar velja tako za Berlusconi Dom svoboščin kot za levsredinsko zavezništvo... Do trenutka, ko to pišemo, je potrjeno, da bo leva sredina enotno nastopila v 9 deželah od skupnih 14, Berlusconi Dom svoboščin pa bo z redkimi izjemami nastopal s skupnimi listami vseh svojih komponent.

Leva sredina se že pripravlja tudi na državnozbornske volitve. Prof. Romano Prodi (*na sliki*) ostaja njen kandidat za predsednika osrednje vlade.

Pred dnevi so se vse prizadete stranke in skupine leve sredine sporazumele, da se bo njihovo zavezništvo imenovalo ZVEZA (Unione) in bo urejeno na federalni osnovi, kar pomeni, da bodo posamezne komponente ohranile svojo specifičnost. Medtem je bil v Rimu kongres Levih demokratov, ki so se najmočnejša stranka leve sredine, na katerem sta bila Fassino in D'Alema potrjena za političnega tajnika oziroma predsednika. Kot gost je med drugimi nastopil Romano Prodi. V teh dneh se bodo tudi končali pogovori z radikalc, ki so se dejansko "ponudili" obema taboroma, a se jih oba, kot kaže, otepata, čeprav bi obema prijali njihovih glasovi, ki naj bi predstavljali dva odstotka vsega volilnega zbora.

Videmska pokrajina

Študija za preporod goratih področij

V trbiški občinski sejni dvorani je Videmska pokrajinska uprava predstavila študiji, ki obravnava gorata področja naše pokrajine. Kot je povedal in pritrtil predsednik prof. Marzio Strassoldo (*na sliki*), je pokrajinska uprava želela imeti pregled stanja v goratih področjih in je zato

Zelo zanimiva je bila tudi predstavitev referata o kritosti in slišnosti telefonskih signalov za prenosne telefone. Raziskavi naj bi tudi dali iztočnice za zajezitev odhoda prebivalcev malih naselij iz goratih vasi naše pokrajine proti furlanski nižini. Srečanje je dalo tudi priložnost, da so javni upravitelji poda-

li obračun opravljene dela ter prikazali smernice in prizadevanja za nadaljnji razvoj. Trbiška občina se v primerjavi z drugimi v naši pokrajini nahaja v boljšem položaju, toda vznemirljiv je podatek, da je v zadnjih letih izgubila približno štiri-deset procentov prebivalstva. Treba je predvsem izboljšati vsakdanje življenje na goratih področjih, je še povedal podpredsednik pokrajine Renato Carlantoni, da ne bi se zgodilo, da bi njeno prebivalstvo ostalo ob prvem snegu in tudi potem tudi po nekaj dni brez elektrike; sodelovanje ob meji bi moralo preprečiti take nevesčnosti. V razpravo sta posegla tudi župan Baritussio in odbornik za turizem občine Trbiž Maurizio Dunhofer, ki je prosil pokrajino za podporo pri projektu razvoja smučarskega centra Kanin in Nevejsko sedlo.

naročila raziskavo, ki jo sestavljata dve publikaciji in davjata vpogled v mikroekonomijo ter pomanjkljivosti infrastrukture na goratem področju naše pokrajine. Raziskavi bosta omogočili podlago za razvoj zaostalih območij, bodisi na servisnem kot prevoznem področju in ustanovitvi malih proizvodnih realnosti.

RB

Pogovor Miran Pečenik

Živahna zgodba na naslovu www.planika.it

Minilo je skoro leto in pol od postavitve spletnih strani Slovenskega središča Planika v Kanalski dolini. Da bi zvedeli kaj več o tem, smo se pogovorili z Miranom Pečenikom, ki je pripravil strani na internetnem naslovu www.planika.it.

Miran, bi nam na kratko obrazložil, kakšno vrsto spleta si pripravil za SKS Planiko?

Rade volje! Nekaj časa pred poplavo smo začeli z analizo za pripravo fiksnih strani za središče, kot npr. strani o posameznih dejavnostih (od glasbene šole do informatike za otroke) in o raznih prireditvah, od pevskih pa do spoznavanja starih običajev. Ko je kraje zajela poplava (konec avgusta 2003), sem moral vse nemudoma preurediti, da bi zlahka vnesli dnevna tiskovna sporočila in veliko število slik, ki so jih dnevno pošiljali iz Kanalske doline. V nekaj dneh sem tudi usposobil darove s pomočjo kreditnih kartic Visa ali Mastercard (t.i. elektronska trgovina oz. e-commerce). V prvih mesecih smo dobili nekaj transakcij s tem sistemom, v začetku leta 2004 pa nas je banka onesposobila, ker je prešla na drugo softversko rešitev.

Nam lahko razkriješ kakšno statistiko spleta Planike?

Že v začetku sem dodal najvažnejše strani na glavne iskalnike (seveda najprej na Google). Prav iz tega iskalnika

Foto Kroma

prihaja večina obiskovalcev, in to iz italijanskega in avstrijskega spleta Google. Iz Slovenije pa večina prihaja iz Najdi.si in iz Matkurje. Naj še povem, da smo imeli precej ljudi, ki so prišli iz solidarnostnih linkov, ki sta nam jih dala na razpolago Ljudska Banka iz

Sondria in portal Slovenci.it. Med celim letom 2004 pa so redno prihajali ljudje iz linkov iz spleta Primorskega dnevnika, občine Trst in dežele Furlanije-Julijske krajine. Zanimivo je tudi, da so nas ljudje našli na spletu tako z italijanskimi besedami (Ugovizza, Tarvisio, Coccau, Valcanale, scuola di sloveno) kot tudi s slovenskimi (Planika, Sv. Višarje, pustovanje, tečaj slovenskega jezika). Mesečno

srednje število obiskanih strani pa je nihalo od poletnih 150 strani na dan do jesenskih preko 300 dnevni strani. Večina obiskovalcev prihaja še vedno ob delavnikih. Googlovi pajki nas redno obiskujejo in prenašajo na strežnike nove strani Središča. Zadnje tedne pa smo opazili, da nas precej obiskuje pajek slovenskega iskalnika Najdi.si. V nekaj minutah si pregleda vse naše strani in drugi dan se zopet vrne in še enkrat pregleda vse. No, z njim gotovo kaj ni v redu... V digitalnem svetu se lahko zgodi tudi to...

Kje pa se "fizično" nahaja strežnik s spletom Planike?
Do pred kratkim je bil računalnik v industrijski coni v Trstu. Zaradi prevelike rasti v

prometu na lastnem portalu sem moral stroj premakniti v Milan in tako se danes tudi Planika nahaja v glavnem mestu Lombardije. Fizično je strežnik v poslojpu t.i. Mix-a, kjer se srečajo vse glavne komunikacijske linije italijanskih ponudnikov (Tiscali, Wind, Telecom, itd.) in kjer se le-te priklopijo na mednarodno mrežo. Prav zaradi tega so ti spleti zelo hitro dosegljivi iz vseh lokacij.

V tem času ste imeli kak vodor v strežnik? Kak virus ali kakega hackerja?

Virusi so bolj pripravljeni za škodo na domačih PC-jih, težje škodujejo strežnikom. Imeli pa smo, zdi se mi majhni, zelo hud vodor skupine brazilskih informatikov vandelov. Menjali so nam nekaj tisoč strani s svojimi, ki so imele samo te besede: "Ownz Bi0s CreW group Team crash_overwing here". V kolikor smo imeli vse podatke ažurirane na našem računalniku, smo vse popravili z nekaj urnim avtomatskim prenosom vseh "točnih" podatkov na strežnik.

Še zadnje vprašanje: pripravljate kaj novega za splet Planike?

Dobil sem nalogo, da dodam spletnim stranem še predstavitev Planike v angleškem in nemškem jeziku. Prav tako tudi posebno stran o Informacijsko dokumentacijskem centru pri SKS Planiki, vse to naj bi bilo vidljivo na spletu do konca marca.

Miran, hvala lepa za pogovor.

Rudi Bartaloth

Slovenska nacionalna stranka zahteva razrešitev varuha človekovih pravic

Po dnevu spomina večje možnosti za simbolno spravo treh držav

V slovenski politiki in širši javnosti je zelo odmevalo vse, kar se je dogajalo v Trstu in drugod v Italiji ob 10. februarju, dnevu spomina na žrtve kraških brezen (fojb) in povojne izgnance pripadnikov italijanske narodnosti iz Istre, z Reke in iz Dalmacije. Reakcije v Sloveniji so bile skoraj vse pričakovane in utemeljene, nekaj odmevov pa je bilo predvsem čustveno naravnanih in so zaradi tega le prispevale k nekajdnevni napetosti med Slovenijo in Italijo. Nasploh pa so v delih politike in javnosti šele ob dogodkih v prejšnjih dneh doumeli, da članstvo v EU ne pomeni, da so bile odpravljene vse težave, ovire, očitki in zamere, ki preprečujejo oblikovanje zares novih prijateljskih odnosov med sosednjima državama.

Dan spomina je pomenil povišanje zlasti primorskih Slovencev, saj v Italiji niso niti omenjali ali pa so o tem spregovorili samo posamezni politiki in zgodovinarji, da so bili oni prva in najbolj tragična žrtev fašizma oz. celotne italijanske politike v obdobju po prvi svetovni vojni. Zamolčano je bilo tudi to, na kar je v nekem pogovoru na državni televiziji opozoril zgodovinar dr. Branko Marušič (na sliki), da so zlasti prebivalci ob meji zaskrbljeni zaradi možnosti, da bi dogodki, ki so se v okviru 10. februarja dogajali v Trstu in drugod v Italiji, utegnili poslabšati odnose in sodelovanje med obmejnimi območji. "So-

delovanje med Novo Gorico in Gorico je zgledno, koristno in ga bomo tudi v prihodnje razvijali," sta ob zadnjih dogodkih poudarila župana obeh mest, Mirko Brulc in Vittorio Brancati.

V Sloveniji pa so se pri ocenjevanju preteklosti, posebej kar zadeva žrtve brezen (fojb), prvič doslej pojavila različna stališča nekaterih politikov. Janez Stanovnik, predsednik slovenske borbovske organizacije, je v pismu, ki ga je ob 10. februarju poslal zunanjemu ministru dr. Dimitriju Ruplu, odločno utemeljeval in branil dosedanja stališča glede fašizma in brezen, vodja diplomacije pa je v svojem javnem odgovoru poudaril, "da sta Slovenija in Italija enakopravni članici EU in da nekaterih problemov o odnosih med državama sploh ne morejo rešiti drugače kot v okviru te povezave". Zunanji minister je v oddaji na TV Koper/Capodistria tudi opozoril, da so tudi slovenski komunisti krivi za nekatere žrtve v breznih, za kar bi se bilo treba opravičiti. Tako je mogoče razumeti tudi pismo, ki ga je nekdanji predsednik Slovenije Milan Kučan kot predsednik civilnodružbene organizacije Forum 21 poslal italijanskemu državnemu poglavarju Carlu Azegliu Ciampiiju, predsedniku italijanske vlade Silviu Berlusconiu in

najvišjim predstavnikom slovenske države. Kučan se zaveza za simbolno spravo dejanje predsednikov Slovenije in Italije, "saj mora biti prpljenje primorskih Slovencev pod fašizmom in vseh nasprotnikov fašizma sestavni del tako slovenskega kot italijanskega

zgodovinskega spomina".

Zdi se, da naraščajo možnosti za skupno spravno dejanje predsednikov Slovenije, Italije, pa tudi Hrvaške. Po najnovjšem predlogu bi državniiki slovesno podali skupno izjavo o spravi, ne bi pa obiskali krajev trpljenja in smrti, denimo tržaške Rižarne, spomenika junakom na bazovski gmajni, domnevnih fojb na Opčinah ali koncentracijskega taborišča v Gonarsu. Pri zagotavljanju vzdušja in pogojev za omenjeno srečanje predsednikov treh sosednjih

držav naj bi imel važno vlogo italijanski zunanji minister Gianfranco Fini. Zagotovo je pomenljivo, da je slovenski časnik Delo v svoji sobotni prilogi 12. t.m. objavil portret Gianfranca Finija. Dopisnik časnika v Rimu Tone Hočevar je zapisal, "da je Fini nedvomno eden najspodobnejših, najprodnnejših in najbolj pretkanih politikov, kar jih je kdaj dal Apeninski polotok".

Protesti zaradi izjave predsednika avstrijskega parlamenta Opozicijski stranki LDS in ZLSD sta ostro protestirali zaradi ravnanja vlade, ki se ni odzvala na dogodke v Italiji in Avstriji. "Zatiskanje oči in tiščanje glave v pesek ne bosta pomagali odnosom Slovenije s sosednjima državama," je menil Anton Rop, predsednik LDS in nekdanji premier. Odnosi z Avstrijo so ponovno postali aktualni, potem ko je predsednik avstrijskega parlamenta Andreas Khol dejal, da se Slovenija ne more sklicevati na avstrijsko državno podobno, češ da ni bila njen podpisnik. Vlada seveda to odločno zavrača. V notranji politiki je vzbudila presenečenje zahteva Saše Pečeta iz SNS, naj varuh človekovih pravic Boštjan Hanžek odstopi. Druge stranke se do te zahteve slovenke nacionalne stranke še niso opredelile. Sašo Peče zatrjuje, da je varuh človekovih pravic pristanski pri svojem delu in ocenjevanju tega, komu so kršene človekove pravice v Sloveniji.

Marijan Drobež

Zanimivost

Pošta Slovenije je izdala znamki s podobama dveh znanih Slovencev

Pošta Slovenije, izdajateljica poštne znamke, je v novi seriji izdala tudi znamki dveh znanih in zavednih Slovencev. Prvi je Janez Sigismund, Valentin Popovič, jezikoslovec in naravoslovec, rojen v Ardinu. Filozofske in teološke študije je končal v Gradcu, po šolanju pa se je preživljal kot domači učitelj, večinoma pri plemiških družinah na Štajerskem. Nekaj

let je kot učitelj prebival v Nemčiji, kjer je deloval kot zasebni raziskovalec. Od leta 1753 do upokojitve je bil učitelj nemškega jezika in govornik na dunajski univerzi. Po upokojitvi se je naselil v Perchtoldsdorfu, južno od Dunaja, kjer je tudi umrl. Popovič je bil v svojem času (1705-1774) eden najbolj vsestransko izobraženih Slovencev, saj je poznal tudi številne jezike in celotno naravoslovje. Razmišljal je tudi o razširjenosti slovenščine, sorodstvu med jeziki, etimologiji

in o črkopisih. Znanstvenik in mislec je pogosto omenjal svoj slovenski izvor in poudarjal pomen znanja slovenščine in drugih slovanskih jezikov za jezikoslovje. Iz izkupička dela njegove zapuščine so do leta 1918 podeljevali devet letnih Popovičevih štipendij za študij Stajercev na graški univerzi. Na drugi znamki je upodobljen Janez Trdina (1830-1905), profesor zgodovine in zemljepisa. Po upokojitvi, ki je sledila sporom in zapletom s šolskimi oblastmi, se je preselil v Novo mesto in veliko potoval po Dolenjski. Opazoval je življenje in navade ljudi in vse skrbno zapisoval. Beležnice z zapiski so tako postale zakladnica ljudskih pregovorov, basni, anekdot in navad, iz katerih je Trdina oblikoval svoja dela. Ti zapiski so tudi pomembno etnološko in sociološko gradivo. Dela so nastajala iz zanimanja za narodov duhovni svet in želje po oblikovanju značilno slovenske epike. V pripovednih sestavkih je ljudsko izročilo prilagajal svojemu nazorskemu prepričanju, da je narodnost prva podpora vsega. Izdal je Zgodovino slovenskega naroda, kjer je prvič v slovenskem jeziku orisal svojo narodovo zgodovino. Objavljal je Bajke in povesti o Gorjancih, s katerimi je želel v slovensko literaturo uvesti pripoved, ki bi bila hkrati narodna in umetna. Zbrani spisi Janeza Trdine pa so lahko izšli šele po avtorjevi smrti.

Na Mednarodnem mejnem prehodu Vrtojba

Do jeseni Primorski tehnološki park v novih prostorih

Pred nekdanjim Shopping centrom na območju Mednarodnega mejnega prehoda Vrtojba je minulo sredo potekala krajša slovesnost ob začetku prenove prostorov, v katere se bo že jeseni preselil Primorski tehnološki park, ki trenutno deluje v pretesnih prostorih nekdanjega Primexa v Rožni Dolini. Prenovljena gradbena dela, ki jih je začelo ajdovsko podjetje Primorje izvajati 1. februarja, bodo predvidoma zaključena do 31. avgusta 2005, vrednost celotne

investicije pa znaša 1.920.000 evrov.

Načrti predvidevajo ureditev 18 prostorov na 1400 kvadratnih metrih površin, ki jih bodo napolnila podjetja oziroma člani Primorskega tehnološkega parka. Po besedah direktorja Primorskega tehnološkega parka Rajka Kerševana je v Primorski tehnološki park, ki je bil ustanovljen leta 2001, trenutno vključenih 23 podjetij, v letu 2005 pa bodo sprejeli še najmanj pet novih članov. Poudaril je, da so med člani tu-

di svetovno znana podjetja in podjetja, ki prejemajo priznanja za podjetniške dosežke na državni ravni.

V zvezi s financiranjem projekta je povedal, da bo milijon evrov za prenovo objekta nekdanjega Shopping centra prispevala Evropska unija iz programa Phare, 510.000 evrov bo dodala Republika Slovenija, razliko do celotnih stroškov pa bosta zagotovili Mestna občina Nova Gorica in Občina Šempeter-Vrtojba, ki sta ustanoviteljici Primorskega tehnološkega parka.

O novih prostorih Primorskega

tehnološkega parka je povedal še, da bo z njihovo izgradnjo tudi mladim omogočeno, da se s podjetništvom ukvarjajo na Goriškem. Izrazil pa je tudi

upanje, da se bo čimprej določila vsebina prostorov v priložnosti omenjenega objekta, saj bo ta park od jeseni dalje deloval le v zgornjem nadstropju.

Župan Občine Dragan Valenčič je ob tej priložnosti poudaril pomembne korake, ki jih je Primorski tehnološki park v nekaj letih obstoja naredil na področju razvoja inovativnih tehnologij in podjetništva, in izrazil prepričanje, da je do zdaj izpolnil svoje poslanstvo in pričakovanja. Dodal je, da bo objekt vsaj na zunaj obnovljen tudi v spodnji etaži, in napovedal tudi več drugih investicij na območju Mednarodnega mejnega prehoda Vrtojba, ki se bodo začele še v letošnjem letu. Povedal je, da je v teku sprememba ureditvenega načrta celotnega območja Mednarodnega mejnega prehoda, izvaja pa se tudi študija o nujni prometni preureditvi na omenjenem območju.

Nace Novak

Nova knjiga o zgodovini našega naroda in prizadevanjih za osamosvojitvev

Od držav na Slovenskem do slovenske države

Pokrajinski muzej v Kočevju je izdal novo pomenljivo knjigo o zgodovini našega naroda in njegovih prizadevanjih in boja za oblikovanje oz. ustanovitev lastne samostojne in neodvisne države. S to državo, ustanovljeno v letih 1990/1991, smo dosegli novo fazo svojega razvoja, saj smo iz naroda postali nacija, to je država. Besedilo je napisalo osem znanih slovenskih zgodovinarjev, ki preteklost in sedanjost slovenskega naroda in države opisujejo in razlagajo, upoštevaje znanstvena in stro-

kovna merila stroke, tako da v novem delu skoraj ni sledu osebnega ali subjektivnega pristopa k posamezni temi ali vprašanju. Predvsem v tem se nova knjiga najbolj razlikuje od drugih del o zgodovini slovenskega naroda, ki so izšla po letu 1991.

Pisci knjige z naslovom Od držav na Slovenskem do slovenske države so izhajali iz skupnega izhodišča in spoznanja, "da je bila želja po narodov samobitnosti med slovenskim narodom stara toliko, kot je stara slovenska beseda. V preteklosti nas je usoda vedno povezovala v različne politične in državne

tvorbe z drugače govorečimi in drugače mislečimi narodi, vendar nikoli kot narod in nikoli kot enotno narodovo telo. Samostojno državo, ki vključuje večino slovenskega naroda, smo si Slovenci izborili šele v drugi polovici 20. stoletja". Prvine slovenske državnosti sicer segajo daleč nazaj v zgodovino. Od poznega srednjega veka dalje so prihajale do izraza na ravni dežele: najprej v okviru habsburške monarhije, v začetku 19. stoletja za kratek čas v okviru Ilirskih provinc, oktobra 1918 v državi Slovencev, Hrvatov in Srbov in nato v kraljevini Srbov, Hrvatov in Sloven-

cev, od leta 1929 pa v kraljevini Jugoslaviji. Nekoliko drugačna je bila zgodovina Slovencev, ki so po prvi svetovni vojni prišli pod Italijo oz. ostali v okviru Avstrije, ki pa so se tudi prizadevali za združitvev vseh Slovencev v skupni državi.

Avtorji knjige si sledijo po naslednjem vrstnem redu: Uvod je napisal Ivan Kordiš, direktor Pokrajinskega muzeja v Kočevju; uvodno misel s povzetkom novega dela je podal zgodovinar France M. Dolinar; Peter Stih piše o državnih tvorbah v srednjem veku na slovenskem ozemlju; Vasko Simoniti obravnava teritorialno državo in tedanje nasprotje in povezanost med deželno in vladarjem; Peter Vodopivec piše o državi, deželah in Slovincih v obdobju

absolutizma; Stana Granda razčlenjuje oblikovanje Slovencev iz kulturnega v politični narod; Jurij Perovšek in Miroslav Stiplovšek pišeta o prizadevanjih za slovensko državnost v obdobju prve Jugoslavije 1918-1941; Božo Repe obravnava preoblikovanje Slovenije od medvojnega federalnega preoblikovanja jugoslovanske republike do samostojne države. Posamezni pisci omenjenih temeljnih poglavij so slednja ponazorili z navedbo virov, ki jih je zelo veliko, tudi tistih, ki so bili doslej neznani, ter s fotografijami in drugimi ponazorili. Nekateri viri so take narave in tako obsežni, da bi si zaslužili samostojno obravnavo. Dobili smo skratka novo knjigo, v kateri so uveljavljeni zgodovinarji orisali posebnosti slovenske zgodovine pod drobnogledom

dom razvoja slovenske državnosti. S pomočjo zgodovinskih dokumentov in slikovnega gradiva so, kot že omenjeno, prikazani ključni dogodki, procesi in osebnosti za oblikovanje, graditve, osamosvojitve in nastanek samostojne države Slovenije. Avtorjem novega dela sta rešnično in vsestransko pomoč nudila predvsem France M. Dolinar in Vladimir Žumer iz Arhiva Slovenije. Pomemben pa je bil tudi delež domačih in tujih arhivov, knjižnic, muzejev, založb, zasebnih zbiralec gradiva in drugih ustanov, ki so posredovali slikovno gradivo ali dovolili njihovo objavo. Povzetka nove knjige z naslovom Od držav na Slovenskem do slovenske države sta objavljena tudi v angleškem in nemškem jeziku.

M.

Bogato in živahno kulturno središče

Četrto stoletje kulturnega doma Nova Gorica

Slovesnim koncertom, ki je bil obenem tudi osrednja proslava Mestne občine Nova Gorica ob letošnjem kulturnem prazniku, je Javni zavod Kulturni dom Nova Gorica zaznamoval svoje petindvajsetletno delovanje, delovanje, ki je namenjeno predvsem koncertni dejavnosti. Predstavili so se vrhunski mladi glasbeniki in mojster gledališke besede, ki živijo in delajo na Goriškem.

"Kot vlak mimo nas v teh dneh drvi spomini na pomembna glasbena srečanja in nepozabna umetniška doživetja z vrhunskimi glasbenimi ustvarjalci, ki se jih je v 25 letih delovanja Kulturnega doma nabralo nič koliko. Obletnice so navadno priložnost, da se nostalgичno ozremo nazaj in brskamo po spominih; za nas, ki oblikujemo sedanjo podobo koncertne hiše pa predvsem izziv in zaveza, da nadaljujemo plemenito poslanstvo in ga obogatimo z novimi vsebinami", so v edini koncertni hiši na Severnoprimeškem - v Kulturnem domu Nova Gorica - zapisali na vabilo na koncert.

In res, če se ozremo na pretekla štiriindvajsete ambiciozno zaznamovane abonmajske sezone, ugotovimo, da so s svojo ponudbo pritegnile vse pomembnejše slovenske in tuje glasbenike ter seveda zvesto abonmajsko publiko. Naj povemo, da je jubilejno tudi število abonentov v letošnji sezoni - kar 320 je vseh, ki želijo mesečno prisluhniti vrhunskim glasbenim dogodkom. Poleg abonmajskih sezon pa glasbeno ponudbo tvorijo še drugi cikli, ki so se izoblikovali v letih. V sezoni 1992/93 so se na gradu Dobrovo v Goriških Brdih "rodile" Hitove

muze, katere so v sezoni 2004/2005 zamenjale Goriške muze, ki sredi valovitih briških gričev zapeljujejo ljubitelje vrhunske komorne in solistične glasbe. "Glasba z vrhov svetega Frančiška", ki poteka v prelepem okolju frančiškanskega samostana na Kostanjevici nad Novo Gorico, je namenjena predvsem mladim slovenskim glasbenikom, še posebej goriškim z obeh strani meje. Vsakoletno poletno razpoloženje v mestu narekujejo

bonmajske ponudbe, kjer so pripravili kar 522 različnih koncertov. Brez oklevanja lahko rečemo, da novogoriški kulturni hram, ki leži na občutljivem stičišču različnih kultur, s svojo dejavnostjo veliko prispeva k tkanju vezi med mesti, pokrajinami, državami in predvsem tu živječimi ljudmi. Sicer pa kulturno ponudbo Goriške dopolnjujejo tudi dogajanja v Mestni galeriji Nova Gorica, ki je že od leta 2000 del javnega zavoda ter z vsebinsko izbranim in premišljenim razstavnim programom, usmerjenim predvsem v pregled aktualnega dogajanja na področju sodobne vizualne umetnosti, predstavlja prepoznavno likovno središče v Sloveniji ter osrednje likovno razstavišče na Goriškem.

Pohvala gre torej vsem, ki so v petindvajsetih letih dejavno sooblikovali program in pestro ponudbo kulturnega hrama, seveda, vsaka po svoje, so umetniško dogajanje najbolj zaznamovale dosedanje direktorice - od prve Alenke Saksida prek Tanje Kuštrin do sedanje Pavle Jarc. Prav slednja je zatrčila, da ne bodo "zaspali na lovorikah", pač pa se bodo v naslednjih petindvajsetih letih trudili za še boljše in plodnejše delo kot doslej. "Vsaka nova sezona je za nas, ki oblikujemo glasbene programe, svojevrsten izziv in velika odgovornost, saj se je naše zvesto občinstvo v vseh teh letih razvilo v zelo zahtevno, a ob dobro in pošteno opravljenem delu tudi v zelo prijetno in navdse odzivno publiko. Želimo si in upamo, da bo 25. sezona glasbenega abonmaja vsem nam ponudila veliko estetskega ugodja ter nepozabnih umetniških spoznanj in izzivov", je dodala.

Mateja Poljšak Furlan

Prijavljenih je že nad 200 kandidatov za zaposlitev

Dvomi o strokovnosti zdravnikov iz tujine

V Sloveniji opozarjajo na veliko pomanjkanje zdravnikov in tudi medicinskih sester, kar ovira redno delovanje zdravstvenih domov in tudi bolnišnic. Tudi zdravniki se sicer najraje zaposlujejo v Ljubljani in v nekaterih drugih mestih, denimo v Mariboru, Celju in v Kopru. Najbolj pereče pa je stanje ponekod na Štajerskem in v Prekmurju, in sicer v osnovnem zdravstvu in v ginekoloških ambulantah.

V celotni državi naj bi primanjkovalo okoli 800 zdravnikov. Minister za zdravje dr. Andrej Bručan je sporočil, da bodo vsaj del od omenjenega skupnega števila manjkajočih zdravnikov poizkušali dobiti iz drugih držav, članic EU. Prošnjo za zaposlitev je že poslalo

nad 200 zdravnikov iz Češke in Slovaške. Spričo bolj zapletenih postopkov, ki veljajo za države, nastale na območju nekdanje Jugoslavije, pa je težje zaposliti zdravnike, ki bi se priselili iz Hrvaške, Srbije ali iz Makedonije. Kljub temu pa se je manjše število zdravnikov iz Beograda v zadnjem času uspelo zaposliti v osnovnem zdravstvu. Žal pa le nekateri med njimi obvladajo slovenski jezik.

Nasploh pa v nekaterih okoljih izražajo bojazen, da zdravniki iz tujine nimajo dovolj strokovnega znanja, kar bi sicer bil najvažnejši pogoj za namestitev. Državni svet, to je drugi dom slovenskega parlamenta, je zaradi omenjenih dvomov in bojazni, ministrstvu za zdravje postavil nekaj vprašanj in ga zaprosil za odgovore in pojasnila. Državne svetnike za-

nima, "koliko oseb opravlja v Sloveniji zdravniški poklic, vendar za to nimajo ustreznih dovoljenj, licenc in delajo na črno? Kdo izvaja upravni nadzor na navedenem področju? In še kdo preverja pristnost inozemskih listin medicinskih ustanov in preverja strokovno znanje kandidatov?"

Državni svet ob tem ugotavlja, "da je v predelih nekdanje Jugoslavije mogoče pridobiti diplom Medicinske fakultete tudi z nakupom, podkupnino, ponareditvijo in nikakor ne z znanjem. Zato je vprašljiva kvaliteta kandidatov. Nedopustno je, da se na zdravstvenem področju dopušča izvrševanje zdravniškega poklica osebami, ki nimajo diplom, licenc in niso usposobljene za delo. Menda je to znano pristojnim organom, vendar nihče ne ukrepa." M.

Italija je letos pristala na šestindvajsetem mestu

Svoboda ekonomske iniciative

Indeks ekonomske svobode ali index of economic freedom 2005 je poseben pokazatelj, ki prikazuje, v kolikšni meri velja v določeni državi svobodna ekonomska iniciativa. Pri ocenjevanju stopnje svobode ekonomske iniciative upoštevajo več spremenljivk, od davčnega pritiska do birokracije, ki velja v določeni državi, vmešavanja države v ekonomske dejavnosti in novih investicij oz. pretokov kapitalov. Na podlagi teh pokazateljev so analizirali stanje v 155 državah in sestavili posebno lestvico. Indeks ekonomske svobode izračunavajo vsako leto. Če primerjamo podatke prejšnjega leta, ugotovimo, da se je v 86 državah stanje izboljšalo, v 57 se je stanje poslabšalo, v ostalih pa je ostalo nespremenjeno. Na splošno vlada največja svoboda

Singapur in Luksemburg. Na presenetljivo četrto mesto se je uvrstila Estonija, s tega vidika pa sta zanimiva tudi Irska in Čile, ki je pravi vzor za svobodno gospodarsko dejavnost. Italija je letos pristala na 26. mestu, vendar je le-

ekonomске iniciative v Evropi in Severni Ameriki, zanimiva pa postaja Kitajska, ki je v enem samem letu pridobila kar 16 mest, kar dokazuje, da se stanje močno izboljšuje, kljub temu pa ostaja še vedno bolj pri repu lestvice v skupini držav, kjer ekonomske svobode še ni. Prvo mesto na lestvici pripada trenutno Hong Kongu, sledita

tošnje točkovanje v primerjavi z lanskim nekoliko nižje. Na to nizko oceno vpliva predvsem velik davčni pritisk, ki bremeni podjetja. Poleg tega so analisti zelo negativno ocenili veliko birakratiziranost italijanskega sistema, pomanjkljivo ureditev tržišča dela in pokojninski sistem.

Mara Petaros

Nasveti varčevalcem

V zadnjem prispevku smo podčrtali, da so obresti na državne obveznice dosegle najnižjo vrednost iz zadnjih 40 let. Ob zadnji emisiji je čisti donos BOT-ov s 6-mesečno dospelostjo zabeležil zelo skromen rezultat (1,40 % letno), CTz (Certificati del Tesoro Zero Coupon) nekoliko boljši (1,85 % letno). Zaradi tako nizkih dohodkov se ponuja zadnje čase varčevalcem možnost, da vlagajo prihranke tudi v obveznice, katerih donos je vezan na inflacijsko stopnjo. Ta relativno nova oblika varčevanja nudi sicer rahlo višjo donosnost v primerjavi s "tradicionalnimi" državnimi obveznicami. Pri taki naložbi so zajamčeni bodisi glavnica kot kuponi (it.: cedole) vrednostnega papirja. Vrednost letnega kupona določa množenje med "posebno obrestno mero" ter vrednostjo obveznice ob podpisu pogodbe. "Posebna obrestna mera" je seštevček fiksne obrestne mere, ki se nakaže ob emisiji

Obveznice vezane na inflacijo

vrednostnega papirja, ter spreminjanja inflacijske stopnje med izplačevanjem posameznih kuponov. Poleg tega se ovrednoti tudi glavnica obveznice na podlagi spremembe inflacije v časovnem razmahu med dnevom emisije in zapadlostjo vrednostnega papirja. Inflacijski indeks (HICP) za izračun "posebne obrestne mere" upošteva spreminjanje cen na drobno v državah območja evra. Slednjega izračuna ustanova EUROSTAT po naročilu evropske osrednje banke. Poleg državnih vrednostnih papirjev številne banke ponujajo vlagateljem podjetniške obveznice, katerih donos je vezan na inflacijsko stopnjo (angl.: corporate bonds inflation linked). Podobno se pri taki obliki naložbe ovrednotijo kuponi na podlagi seštevka fiksne obrestne mere ter povišanja cen v določenem časovnem razmahu (npr. 0,50 % + inflacijska stopnja %). Z razliko od državnih vrednostnih papirjev pa se ob dospelosti povrne vlagatelju zgolj nomi-

nalna vrednost obveznice. Investitor mora vsekakor upoštevati, da, kot navadne podjetniške obveznice, tudi tiste vezane na inflacijo vsebujejo določeno stopnjo tveganja zaradi morebitne nelikvidnosti izdajatelja vrednostnega papirja (npr.: podjetji PARMALAT in CIRIO). Zaradi tega mora varčevalec biti pozoren na tako imenovani "rating" oziroma na mnenje agencij (npr. strokovni družbi Standard & Poor's in Moody's) o finančni stabilnosti emitenta. Slednje redno nadzorujejo posamezne ustanove in podjetja ter posredujejo svoje ocene v obliki alfanumeričnih znakov. Označena trojni "AAA" kaže na emitenta vrednostnega papirja vrednega maksimalnega zaupanja. Obratno ocena trojni "CCC" označujejo ustanovo ali podjetje z veliko možnostjo stečaja.

Bralci lahko sodelujejo v naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Stojan Pahor

Smučanje najbolj razširjena oblika zimskega dopusta

Cene v Sloveniji nižje, v tujini pa večja kakovost smučanja

V Sloveniji je smučanje zelo priljubljena in razširjena dejavnost oz. oblika turizma in sprostitve. Mnoge družine odhajajo vsaj za en teden na smučanje v domača ali tuja zimsko-športna oz. turistična središča. Drugi, z manjšimi denarnicami, pa odhajajo na smučanje običajno ob koncu tedna v smučarske centre, ki so skoraj na vseh območjih države. Skupaj imajo v Sloveniji 29 večjih, srednje velikih in manjših smučarskih središč, ki jih vsako sezono obišče okoli pol milijon smučarjev in drugih gostov.

Glede cen smučanja podatki kažejo, da so v Sloveniji še vedno najbolj ugodne. Iz njih izhaja, da je za teden dni smučanja oz. oddiha v kakem smučarskem središču treba v Slove-

niji odšteti približno od 60 do 79 tisoč tolarjev na osebo, v Italiji od 88 do 93 tisoč tolarjev, v Avstriji pa od 100 tisoč do 140 tisoč tolarjev. Odločitev o tem, kje bodo posamezniki smučali, pa ni odvisna zgolj od cene, temveč tudi od drugih dejavnikov. Vse je odvisno od zahtevnosti gostov.

Smučarske proge so v tujini daljše, smučišča večja in bolj urejena, predvsem pa ni treba čakati v vrstah. Skratka kakovost smučanja je v sosednjih državah boljša, in kdor si želi res

dobro smuke, na denar ne gleda in se raje odpravi v tujino. Za to možnost se odločajo predvsem tisti, ki so že preizkusili slovenska smučišča in so si ogledali tudi druga, denimo v Italiji, Avstriji ali Franciji. Med Slovenci sta najbolj priljubljeni zimsko-športni središči Schladming v Avstriji in Kronplatz v Italiji. Odločajo pa se tudi za manjša smučišča, recimo na južnem Tirolskem. Seveda pa je treba pri odločitvi za tuja smučišča upoštevati tudi to, da je posebej treba plačati tudi pot.

M.

Iskrivi smeh na ustih vseh

Ekološka pravljica in podelitev priznanj Mladi oder

Ob kar lepem številu občinstva je sedma izvedba niza veseloiger ljubiteljskih odrov Iskrivi smeh na ustih vseh v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Zveze slovenske katoliške prosvete sklenila svoj komedijski krog v sredo, 2. t.m., ko so kot četrto in zadnjo predstavo, igrico Črno in belo avtorice Vike Srobovšek, izoblikovali pod mentorskim in režijskim vodstvom zagnanega in požrtvovalnega igralca Marka Černica mladi in rosnio mladi igralci Odra90, obeta-ven podmladek edine ljubiteljske gledališke skupine v mestnem središču. Na v dve ločeni prizorišči razmejenem odrskem prostoru sta se spletali dve različni zgodbi. Na levi je med kupi črnih vreč, polnih smeti in druge nesnage, kraljeval Veliki gnoj s svojim zvestim pomočnikom Smradom in smrdečimi vojaki, ki so čuvali kraljestvo pred snežno belimi blago dišečimi cvetkami. Te so neznansko ljubile čistočo in branile svoj lepi cvetoči vrt

pred vsiljivostjo brezobzirnih smrduhov in skušale ščititi zemljo pred onesnaženjem. Smrdeči zlobneži so celo ugrabili njihovo gospodarico Vrtnico, da bi uničili njeno kraljestvo, a njene zveste spremljevalke so jo rešile in z obilico raznovrstnega pralnega praška uničile - ali skoraj - oblastnega Velikega gnoja in vso njegovo nesnago. Dvanajst mladih igralcev, Luka Černic, Damjan Klanjšček, Costanza Frandolič, Diana Berte, Marco Berte, Andrea Pola, Greta Pola, Yao Agbetiafa, Matija Zorzut, Ivan Vinciguerra, Sara Černic in Benedikt Černic, starih od pet do sedemnajst let, je v enem mesecu osvojilo tekst in brez treme, pogumno podalo svoje vloge ter seveda ob koncu poželo zasluženi aplavz. Ta je brez dvoma bil namenjen tudi njihovim staršem in nonotom, ki so jih vztrajno vozili na vaje in jih podpirali ob tem njihovem uspelem gledališkem podvigu. Večkrat so se za vadbo poslužili spodnjih pro-

storov Roman bara, ki jim jih je zadovoljno dal na razpolago Robert Cotič, tudi sam aktiven član Odra90. Pri tej otroško-mladinski predstavi je s Snežico Černic sodeloval tudi kot kostumist. Černičeva se je posvetila cvetkam s klobučki in rožicami, on pa vojaško nastrojenim "smetem" v črnih vrečah. Luči in glasbo je upravljal Fabjan Sfilij, šepetaje za odrom je malim igralcem pomagala Alessandra Posillipo. Vse delo je povezoval neutrudni Marko Černic, kateremu gredo veliko priznanje, pohvala in zahvala, da je zbral otroke, jih znal navdušiti in učinkovito pripraviti na nastop. Sklepni večer je bil razdeljen na dva dela; pred ekološko pravljico je bilo podeljevanje

priznanj natečaja Mladi oder, ki ga razpisujeta Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenska

Gorici. Poudaril je, da se je v zadnjih letih okrepila gledališka dejavnost na Goriškem. V okviru ZSKP je v teh letih nastalo kar nekaj zelo kvalitet-

ca Camolettija v režiji Emila Aberška, Stara Garda Alda Nicolaja in Na trimu Janeza Povšeta v režiji Janeza Starine; SKPD Mirko Filej Oder90 za igro Gospa poslančeva Tone- ta Partljiča v režiji Jožeta Hrovata; dram- ska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana za enodej- janko Povsem navaden dež Klasa Sandlerja v režiji Franka Žerjale; zadnji letnik vrtca v Štandrežu in 1. ter 2. razred OŠ F. Erjavec iz Štandreža za

Foto DP

prosveta iz Trsta za spodbudo in krepitev gledališke dejavnosti naših otroških, mladinskih in odraslih dramskih skupin. Kot vselej sproščeno in kleno je spored povezoval Jan Leopoli, ki je najprej povabil na oder Franka Žerjale, dolgoletnega igralca Radijskega odra in režiserja, da bi povedal nekaj misli o gledališki ljubiteljski ustvarjalnosti. Žerjal je med drugim dejal, da letos poteka trideseto leto od prvega razpisa oz. nagrajevanja natečaja. Podeljevanje priznanj je najprej potekalo v Trstu ob dnevu kulture, zadnja štiri leta pa tudi v

nih operet, sam center Bratuž posveča veliko pozornosti prav dramski dejavnosti. Omenil je visoki jubilej štandreške dramske skupine in skorajšnjo petnajstletnico obstoja Odra90 ter naglasil veliko veselje in navdušenost, ki prežarjata tiste, ki se ukvarjajo z ljubiteljskim gledališcem, igro iluzije, spajajočo se z resničnostjo. Priznanja Mladi oder so iz rok predsednice ZSKP Franke Padovan in predsednice KCLB Franke Žgavec prejeli: dramski odsek PD Štandrež za predstave Pižama za šest Mar-

božični prizor Za praznike vse čisto bo pod mentorstvom Majde Zavadlav; mladinska skupina PD Vrh sv. Mihaela za igrico Tatjane Devetak Oprosti, sestra, rad te imam! v režiji Tatjana in Sare Devetak; mlajša dramska skupina SKPD F. B. Sedej Števerjan za prizorček Berte Golob Miklavž prihaja v režiji Cristine Corsi; mladinska skupina SKD Hrast Doberdob za igrico Vike Gabrovšček Noč, ko je posijalo sonce, in SKPD Mirko Filej Oder90 za prizorček Miklavž Prihaja v režiji Marka Černica. **Iva Koršič**

Koliko lažjo nalogo bi imeli razni pisci v predočanju italijanske genocidne politike pri nas, če bi bilo točno povedano, da je vse nečednosti (zelo blago rečeno) počela Partija s svojimi politkomisarskimi internacionalisti in ne slovenski narod! Italijanskim fašističnim zločincem, po zlomu Italije '43. leta, so Titovi partizani omogočili varno vrnitev domov brez nobenih pogojev razen izročitve težkega orožja za uničevanje kontrarevolucije (slovenske narodne vojske in legalne Mihajlovičeve kraljeve vojske). Pokojni gen. Ambrožič - Novljan, ki je tudi v Rodoljubu opevan, mi je ta podatek sam povedal, ko se je pohvalil, da je imel zajetih 4000 italijanskih ujetnikov, ki jih je "dobrosrčno" z vsemi oficirji in kamioni pustil domov. Kdo so bili izdajalci in kolaboranti, danes ni več skrivnost, kljub še hudi indoktrinaciji po-

Prejeli smo Zavajalsko rodoljubje ob zahodni meji (2)

vojnih slovenskih državljanov, med katere še vedno spadajo tudi marsikateri poosamosvojitveni "novi demokrati". Pa še nekaj o italijanskem filmu, ki ga je g. Vajgl (ta tovariš je deležen v Rodoljubu celo slike na bazoviški gmajni) označil za žalitev "slovenskega naroda". Tako pobijanje, ki ga Italijani dobro izkoriščajo v lastno nacionalno korist, se je res dogajalo, a ne samo proti Italijanom (italijanskih žrtev je relativno malo), ampak proti vsem ljudem v Jugoslaviji, ki se niso strinjali s komunizmom. Tega pobijanja se ni udeležil "slovenski narod", ampak podivjani dobro izbrani partizani (inter-

nacionalisti tudi slovenskega porekla) pod vodstvom VOSA in politkomisarjev z vrhovnim poveljstvom OF-NOB na čelu, ki jim je bil glavni cilj revolucija, ne pa narodno osvobodjenje. Zato slovenski narod je upravičeno užaljen, ko ga diplomatski predstavnik uvršča med zločince. To so poslastice za italijansko irednto, ki ima tako razlog, da nas Slovence psploši v krvoločne "slavokomuniste". Dokler ne bomo Slovenci pometli nesnago pred našim pragom, tako dolgo bomo prepuščeni lažem na naš račun in žalostno je, da bodo drugi Evropejci prej verjeli njim kot

nam, ker naše prikrievanje resnice o nas samih nam jemlje vsako verodostojnost in poštenost. V Rodoljubu je napisano veliko resnice o Italijanih, a nič manj laži o Slovencih. Tigrovsko gibanje je bilo edino čisto narodnoosvobodilno gibanje, zato je moralo doživeti poraz in zaničevanje po t.i. "osvoboditvi" od strani prav tistih, ki se danes, po več kot polstoletnem molku, hinavsko okoriščajo z njihovimi nacionalnimi moralno-etičnimi vrlinami, katerih sami niso nikoli zmogli. Zato ponovno pozivam poštene rodoljube, da ne nasedajo dialektiki vodstva organizacije, ki je sama po sebi negacija slovenstva v namenom ohranjanja "herojstva in tradicije" najbolj temne strani naše zgodovine. Zamegljeni cilj te organizacije je res postavljanje spomenikov raznim zaslužnim Tigrovcem in izrazitim umrlim

antikomunistom (npr. prof. Rudolf, oče in sin Agneletto idr.), a glavni cilj je postavljanje spomenika na Velikem Cerju, kjer bodo vthotapili revolucijo in njene "heroje" kot branitelje slovenske zemlje. Cinizem brez primere! Ne vem, pod kakšnim kriterijem naj bodo ti smatrani kot branitelji slovenske zemlje, ko so se na vse načine trudili, da bi to zemljo naredili sovjetsko, in tega dejstva niso v svoji "svetli" preteklosti nikoli zanikali. Pokojni dr. Branko Kranjc je v knjigi "Kronika na Slovenskem" opisal dogodek, ko je deloval v sklopu OF: "Nekateri, z menoj vred (v glavnem sokoli in krščanski socialisti - o.p.) so v mislih in v debati glede bodoče slovenske meje zastopali stališče, da bo treba razširiti mejo proti zahodu, malce bolj v Italijo. Kar naenkrat je posegel v pogovor voditelj sestanka, ki je bil celo moj rojak in kolega na fakulteti. Ta

nas je vse presenetil z besedami: -Kaj bomo govorili o naših bodočih slovenskih mejah, meni je čisto vseeno, če bi bile tam nekje med Kranjem in Domžalami, samo da bi bile meje rdeče republike -." Tako so razmišljali naši vrlirevolucionarji, katere naj bi danes prištevali med branitelje slovenske zemlje (hic!). Uredništvo Rodoljuba ne objavlja več določenih prispevkov, če niso v sozvočju z agitpropovsko prakso in pokroviteljsko ZZZB. Če berete prispevek pravovernih boljševiskov (npr. Žive Vidmar), boste takoj videli, kam pes taco moli. Primorcem topes in onstran meje bo pa še trda predla, če ne bodo spregledali in uvideli mahinacij črne in rdeče levce za delitev plena teptanega slovenstva za njihove ideološke interese. **/konec Pavel Revluga**

NOVI GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov,
inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Oglaševanje: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica,
ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452,
iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska
v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakona št. 675/96 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

To številko smo poslali v tisk v torek, 15. februarja, ob 14. uri.

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

1984...

...ko se je svet zrcalil v Orwellovem vizionarskem romanu in se spraševal: kje so vsi ekrani in vse kamere, ki jih je objubil angleški pisec. No, saj so Japonci res že takrat učinkovito gojili svoj najljubši konjiček, turizem po Benetkah. A, razen v primeru, da niste imeli stanovanja nad trgov sv. Marka, niste imeli občutka, da je napočilo strašno leto 1984 z vsemogočimi fotografskimi objektivni in kamerami. Japonski turisti, hvala vam, da ste ustvarili 1984! No, brez skrbi, saj smo vseeno dočakali tako pričakovano Orwellovo napoved. Veliki ekrani in videokamere za vsakim kotom. Spet nogomet, kot primer. Saj veste, kako gre. Verjetno je več kamer danes od igrišču, kot jih je bilo pred nekaj leti na prizorišču snemanja filma Titanic. Rai, Sky, Mediaset premium, La 7. Vsak s svojimi mašinami. In operaterji. In novinarji. Oh, ko je nogomet

predvajala samo ena televizijska postaja... le kje so tisti časi! Takrat so nogometaši, potem ko so zabili gol, veselo tekli pred kamero in proslavljali na veliko: Batistuta je pred kakimi desetimi leti, potem ko je zadel proti Milanu, pred kamero na ves glas izpovedal svojo ljubezen ženi. Maradona se je na SP 1994 po zadetku proti Grčiji ravno tako razpiščolil pred televizijsko kamero. No, in kako bi to počenjali današnji nogometaši? Saj je nemogoče. Tipičen primer: Ševčenko doseže zadetek. Pa toliko kamer, le kje naj ga proslavlja? Mislim, da je zanj najbolj praktično, da se ustavi pri vsaki od tridesetih ali štiridesetih kamer posebej in povpraša kamermana: "Mediaset premium?" Ko dobi Ševčenko končno pritrdilni odgovor, si lahko oddahne in pred bučnim proslavljanjem

ogovori kamermana: "Hvala Bogu, da sem vas našel. Če bi se ustavil pri kaki drugi kameri, bi me Berlusconi gotovo ozmerjal s komunističnim izdajalcem!" Si predstavljate, da bi Ševčenko slavil pred kamerami postaje La7? Njen lastnik je Marco Tronchetti Provera, podpredsednik Interja. To bi bilo šele zabavno. Ljudje zelo radi opazujemo in smo še rajši opazovani. Neke vrste zmes med voyerizmom in narcisizmom. Pa ga imamo, 1984. Ne tistega z nogometnih igrišč, ko je morda celo zabavno opazovati, kako Totti pljuva vsepovprek ali kako se Del Piero s kanarčkom na rami krega s Cappellom, ker ga je ponovno zamenjal. Ne, ne: nekaj veliko bolj zabavnega. Na vasi se že itak dalj časa ve, kako vaščani uživajo v Orwellovem 1984. Vsi vedo vse o vseh. Vsi so

informirani in vsi informirajo. To je neizbežno, vas je majhna, celo zidovi imajo ušesa. Ampak, pravijo, da se je s tehnološkim napredkom ves svet spremenil v malo globalno vasico... vsi so informirani, vsi informirajo. Pa smo nadrsali, ponovno! Se vam je že kdaj zgodilo, da je hišna muca splezala na kako drevo in ji ni uspelo se vrniti na trdna tla? No, v najslabšem primeru so prišli gasilci? Danes ni več tako. Še pred gasilci na ponesrečeno mesto pridrvi Michele Cucuzza, cerjenji novinar, z ekipo programa La vita in diretta. Sami posnamejo strašno tragedijo in za pomoč prosijo samega McGyverja in če to še ni dovolj, priskoči na pomoč še John Rambo z brzostrelko v eni roki in bazuko v drugi. Morda se bo tako tragični zapetljaj le pozitivno rešil. Morda. Vsi so informirani, vsi informirajo. **Andrej Černic**

Poezija glasbe Osrednja proslava Dneva slovenske kulture v Gorici in Trstu

Naše zahteve in Prešernov testament

Spletom poezije in glasbe, pa tudi s treznim razmislekom o sedanjem - kulturnem, družbenem, političnem - trenutku smo v Gorici v soboto, 12. februarja, in v Trstu dan kasneje, 13. februarja, obeležili Dan slovenske kulture. Prešernov dan je za nas zamejce posebno pomemben dan, saj je kultura nepogrešljiv dejavnik našega narodnostnega obstoja. Zato tudi ni čudno, da sta letošnja govornika - v Gorici Jurij Paljki, v Trstu Ace Mermolja, oba častnikarja, oba pesnika - analizirala sedanji utrip slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Proslavo z naslovom *Poezija glasbe* sta v imenu naših osrednjih kulturnih ustanov (Kulturni center Lojze Bratuž, Kulturni dom Gorica, Slovenska prosveta, Slovensko stalno gledališče, Zveza slovenske katoliške prosvete, Zveza slovenskih kulturnih društev) ter pod pokroviteljstvom krovnih organizacij SSO in SKGZ postavila na noge Glasbena matica in Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel. Glasbeni šoli sta prispevali člani v skupni orkester, ki sta ga dirigirala Janko Ban in Adi Danev, in otroški zbor; poleg teh so sodelovali še pevci Dekliškega pevskega zbora Kraški slavček iz Nabrežine, Mešanega mladinskega pevskega zbora Trst in MePZ Igo Gruđen iz Nabrežine. Izbrana literarna besedila Pesnika iz Vrbe, Borisa Pahorja, Srečka Kosovela in Alojza Gradnika, ki sta jih zrecitirala Federica Bello in Jan Leopoli, so se pletla z izbranimi skladbami Ubalda Vrabca, Ivana Florjanca in Adija Daneva. Učinkovito scenosko podobo je zasnoval Andrej Pisani. Med uglednimi gosti so - poleg predstavnikov omenjenih ustanov - bili v Gorici prisotni generalni konzul RS Jože Šušmelj,

novogoriški župan Mirko Brulc in podžupan Andrej Miška, goriški občinski odbornik Claudio Cressati in pokrajinski odbornik Marko Marinčič, v Trstu pa konzul RS Zorko Pelikan, sen. Miloš Budin, deželna svetovalka Tamara Blažina, dolinska županja Fulvia Premolin, pokrajinski tajnik SSK Peter Močnik in drugi.

Nekaj misli iz nagovorov Jurij Paljki:

"(...) Vsako leto znova se zbiramo na proslavah, ki so lepa tradicija, kot so tudi priložnost za razmislek o nas samih in seveda o naši vlogi v današnjem času, o našem odnosu do drugih in do kulture, do družbe in do časa, v katerih živimo. Več kot samo občutek imam - pa ne samo jaz, tudi kolegi ga imajo -, da naši organizatorji nas pesnike in vse tiste, ki še pišemo v našem prostoru in času, rabijo samo takrat, ko moramo spregovoriti na proslavah, in takrat, ko moramo tako ali drugače zamašiti kako luknjo na javnih prireditvah. (...) To danost imamo seveda skupno z velikim Prešernom in prav to nam pesnikom tudi

omogoča, da si kot pesniki-norci - da ne rabim sočnega primorskega izraza - še upamo na glas spregovoriti stvari, za katere si cer velja tudi pri nas nenapisano pravilo, da se o njih ne sme javno govoriti, če se seveda noče temu ali onemu zameriti. Prav tako imamo pesniki-norci tudi neko vizijo prostora in časa, v katerem živimo, ki se najbrž velikokrat razlikuje od tiste, ki jo imajo javni upravitelji in politiki, je pa zelo blizu tisti, ki jo imate vi, dragi prijatelji Prešerna. (...)

Ne sprenevedam se torej in tudi ne kradem ne časa in ne prostora politikom in drugim poklicnim in samopoklicanim strokovnjakom, ko na glas (...) odločno pravim, da sem, tako kot vi, utrujen in naveličan, da sem, preprosto rečeno, žalosten in zelo zaskrbljen. (...) Ta čas je za nas kritičen, zelo hud čas. Italijanska desnica nas zadnje čase in te dni še posebej ponižuje tako, kot nas že dolgo ni. V očeh večinskega petdesetmilijonskega naroda, ki ga kot narodna manjšina nikdar nismo in ga nikdar ne bomo

dovolim! Ne dovolimo, ampak zase zahtevamo spoštovanje zato, ker ga sami drugim izkazujejo! (...) Je pa to strahno utrujajoče, namreč to, da se moraš vedno znova potrditi in vedno znova začeti, da moraš vsak dan znova tkati nartgane vezi, da se moraš vedno znova dokazovati, govoriti in delati na tem, da najprej samega sebe in svojo narodno identiteto rešiš in obenem tudi soustvarjaš normalne odnose v družbi, tiste normalne odnose, ki smo jih vsi še kako potrebni. (...) Da, vsi skupaj vsak dan znova delamo za skupno

Foto DPD

Foto Kroma

doživeli, lahko med sabo sploh govorimo v jeziku, ki je naš. Prešernov testament je bila in morda ostaja možnost za naš medsubjektivni dialog kot narod. Zato je naš skupinski razvoj vse do slovenske osamosvojitve potekal v dvogovoru s Prešernovo pesniško in idejno oporoko. Prešeren je, kot znano, prilagodil Slovincem nemški narodni princip. Izpostavil je omikano kulturo kot predpogoja za narodni in drugačni

razvoj. Naglasil je pogum in zvestobo in v svoj program vnesel izrazit liberalen, svobodoljuben in solidarnostni etos. (...) Skratka, zarisal je za svoj čas utopični prostor, kjer se bodo Slovenci združili v kulturno razvit narod, v skupnost svobodnih ljudi, ki bodo zvesti svojemu osnovnemu izročilu, svoji zgodovinski epopeji in spominu ter bodo obenem sposobni graditi svojo identiteto v široki perspektivi jutrišnjega dne. Naglasil je družbeno solidarnost in tudi s tem jasno odklonil vsakršen avtoritaren družbeni model. (...) Ni

pomeni možnost in upanje, da se lahko zgodi tudi to, kar se nam trenutno zdi kot nemogoče, v svojem bistvu slep in iracionalen. (...) Zato slutim, da se Slovenci kot narod, kot nacija in kot država ponovno vrnemo k Prešernovemu testamentu in začnemo med sabo dialogirati, se soočati, se tudi ostro konfrontirati, a vendarle iskati v skupni besedi vizije prihodnosti. (...) Vračanje je v novi dobi slovenskega dialoga, ki nujno zaobjema narod, nacija, državo in logično tiste Slovence, ki nismo državljani Slovenije in predstavljamo manjšine v drugih državah. To je narod! (...) Mislim na našo slovensko manjšino in mislim na Slovence kot narod. Kljub majhnosti ne moremo instinktivno stati pred vrati in čakati, da se odpre špranja, skozi katero bomo smuknili v salon mogotcev. (...) Posameznik in skupnost se lahko potrjujeta v vizijah in načrtih; plezalec se utemeljuje s plezanjem na vrh gore in ne le z regresom v dolino preteklosti. Vendar je to možno le v vsakodnevnem potrjevanju "slovenšč"ne cele" kot prostora samooblikovanja in nadaljnega soočanja z drugimi. Bojim se, da danes ni tako, da se s težavo sporazumemo in da se kot narod same sebe odpisujemo v labirintu preživetvenega pragmatizma. Iz Trsta do Ljubljane smo si z istimi besedami mnogokrat tuji. Vprašanje istovetnosti se mnogim zdi "ad acta". Sloven-

Foto DPD

Foto Kroma

ogrožali, nas sramotno prikazuje kot genocidno drhal! (...) V očeh javnosti nas prikazujejo kot krvoločno svojat, od domovine Slovenije zahtevajo nemogoče, iz zgodovinskih resnic se norčujejo, obnašajo se tako, kot da ne bi v preteklosti podpisali mednarodnih pogodb, sprevrčajo vsak zdrav pogled v preteklost in v prihodnost, predvsem pa hudo načenjajo sveže in nove, zdrave razmere, nove, plodne odnose, ki smo jih v Furlaniji-Juljski krajini tudi mi pomagali z italijanskimi prijatelji soustvariti. (...) Hudi časi so ti, v katerih se med nami spet širi bojazen, da bo ponovno težko biti Slovenec in demokrat v teh krajih, ki so videli že toliko, preveč trpljenja. Na tem mestu v svojem in v vašem imenu odločno kličem, da kot Slovenec ne dovolim, da me imajo za pripadnika genocidnega naroda, da nikomur, še najmanj črni desnici, ne dovolim, da bo na novo in po lastni potrebi pisala tudi moja in mojega naroda zgodovina! Ne

dobro, v katerem bodo Prešernovi verzi iz Zdravljice stvarnosti. Pesnik-norec je namreč imel vizijo, ko si je zaželel, da "koder sonce hodi, preprij iz sveta bo pregnan, ko rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak!" Kakšna vizija! Kakšen kulturni in politični program za novo Evropo! (...) Če se kot narodna manjšina in kot Slovenci odrečemo sami našemu pravičnemu narodnoosvobodilnemu boju, se odrečemo svojim koreninam in svoji samobitnosti, tudi državnosti, svoji kulturi in svojemu jeziku! (...) V tem trenutku si kot manjšina ne smemo dovoliti nobenih pogubnih razhajanj, skupno moramo nastopati, se povezovati med seboj in z italijanskimi demokratičnimi prijatelji graditi prostor in čas, kulturno družbo, v kateri bomo lahko vsi normalno delali in živeli! (...) Bog ne daj, da bi se porušilo plodno sodelovanje, do katerega smo še posebej v okviru naših krovnih organizacij mukoma prišli, ko smo za seboj končno le pustili

niki slovenskega naroda, ko vztrajamo in tudi danes ohranjamo dostojanstvo naših prednikov, pa čeprav nas zmerjajo z morilci! (...) Za prostor ob državni meji namreč gre, za nas gre, za Primorsko gre in to mora vedeti Ljubljana. (...) Zato zahtevam od Ljubljane pokončno držo, nobene "patetičnega čvekanja in sprenevedanja", ampak državniško in narodno, pokončno držo! Samo to in pika! (...) Bodo zato raje svobodni, prešerni sužnji širine, odprtosti, plodnega sodelovanja s sosedi, svoje in drugih kulture, branja knjig, ne nazadnje tudi poslušanja pesnikov-norcev!"

Ace Mermolja:

"(...) France Prešeren ni pisal za trenutek. V svojih poezijah je, med ostalim, zarisal idealen narodni program. (...) Program pa je ostal kot testamentarni zapis, ki je tekom zgodovine nam Slovincem omogočal, da se razpoznavamo kot Slovenci in da onkraj vseh travm, ki smo jih v zgodovini

pa dvoma, da je imel Prešeren vizijo, širok pogled na svet, kjer naj Slovenci živijo z oblikovano identiteto. Njegova utopija je bila možnost, ki se je do določene mere uresničila. (...) V veličastnem in obenem temnem epu Krst pri Savici je Prešeren opisal mrak ideologije, ki se uveljavlja z ognjem in mečem. Valjahun je predstavnik posvetne in oblatniške cerkve, ki dela v imenu Boga in ne za Boga. Pozneje so drugi vladali v imenu naroda, a ne za narod; v imenu ljudstva, a ne za ljudstvo. (...) Idealno Prešernovo sliko, njegov program in testament smo Slovenci v preteklosti večkrat zavrgli in raztrgali, vendar je bil tako močan, da so se listi pergamene ponovno sestavili in dosegli svoj vrh v plebiscitu za samostojno državo. (...) Slovenija se je nato ne le kulturno, ampak tudi uradno, kot država, vključila v nov evropski prostor. (...) Opozoril pa bi, da je ekonomsko-politični pragmatizem brez vizij, brez programov in brez utopije, ki

nanjem ob dnevu slovenske kulture. Je res tako, kot sem zapisal? S srcem upam, da gre za osebno depresijo in sem optimist. Razumsko pa ostajam pesimist in skušam brati nove čase skozi povečevalno lečo za past. To ne pomeni vreči puške v koruzo, ampak vztrajati, tudi če veš, da je tvoja beseda komaj slišna in v bistvu nepomembna. Skupnost pa vendarle ustvarjamo mali ljudje. (...) Prešeren ni bil svojčas nič. Govoril je narodu, ki ga ni slišal, a je s peresom in črnilom narisal drevo, s katerega rastemo, ali pa nas ni. Napisal je testament, ki nas je iz mita vodil v zgodovinski subjekt. Na nas je, da nadaljujemo in z ohranjanjem subjektivitete: tudi za ceno sanj, ki trčijo ob kruto resničnost, še več: v imenu teh sanj, v imenu dialoga in dobrih reči, ki se lahko dogodijo, tudi ko jih ne vidimo. Zgolj pragmatično bi Prešeren nadaljeval pisati po nemško, pa tega ni storil. Zato smo mi tu."